בס"ד

דער תיקון פארן חטא
פון מכשיל זיין טויזנטער אידן
מיט נבילות און טריפות

דורך דעם הייליגן בעל "**מגלה עמוקות**"
הגאון הק' המקובל
רבי **נתן נטע שפירא** זצוק"ל
אב"ד קראקא

דער תיקון פארן חטא
פון מכשיל זיין טויזנטער אידן מיט נבילות און טריפות

אַ היסטאָרישע פּאַסירונג

די פאָלגענדע פּאַסירונג איז פאָרגעקומען אין די יאָרן ווען דער הייליגער גאון און מקובל ר׳ נתן נטע שפירא זצוק״ל דער מחבר פון דעם באַוואוסטן ספר ״מגלה עמוקות״ וועלכער האָט געלעבט אין די יאָרן שמ״ה-שצ״ג, און איז געווען מרא דאתרא פון די רעזידענץ שטאט אין גאַליציע, קראקא.

אין די שטאָט קראָקא האָט געלעבט א קצב וואס זיין ברודער האָט יונגערהייט פארלאָזט די וועלט, איבערלאזנדיג א יונגן קינד א יתום וואס זיין מוטער איז שוין געשטארבן ביי זיין געבורט רח״ל. מיט זיין ״גוטהאַרציגקייט״ האָט דער קצב בעשטאנען אריינצונעמען דעם יתום צו זיך און איהם ״ערציען״. אין דער היים ביי זיך האָט ער שוין פון א צייט פריער ״ערצויגן״ א צווייטן יתום. די דאזיגע ערציהונג איז באשטאנען פון איינשפּאַנען זיי אין די אַלע שווערסטע ארבעט ביי זיך, און נאך אלעם זיי נישט געבן קיין ברויט צו זעט און קיין מלבוש און שיך וואס זאל זיי באַשיצן געהעריג פון די קעלט. אין קיין ״חדר״ האָט ער זיי נישט געשיקט, נאר שוין פון פארטאגס, פאר די זון האָט

אויפגעשיינט זענען זיי שוין געווען ביי די ארבייט אין יאטקע. ווען זיי האבן נאך געהאלטן אין בעסטן שלאף, אויף די קאלטע שטרוי און זיך געוואלט אויסרוען זייערע אויסגעמוטשעטע קערפערס, האבן זיי זיך געמוזט אויפרייסן פון שלאף, און אין קאלט-פרירערדיקן וואסער שטיין און וואשן די געשיר אין יאטקע און רייניקן דעם געשעפט-לאָקאַל. זייער געזיכט איז צוליב דעם געווען שטענדיג בלאס און די פינגער בלאו פון קעלט. נאך אלעם האבן זיי נישט געהאט אפילו קיין ברויט צו זעט. די מומע זייערע, נאכדעם ווי זי האָט זיך גוט אויסגעשלאפן, איז זי אראפגעקומען אין די יאטקע און קאנטראלירט זייער ארבייט און שטענדיג פארפירט, אז זי איז נישט צופרידן פון זייער ארבייט. ס'האָט געקענט פאסירן, דאס איינער פון די קינדער איז געפאלן חלשות'דיג פון הונגער און קעלט. דעמאלט האָט מען אים דערמונטערט מיט געפערליכע שלעק, שרייענדיג דאס ער זאָל זיך נישט "צופיל פארצערטלען" און פויל זיין, נאר פלייסיגער ארבעטן.

קיינמאָל האָט דער פעטער מיט די מומע נישט געזארגט אַז די קינדער זאָלן עפּעס לערנען, וויינגסטן דעם אלף-בית קענען, ווער רעדט פון אידישקייט צו ויסן, פון דעם זענען זיי געווען גאר דערווייטערט. זיי האבן זיך אזוי געעלטערט ביז זיי האבן שוין פארשטאנען זייער ביטערע לאגע, נישט האבנדיג קיין שום נאָענטן פאר וועמען זיך דאָס האַרץ אַרויסצורעדן. זיי זענען געווען אומווּיסנדיק און עלנד ווי א שטיין. קיינער איז נישט געווען ווער ס'זאל זיך פאר זיי אָננעמען אדער אַ

גוט ווארט צו זיי רעדן. ס'איז איבעריג צו פאָרשטעלן ווי מגושמ'דיג זיי האבן אויסגעזען, שמוציג און באוואקסן ווי די וואלד-חיות. דער הונגער האָט שטענדיג ארויסגעשטארצט פון זייערע אויגן, אין גאס האָט יעדערער זיך אוועקגערוקט פון זיי און אויסגעמיטן נישט צו קומען מיט זיי אין קיין שום בארירונג.

זייער איינציגע באַרירונג מיט מענטשן איז געווען, ווען זיי האבן אפגעטראגן די פלייש-באשטעלונגען ביים פעטער אין יאטקע, ווען זיי זענען געווען די שיק-אינגלעך צו די נגיד'ישע בעלי-בתים. צוליב די הויכע פרייזן פון די פלייש (וואס איז געווען צוליב די גרויסע אבצאלן פאר די קהילה צוליב די הויכע שטייערן און די גאנץ אפטע ״לא יחרץ״-געלטער וואס אידן האבן געברויכט צאָלן פאר די פריצים און דאָס גלייכן) האבן טאקע כמעט נאָר די פארמעגליכע זיך ערלויבט צו נוצן פלייש אויף א גאנצע וואך. די ארעמעלייט האבן זיך פארפליישיגט נאר משבת לשבת, נישט האבנדיג די מעגליכקייט זיך צו פאַרגינען דעם ״לוקסוס״ זיך צו פארפליישיגן אין מיטן דער וואך. די צוויי נעבעכדיגע יתומים זענען צוליב דעם געווען איינגעטיילט מיט זייער ארבעט: פון די פריסטע פארטאגס-שעה'ן האבן זיי געארבעט אין די יאטקע אַלע מיני שווערסטע ארבעטן וואס איז דארטן געווען, און ארום 10 אזייגער האבן זיי שוין געוואנדערט מיט די שווערע משאות פון די באשטעלונגען, און זיך דערמיט ארומגעשלעפט, צוטיילנדיג דאָס אין די נגידיישע הייזער.

די מומע איז געקומען אין געשעפט נישט פריער ווי זיי האבן געענדיגט די ארבעט אין געשעפט. דעמאלט האָט זי אנגעטיילט פאר זיי וועלכע טיילן און וואו אהין זיי דאַרפן דאס אוועקליפערן און אַזוי ווייטער. אויף זייערע אויסגעמוטשעטע פלייצעס האבן זיי געדארפט זיך שלעפן מיט שווערע משאות פלייש און זיך ארומדרייען אין דער גאנצער שטאט און דורכשפרייזן הונגעריגערהייט אָן א שיעור וויארסטן. אויב איינער פון זיי האָט אַמאָל פרובירט בעטן עפעס עסן פאר'ן ארויסגיין מיט די פעקלעך פלייש, האָט מען אים גוט אָנגעשלאָגן, שרייענדיג אויף זיי דאס ווען זיי וועלן צוריקברענגען געלט פאר די אפגעלייזטע פליישן וועלן זיי באקומען צו פרעסן. זיי האבן דאס אויך געמוזט אראפשלינגען און זיך נעמען צו די ארבעט. זיי האבן זיך אפילו נישט געטרויט צו וויינען אין דער עפענטליכקייט אויף זייער טראגישן שיקזאל. נאָר ביינאכט, אויף זייערע קאלטע געלעגערס, האבן זיי פריי געלאזט זייערע טרערן-קוואלן, היטנדיג זיך אַז דער פעטער און מומע זאָלן חלילה נישט הערן...

ויהי היום, אין א טאג ווען איינער פון די יתומים איז אזוי ארומגעגאַנגען מיט די פליישן צו טיילן אין די נגידיישע הייזער, האָט ער אויפן וועג געטראפן א סומע געלט, אויף וועלכן ער האָט זיך זעהר דערפרייט, דאס אַצינד וועט ער האבן מיט וואס זיך אָנעסן צו זעט. נאכן ענדיגן פארטיילן דאס פלייש ווי זיין שטייגער, האָט ער זיך געלאזט גיין קויפן ברויט, אבער אינמיטן איז איהם ארויף אויף דעם געדאנק, אז וואס וועט ער האבן פון

דעם אויב היינט וועט ער טאקע עסן צו זעט, אבער מארגנדיגן טאג וועט ער דאך שוין צוריק בלייבן הונגעריג. אזוי קלערנדיג וואס צו טאָן, איז איהם ארויף אויף די געדאנקען אַן איינפאל, דאס צווערשט דארף ער מיט די מטבע פארדינען, און פון דעם פארדינטן וועט ער זיך קענען קויפן ברויט צו זעט.

דאָ אבער האָט ער זיך געמאטערט דעם קאפ, וואס קען ער דען טאהן מיט'ן געלד צו פארדינען אויף אן אופן, אז דער פעטער מיט די מומע זאָלן דערפון נישט וויסן?

אַזוי טראכטענדיג איז ער פארקראכן ביז אין דער גויאישער געגנט און פאַרבייגעגאַנגען אַ גויאישע יאטקע. ער באמערקט ווי דארטן איז א גרויסער געטומעל פון די קונדן. ער זעט, אז אויך ארעמע גוים קויפן פלייש אין גרעסערע קוואנטומס ווי להבדיל די אידן אין זייער שטאנדפונקט. דאס האָט ביי אים דערוועקט נייגעריקייט און ער גיט א פרעג ביי איינעם פון די ארויסגייערס די פרייז פון דעם פלייש. דא איז ער געוואויר געווארן, אַז דא איז די פלייש פילפאכיק ביליגער פון די פרייזן ביים פעטער.

אויב אזוי, איז אים ארויף אויפן געדאנק, האב איך דאך א פשוט'ע עצה ווי צו מאכן אַ געשעפט. כ'וועל דא קויפן פאר גאר ביליג פלייש, און פארקויפנדיג דעם פעטער'ס פלייש וועל איך נעמען א היפש שטיק פלייש פון די גוי'אישע יאטקע און דאס פאקויפן פאר דעם פעטער'ס קונדן אלס כשר'ע פלייש און זיך ארויפנעמען

מיין פארדינסט און קיינער אין דער וועלט וועט דערפון נישט וויסן.

געקלערט און געטאָן. גלייך אויפצומאָרגנס האָט ער פארווירקליכט זיין פלאן און טאקע אָפגעלייזט א שיינע מטבע, און קיינער האָט נישט געוואוסט דערפון. ווען דער צווייטער יתום האָט זיך מיט איהם געטראפן, איז ער מיט איהם אוועק אין א ווייטע גאס, זיך געקויפט בריוות ברויט און אויך עפעס צום ברויט און זיי האבן ביידע זיך גוט אנגעגעסן צו זעט.

אויף דער פראגע פון זיין חבר, וועלכער האָט זיך זעהר געוואונדערט און איהם געפרעגט פון וואו ער האָט געלט זיך צו דערלויבן דעם "טוב והמטיב" - האָט ער איהם געענטפערט: כ'האב געפונען א סומע געלט. דער חבר האָט נישט געהאט קיין שום באזע פארוואס איהם נישט צו גלויבן, ער האָט דאס אנגענומען פאר אמת.

צומארגנס האָט ער ווייטער דאָס זעלבע געטאָן. געקויפט א שטיק טריפה-פלייש אין דער גוי'אישער געגנט און דאָס אַריינגעמישט צווישן דעם פעטער'ס פלייש און דאס פאַרקויפט פאר כשר. ער האָט פאַרדינט אַן אָגעזעענע מטבע, און ווי נעכטן האָט ער אויך אינזינען געהאַט זיין חבר און ביידע האבן זיך גוט אָנגעגעסן.

צו זיין פראַגע, פון וואו האָסטו היינט גענומען געלט אויף דעם צוועק - האָט ער געענטפערט: ס'איז נאָך געבליבן פון די נעכטיגע מציאה וואָס האָט נאָך געקלעקט אויך פאַרן היינטיגן טאָג און מ'וועט נאָך האָבן אויף שפּעטער... ווען ס'זיינען אַריבער עטליכע טעג

וואָס זיי האָבן זיך געלאָזט וואוילגיין - האָט ער נאָך אַמאָל געפרעגט, נו, פון וואו נעמסטו אַזוי פיל טעג אויף דעם אלעם? האָט ער זיך אַרויס געדרייט מיט עפּעס אַ תירוץ: כ'האָב נאָך אַמאָל געפונען א סומע געלט. ער מיט זיין תמימות האָט איהם נאָך אַלץ געגלויבט. אָבער ווען ס'זיינען דורכגעגאַנגען נאָך עטליכע טעג האָט ער זיך שוין אַזוי לייכט נישט געלאָזט אַרויסדרייען פון אים. ער איז צוגעשטאַנען צו איהם, טענה'נדיג דאָס ווי האָט ער צו אים נישט דעם פולן צוטרוי, דען זיי זענען דאָך ביידע אין איין צרה. כ'קען שוין נישט גלויבן דיינע תירוצים, וועלכע קענען גילטיג זיין, איינמאָל און א צווייט מאָל, אָבער נישט שטענדיג איז יום-טוב. ס'מאַכן זיך נישט שטענדיג קיין מציאות.

ער האָט שוין נישט געקענט מער פון איהם פאַרהוילן און אים צוגעזאָגט דאָס היינט וועט ער אים שוין אויס זאָגן. יענעם טאָג ווען זיי זענען געווען אין אַ פאַררוקטע זייטיגע גאַס האָט ער ביי אים גענומען תקיעת-כף דאָס ער וועט פאַר קיינעם נישט דערציילן דעם סוד. אַזוי האָט ער איהם טאַקע אויסגעזאַגט די גאַנצע השתלשלות הענינים, ווי ער איז געוואָרן א מאכיל טריפות ונבילות. דערביי האָט ער אים אויך געראטן אַריינצוגיין אין די "ביזנעס". ער האָט אים געלערנט דאָס זאָל ער איין טאָג ביי זיך איינהאַלטן דעם איינקאַסירטן געלט, דערמיט קויפן א שטיק טריפה פלייש און מיטן פאַרדינסט זאָל ער אומקערן פאַרן פעטער דאָס איינקאַסירטע געלט און קיינער וועט נישט וויסן דערפון.

קיין אַנוג און קיין שום געפיל אין אידישקייט האָבן זיי דאָך נישט געהאַט. ממילא האָט זיי גאָרנישט געקימערט וואָס זיי זענען מאַכיל אידן מיט טריפות ונבילות. זיי האָבן טאַקע נישט געוואוסט די גרויסקייט פון דעם פאַרברעכן, און דער געוואַלדיגער האַרבקייט פון דעם איסור. זיי האָבן אַזוי פיל געוואוסט אַז ביי זיי איז דאָס אַ פיקוח נפש און אַז אַפילו ווען זיי פירן זיך נישט אַזוי מיט פולע הונדערט פראָצענט אין ארדענונג, איז דאָך זייער פיקוח נפש דוחה אַלעס...

זיי האָבן זיך אַזוי געפירט אַ גאנץ יאָר, צוגעקויפט שטיקער טריפה פלייש, און אויסגענוצט דעם צוטרוי פון די גאַנצע שטאָט, וועלכע האָבן געוואוסט דאָס זיי ברענגען די פלייש פון די כשר׳ע יאַטקע פון זייער פעטער. דער מעשה שטן האָט ליידער אויך אַרויסגעהאָלפן אַז דאָס ״געשעפט״ זאָל געלונגען, און דאָס קראָקאָווער אידנטום זאָל נכשל ווערן בלא יודעים אין טריפות ונבילות.

אין פאַרלויף פון דעם יאָר איז זיי שוין געלונגען צו אָפּשפּאָרן אַ היפּשע סומע געלט און זיך דערווארבן אַ גאַנץ פיינעם קאַפּיטאַל. דאַן האָבן זיי זיך גענומען קלערן אויף אַ תכלית, נאָך וואָס דאַרפן זיי נאָך ליידן פון פעטער און זיין פאַר אים אומזיסטיגע משרתים. זיי האָבן קיין סאַך נישט געדאַרפט קלערן, ביז זיי זענען געקומען צו א גוטן איינפאַל. אַלזאָ, זיי האָבן צווישן זיך באשטימט, אַז דער עלטערער פון זיי זאָל זיך זוכן צו פאַרטשעפּען מיטן פעטער און זיך נעמען קריגן ביז צום

מאַכן אַ ברוגז מיט אים, ביז דער פעטער וועט אים אַרויסוואַרפן. נאָך דעם זאָל ער גיין זיך ערגעץ פאַרדינגען ביי אַן אנדערן כשר׳ן קצב, נישט קוקנדיק אויף דעם געלט, דען נישט דאָס איז דאָך זייער עיקר פאַרדינסט, אַזוי וועט ער אין א קורצער צייט זיך באַקענען מיט א ברייטן קרייז פון קונדן און דאָס ״געשעפט״ וועט זיך פאַרברייטערן.

אַזוי איז געווען, באַלד נאָך דעם אָפּמאַך האָט זיך דער עלטערער פון זיי גענומען זיין פאַרנאַכלעסיג ביי די אַרבייט, קיין סאַך האָט ער נישט געדאַרפט, ביי דעם ברוטאַלן פעטער, וועלכער האָט זיך אונטערגעצונדן, און אויב ס׳איז נישט גענוג געווען, איז די פרוי, וואָס איז נישט בעסער געווען פון אים, אויך געקומען צו ״הילף״. ער האָט שוין צופיל פאַר זיי נישט קיין מורא געהאַט, ווייל ער האָט דאָך ״ברייטע פלייצעס״, דען ער איז שוין מער נישט אָנגעוויזן אין דעם פעטער און די מומע. אַלזא אַ וואָרט האָט געברענגט א שטרענגערן וואָרט ביז ער האָט זיי שוין אַנטקעגן גערעדט און זעהר שטאַרק דערקוטשעט, האָבן זיי איהם געכאַפּט און אַרויסגעוואָרפן.

ער איז טאַקע באַלד אַוועק צו אַן אַנדערער כשר׳ער יאַטקע און אָנגעטראָגן, אַז ער וויל זיך ביי אים פאַרדינגען. אין שטאָט זענען זיי דאָך געווען גוט באַקאַנט און אַלע האָבן דאָך געוואוסט פון זייער דינסט פאַרן פעטער דער קצב, און ער האָט זיך אין פאַרלויף פון

די יאָרן ערגרייכט א גוטע דערפאַרונג. צוליב דעם האָט מען איהם גאַנץ גערן אָנגענומען ביים צווייטן קצב.

אויך דאָ האָט ער ווייטער פאָרגעזעצט זיין פירונג און געוויסע פראצענטן מיט טריפה פלייש צוגעלייגט צו די כשר'ע. ער איז גוט אָפּגעהיטן געווען מ'זאָל זיך נישט כאַפּן אויף זיינע נידערטרעכטיגע שענדליכע טאַטן און ער האָט ווייטער געקענט געניסן פון דעם לאַנגיאָהריגן צוטרוי וועלכן ער האָט זיך דערווארבן ביים פעטער, און צוליב די גרויסע דיפערענצן צווישן די כשר פלייש צו די טריפה'נע, האָט ער געקענט דערביי מאַכן זעהר אַ סאַך געלט. די פאָריגע קונדן האָט ער גענצליך איבערגעלאָזט פאַר זיין חבר וואָס איז נאָך געבליבן ביים פעטער און ער האָט שוין געהאַט נייע קונדן פון זין נייעם בעל-הבית.

אויך נאָכדעם ווען זיי זענען שוין געווען צעטיילט, יעדער איינער איז געווען ביי אַן אַנדערן בעל-הבית, האָבן זיי זיך ווייטער זעהר נאָהנט געהאַלטן. זיי האָבן זיך תקיעת כף געגעבן צו בלייבן אין געהיים שותפים, און אַז קיינער זאָל נישט פאַרהוילן פון צווייטן דאָס מינדעסטע. זיי האָבן זיך שטענדיג דורכגעשמועסט אין די אַלע "געשעפטליכע" ענינים און די דערפארונג האָט זיי געהאָלפן אַלץ מעהר צו פאַרברייטערן די "ביזנעס". די גרויסע ליידן וואָס זיי האָבן פריער געליטן האָבן זיי אויסגעלערנט צו זיין גוט אויסגערעכנט, נישט אויסצוברענגען דאָס געלט אויף נאַשעריי, און בעיקר צו זיין גוט געוואָרנט, מ'זאָל זיי נישט כאַפּן ביי זייערע שענדליכע טאַטן. זיי האָבן געטראָפן פלעצער וואו מ'קען

אַמביליגסטן קויפן די טריפות, און אַזוי איז זייער קאַפּיטאַל אַלץ גרעסער געוואָרן, ביז זיי האָבן שוין געהאַט אַ שיינע אָפּגעשפּאָרטע סומע געלט.

נאָך אַ גאַנץ לאַנגער צייט האָבן זיי זיך באַרעכנט, אַז מ'דאַרף שוין עפּעס זען קלערן וועגן אַ גרעסערן תכלית, ביז ווי לאַנג וועלן זיי נאָך זיין משרתים ביי אַנדערע? מ'וואָלט שוין געמעגט אַריבערגיין און ווערן זעלבסטשטענדיג (עצמאים). ביי יעדע באַגעגעניש האָבן זיי גוט דורכגעשמועסט די אַלע פּלענער וואָס זיי האָבן די פריערדיגע צייט אויסגעקלערט. ענדליך זענען זיי געקומען צום פאָלגענדן באַשלוס:

דער עלטערער, וועלכער אַרבעט ביי א צווייטן, זאָל קומען צום פעטער אין יאַטקע, מיט אַ פריילכן אָנשטעל, און זאָל אַרויסרופן דעם יונגערן מיט אַן אויסרייד, דאָס ער האָט אים עפּעס א וויכטיגע פריילעכע בשורה אָנצוזאָגן. דאָס זאָל זיין אויסגערעכנט אין די צייט ווען דער פעטער מיט די מומע זענען אין געשעפט, און ס'איז די אייננגסטע צייט ווען מ'מוז זיך צואיילן און צוגרייטן אוועקצושיקן די אַלע באַשטעלונגען. אַזוי וועלן דער פעטער און די מומע זיך נעמען גוט אָנבייזערן און וועלן נעמען פאַרפירן דאָס ער זאָהל נישט אַרויסגיין אין די צייט. געוויס וועלן זיי זיך אויך גוט אויסבייזערן אויף דעם עלטערן, דאָס ער האָט נישט געהאַט ווען צו קומען שטערן נאָר אין אַזוי אַן ענגע צייט און וועלן אים נעמען פאַרטרייבן פון דאָרט. דאַן זאָל ער אַ זאָג געבן אין די הויך צום יונגערן: פרעג נישט די ברוטאַלע לייט, קום

אַוועק פון דא, דען השי״ת האָט זיך אויף אונז שוין מרחם געווען און מיר זענען שוין אויפגעריכט געווארן...

וכך הווה. דער עלטערער איז געקומען צום פעטער אין די עכטע ענגע שעה׳ן ווען דאָס געשעפט איז געווען פול מיט קונדן. ער האָט דאָך גוט געוואוסט ווען מ׳דאַרף צוגרייטן און שנעל אַוועקשיקן די אַלע באַשטעלונגען, אַזוי אַז ווי נאָר ער האָט זיך באַוויזן ביים געשעפט, און די מומע האָט אים באַמערקט ווי ער רופט זיין חבר אין מיטן סאַמע ברען אַרבעט, האָט זי זיך אָנגעצונדן און גענומען שרייען אויפ׳ן קול און זיך געקאָכט ווי אַ קאָכעדיגער קעסל. דערווייל איז דער פעטער אויך צו-הילף געקומען און גענומען מאַכן געוואַלדעס. באַלד האָט דער עלטערער אַ געשריי געגעבן אין דער הויך, אַלע זאָלן הערן: קום שנעל אַוועק פון דא, השי״ת האָט מיר באַשערט אַ מציאה - אַן אוצר ממש, מיר וועלן זיך אַליין קענען עפענען אַ יאַטקע, כ׳וועל דיך צונעמען פאַר א שותף און מיט דעם אַלמעכטיגנ׳ס הילף וועלן מיר זיך אייה אַרויפאַרבעטן, נאָכדעם ווי מיר וועלן אַזוי שווער און ביטער אַרבעטן ווי ביים דעם ברוטאַלן פעטער וועלן מיר אויפקומען און רייך ווערן!

ווי ס׳איז געווען פריער אָפּגערעדט, האָט דער יונגערער זיך לאַנג נישט געלאָזט בעטן, און באַלד אַרויס פון דעם פעטער׳ס געשעפט און מיטגעגאַנגען מיט דעם ״געוועזענעם״ חבר מיטן צוועק צו ״ווערן״ זיינער א שותף.

באַלד דערנאָך האָבן זיי זיך גדונגען אַ יאַטקע אין אַ קליינעם פאַרנעם, גלייכצייטיג באַהאַלטענערהייט האָבן זיי אויך גדונגען ערגעץ אין די גוי׳אישע געגנט אַ קעלער אויף צו פאַרשטעלן זייערע מעשים, דאָס מ׳זאָל זיי נישט כאַפּן. זיי האָבן געלאָזט שעכטן א קעלבל על טהרת הכשרות, זיי האָבן זיך געהעריג באַשטייערט מיט די שחיטה-געלט און די אַלע כשרות-שטייערן פאַר די קהילה און דאָס גלייכן. גלייכצייטיג האָבן זיי אַליין אויך געקוילעט א קעלבל אין זייער קעלער וואָס איז געווען אין אַן אונטער-געסל ווייט פון די אידישע געגנט, און האָבן צעמישט די כשר׳ע פליישן מיט די אנדערע.

זיי האָבן דאָך שוין געהאַט געהעריגע באַקאַנטשאַפט ביי די קונדן פון די פאָריגע בעלי בתים. יעדער האָט גיכער געקויפט ביי זיי אַלס רחמנות אויף די ביטערע יתומים׳ילעך, און אַזוי האָבן זיי שוין אין אָנפאַנג פאַרדינט גרויס געלט. צו דעם אַלעמען האָבן זיי נאָך געזוכט צו געבן די אַלע בעסטע באַדינונגען, זיי האָבן זיך אויך נישט געשטעלט אויף דעם גראָשן, ביינער האָבן זיי צוגעגעבן אומזיסט. ס׳איז קיינעם נישט איינגעפאַלן דעם מינדעסטן פאַרדאַכט אויף זייער כשרות. אין פאַרלויף פון די פילע יאהרן האָבן זיי זיך שוין דערווארבן אַ גוטן נאָמען אַלס אָרנטליכע, ווייל מ׳האָט אויף זיי נישט געהערט קיין שום שלעכט וואָרט.

פון זייער זייט האָבן זיי געאַרבעט גוט פאָרזיכטיג. אין יאַטקע האָט מען קיינמאָל נישט געקענט טרעפן עטוואָס מער ווי זיי האָבן געשאָכטן מיט די כשר׳ע

שחיטה. ווען ס׳איז געקומען א כשרות-קאָנטראָל האָט מען ביי זיי געטראָפן אַלעס אין בעסטן אָרדענונג, דען דאָס טריפה׳נע האָבן זיי געהאַלטן אין דער אונטער-געסל, נישט אין דער אידישער געגנט, און פון דאָרט האָט מען אַוועקגעטראָגן פאר די קונדן די טריפה-פלייש, אָבער אין יאטקע איז דאָס געווען ״בל יראה ובל ימצא״.

דאָס ״געשעפט״ האָט פון וואָך צו וואָך געבליט און ווי אויף הייוון איז דאָס אויפגעקומען. זיי זענען צוביסליך אַלץ מער אַריין אין מאַרק און געלאָזט שעכטן מער און מער בהמות. גלייכצייטיג, וויפיל זיי האָבן געשאָכטן כשר׳ע, האָבן זיי אויך אין די באַהעלטעניש צוגעשאָכטן טריפה, פאַרשטעקטערהייט. אין שטאָט האָבן אַלע געוואוסט, אַז די נייע יונגע קצבים זענען די אָרנטליכסטע, זיי שינדן נישט די הויט ביי די קונדן און ביי זיי איז דאָס ביליגסטע. דאָס איז גענוג געווען צו ציען צו זיך קונדן אזוי אז ביי די אַלע אַנדערע קצבים זענען אַלץ וויניגער געוואָרן די קונדן און זענען אַראָפּ מטה מטה רח״ל. זיי האָבן אויך זעהר נושא חן געווען ביי די פריצים פון דער געגנט, וועלכע האָבן געקויפט אין גרעסערע קוואנטומס (כמויות) כשר׳ע פליישן, דען זיי האָבן געוואוסט דאָס די אידישע כשר׳ע פלייש איז פיל בעסער און אפגעהיטענער פון געזונדהייטס-שטאנדפונקט. אַזוי אַרום זענען זיי פון טאָג צו טאָג רייכער געוואָרן און אין קעגנטייל די אַלע אַנדערע קצבים זענען נישט בכוח געווען זיך מיט זיי צו קאָנקורירן.

אינצווישן האָבן זיי זיך אויך געלאָזט וואוילגיין. זיי זענען אַריבער אין דירות ווי ס'פּאַסט פאַר אַזעלכע גרויסע נגידים, און האָבן געטאָן גאַנץ פיינע און לייטישע שידוכים. אויך נאָכדעם ווי זיי האָבן חתונה געהאַט האָבן זיי קונציג פאַרהוילן זייערע שענדליכע מעשים, נישט די פרויען און שפּעטער אויך נישט די קינדער האָבן פון דעם געוואוסט. אַזוי אז קיין שום ילוד אשה האָט דערפון נישט געוואוסט. פון צווייטן זייט, זענען זיי שטענדיג געווען ראשונים לכל דבר שבקדושה, איבערהויפּט האָבן זיי געשטיצט יתומים און זיי געלאָזט דערציהען ווי ס'באדאַרף צו זיין, דען זיי האָבן דאָך גוט געפילט דעם טעם. אויך האָבן זיי געהאַט אן אָפענע הויז פאַר געסט. זיי זענען געווען גרויסע מכניסי אורחים, וועלכע זיי האָבן באַזאָרגט כיד המלך מיט פולע אש״ל (אכילה שתיה און לינה). אויך ביים אַוועקגיין האָבן זיי מיטגעגעבן א שיינע מטבע אין טאַש און זייער נאָמען איז געווען לשם ולתהילה.

פאַר זייערע אייגענע קינדער האָבן זיי געדונגען די בעסטע מלמדים און האָבן וואויל געלערנט. ווי ס'איז געווען איינגעפירט אין יענע יאָרן, האָבן זיי די קינדער שוין ביי די דרייצן יאָר חתונה געמאַכט, זיך ערלויבט אַריינצונעמען איידימס תלמידי חכמים אויף אייביגע קעסט און גלייכצייטיג די שניר פון שיינע און חשובע פאַמיליעס. פאַר אַלע האָבן זיי געגעבן ביד רחבה א בכבוד'דיגן נדן. אַזוי זענען אדורכגעלאָפן א היפש ביסל יאָרן און זיי האָבן נישט געפילט קיין שום געוויסן-פלאָגעניש אויף זייערע שענדליכע טאַטן. מיט זייער

גרויס עם-הארצות, האָבן זיי געקלערט דאָס מיט זייערע אפענע הענט און די אַלע אַנדערע גוטע זאַכן, ווי אויסהאלטן די קינדער און קינד'ס קינדער דאָס זיי זאָלן רוהיגערהייט זיצן על התורה ועל העבודה, זענען זיי מכפּר אויף דעם וואָס זיי טוען.

פון צווייטן זייט זיינען אין פארלויף פון די יאָרן אין קראָקע דורכגעגאַנגען זעהר געפערליכע אומגליקן רח"ל, און וויפיל מ'האָט מעורר געווען דעם קהל, גוזר געווען תעניתים און געזוכט צו פאַרריכטן פּירצות, איז קיינעם נישט איינגעפאַלן אַז דווקא ביי די שענסטע בעלי-בתים אין שטאָט איז דער מקור פון די אַלע אומגליקן רח"ל.

די אומגעריכטע ערוועקונג צו תשובה

אין אַ טאָג, האָט זיך געטראָפן אַזאַ מעשה: איינער פון די שותפים איז צוריק אַהיימגעקומען, אויסגעמאַטערט פון די טעגליכע שווערע אַרבעט פון די טריפות, וואָס דאָס האָבן זיי נאָך אַלץ אַליין געטאָן כדי מ'זאָל נישט דערגיין זייערע מעשים. אַלזאָ אין אַזוי אַ צייט איז געווען ביי אים דער גרעסטער פאַרגעניגן, ווען ער האָט זיך אַריינגעוואָרפן אין א פאטל אין איינעם פון זיינע שיינע צימערן, און זיך צוגעהערט צום זיסן קלינגענדיגן קול תורה פון איינעם פון די קינדער, אָדער איידעמס, אָדער גאָר פון די יונגעטשקע אייניקלעך. דאָס מאָל ווי ער איז אַזוי געזעסן אויף דעם פאטעל וואָס איז געווען איבערגעצויגן מיט א זיידן-פלושענעם איבערדעק, האָט ער זיך גליקליך געפילט ווי ביי אים אין הויז איז פאַראייניגט "תורה וגדולה במקום אחד", און הערט

אויס אַ געשמאַקע זיסע שטימע פון איינעם פון די יונגוואַרג פון די משפחה, ווי ער חזר'ט צו זיך:

22- ווען איינער עסט חלב, קומט איהם כרת! אָבער אין פאַל ווען ער טוט דערויף תשובה - וואָס דאָס מיינט ער. נעמט אויף זיך מער דאָס נישט צו טאן און האָט ריכטיג חרטה אויף די פארגאנגענהייט קען דאָס איהם מכפר זיין. אָבער ווען חס ושלום מיטוט נישט קיין תשובה, איז די שטראָף זיינער, צו פאַרשניטן ווערן פון די וועלט פאַר די צייט, וואָס דאָס איז מכפר אויף דעם טייל שטראָף וואָס אויף די וועלט. שפעטער דאַרף ער נאָך אָפּקומען דאָס איבעריגע אויף יענער וועלט ביז ווילאַנג די נשמה ווערט אויסגעלייטערט פון די זינד.

דער אייניקל האָט זיך אַזוי ווייטער געלערנט די אַלע אופנים פון זינדיגן, און פון די עונשים. שפעטער זאָגט ער: 22און נאָך ערגער איז ווען מ'איז אימיצן אנדערש מכשיל מיט די חטאים, אז מ'איז אַ חוטא ומחטיא את הרבים איז אין מספיקין בידו לעשות תשובה, און ווי ווייט מ'דאַרף זיך מוטשען ביז מ'קען דאָס פאַרריכטן. מ'קען אַזוי ממש פאַרפאַלן ווערן אויף אייביג אין כף הקלע, און אפילו צו תחיית המתים וועלן זיי אויך נישט אויפשטיין און די מעגליכקייט פון ״גיהנום כלה והם אינם כלים״, און נאָך פאַרשידענע אַנדערע אופנים וואָס האָט זיך געוועדט אַלץ וועגן דעם איסור פון נבילות און טריפות און פון מכשיל זיין דערמיט את הרבים. 11 געפערליכע געשעענישן קען אויך פאָרקומען צוליב דעם, ווי יונגע קינדער און אויך עלטערן וואָס קענען צוליעב

דעם חטא אַוועק יונגערהייט רח״ל, איבערלאָזנדיג קליינע קינדערלעך יתומים...

דער שווער, דער לאַנגיאָריגער עם הארץ, וואָס האָט די אַלע שענדליכע זאַכן געטאָן צוליב זיין אומוויסן, צוהערנדיג דעם תורה׳דיגן שמועס, האָט זיך פאַרטראַכט אין דעם ביטערן שיקזאַל וואס דערוואַרט אים, ווייל ווער ווייסט וויפיל אומגליקן ער האָט אין פאַרלויף פון די פילע יאָרן געברענגט אויף דעם כלל, צוליב פאַרבעסערן זיין שלעכטע לאַגע אויף די וועלט, אָבער וועגן דעם וועט ער אויף אייביג פאַרוואגלט זיין אין כף הקלע און נאָך ביטערע שטראָפן וואָס ער האָט שוין אָנגעיאָגט אויך צו הערן פון פאַרשידענע מגידים. 22 ס׳איז איהם שלעכט געוואָרן אויפן הארץ און פינסטער אין די אויגן, די אַלע פאָר צענדליג יאָר וואָס ער האָט מכשיל געווען די קראקעווער באַפעלקערונג מיט די חלב און נבילות וטריפות איז אים פארגעקומען ווי לעבעדיג פאַר די אויגן. ער האָט גענומען ציטערן ווי אין א קדחת רח״ל, די פיס האָבן זיך גענומען וואקלען און דאָס האַרץ יאָגן און ער איז שיעור אין א חלשות צוזאַמענגעפאַלן. 11ער האָט זיך קוים אויפגעשטעלט אויף די פיס און מיט טויט-אנגסטן זיך אַריינגעשלעפט אין שלאָף-צימער. די פרוי, אַריינקומענדיג אין צימער און האָט דערזען דעם בלייכן געזיכט פון איהר מאַן 22וועלכער האָט תמיד געגלאַנצט 11האָט זיך פשוט דערשראָקן, אָבער נאָך איידער זי האָט אָנגעיאָגט אים פרעגן וואָס ס׳איז, האָט ער אויסגעבראַכן אין א יאמערליכן געוויין, געשריגן און געזיפצט מורא׳דיג, געקוויטשעט און געריטשעט גלייך

ווי א געשאָכטענע בהמה. ס'האָט איר ממש באַפאַלן אַ געפערליכע שרעק, אַז זי האָט אויך אויסגעבראָכן מיט א געוויין און זיך ביי אים געבעטן ער זאָל איר זאָגן וואָס אים איז, אָבער ער האָט קיין איינציג וואָרט אפילו נישט געענטפערט. ער האָט נאָר געיאמערט, זודיגע טרערן האָבן זיך פון זיינע אויגן געגאָסן, אנשטאט ער זאָל זיך באַרואיגן איז ער אַלץ וואָס מער, נאָך היסטערישער געוואָרן. ער האָט זיך גענומען זעצן מיט די פויסטן אין קאָפּ און אין האַרצן, 22שרייענדיג ווי און וויינד איז מיר און צו מיינע יאָרן!!!

ווער ס'האָט אים אָנגעקוקט אין די פּויזע איז ממש דערשוידערט געוואָרן, און וויפיל מ'איז צו אים צוגעשטאַנען דאָס ער זאָל עפּעס אַ וואָרט זאָגן, האָט גאָרנישט געהאָלפן, ער האָט נאָר אַלץ שטאַרקער גענומען קלאָגן און וויינען.

נישט האָבנדיג קיין שום עצה, האָבן זיי געלאָזט רופן דעם שותף, צו וועלכן ער איז געוועזן זעהר ברידערליך צוגעבונדן און באַפריינדעט, פיללייכט וועט ער קענען דערגיין וואָס אים איז געשען. דער שותף איז אויך אויפגעטרייסלט געוואָרן זעענדיג אים אין די פּויזע. ער האָט אויך פּראָבירט מיט אים איינטענה'ן, פרעגנדיג וואָס אים איז דאָ עפּעס געשען? צי ער האָט געהאַט עפּעס אַ גרויסן היזק? וועגן דעם דאַרף ער זיך נישט ערגערן, ה' נתן וה' לקח, מיר זענען דאָך ב"ה גענוג רייך, ווייטער וואָס פעלט דיר? השי"ת האָט דאָך דיר געגעבן עושר וגדולה וכבוד, נחת און כל טוב?

נאָך פיל איינטענה'ן מיט איהם איז ער אַ ביסל שטילער געוואָרן און געוואונקען פאַר די אַלע בני בית מ'זאָל אַרויס און אים לאָזן אַליין מיטן שותף. זיי האָבן שוין געלעכצט און אויסגעקוקט דאָס מ'זאָל פון אים געוואויר ווערן וואָס אים דריקט אויפן האַרצן, האָבן זיי אַלע שנעל פאַרלאָזט דעם צימער און אים געלאָזט אַליין מיט דעם שותף.

ווי אַלע זענען אַרויס האָט ער נאָך אַמאָל אויסגעבראָכן אין אַ יאמערליכן געוויין, אַז דעם שותף איז די בלוט שיעור פאַרגליווערט געוואָרן. ער האָט שוין געוואַרט צו הערן פון אים איין וואָרט אויף דער אורזאַך פון דעם געוויין. ביז ענדליך האָט ער זיך געפּאַסט מוט, מיט אַלע כוחות האָט ער זיך אָנגעשטרענגט און אַ זאָג געגעבן אים אַזוי דערשראָקן: קום, לאָמיר אַרויסגיין אין אונזער גאָרטן, אוועקגיין ווייט ווייט, כדי אונזער שמועס זאָל נישט צוקומען צו קיינעמס אויערן.

אַזוי האָבן זיי זיך געלאָזט צום ריכטונג פון דעם וואונדער-שיינעם גאָרטן, מיט וועלכן די גרעסטע נגידים און פּריצים האָבן איהם מקנא געווען. ווי זיי זענען שוין אַוועקגעגאַנגען א היפּש שטיק וועג ביז צווישן אַ בוימער-געדיכטעניש פון אַ נאָנטן וואַלד, האָבן זיי זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ שטיין, און דאָ ערשט האָט ער זיך גענומען רעדן צום שותף.

- הער מיר צו, מיין טייערע גוטער פריינד. מירביידע זענען אומגליקליך, די אומגליקליכסטע אין דער וועלט. דער שטן האָט אונז ביידע פאַרכאַפּט אין זיין נעץ און

כ'ווייס נישט צי מיר וועלן נאָך קענען זיך אַרויסדרייען פון זיינע ווילדע נעגל. אונזער גאַנצער רייכטום האָט קיין שום ווערט, אַנטקעגן דאָס שרעקליכעס וועלכע ערוואַרטעט אונז לנצח נצחים. ווער ווייס צי לאַנגיאָריגע יסורים מיט דעם פינסטערסטן טויט וועט אונז קענען אויסלייזן! מיר זענען דאָך חייבי כרת, וואָס דאָס מיינט צו פאַרשניטן ווערן פאַר די צייט פון דעם עולם! אַפילו ווען דו וועסט זיין גענוג שטאָלץ און זאָגן אַז דער טויט שרעקט דיר נישט, דען צוויי מאָל שטאַרבט מען נישט, און ס'איז דיר נישט קיין אונטערשיד ווען דאָס וועט אונטערקומען, פריער אָדער שפּעטער - אָבער ווייסן זאָלסטו, דאָס טאַקע דעמאָלט - נאָכן טויט איז דער עיקר, ווען ס'איז פאַר אונז אָנגעגרייט די שווערסטעליידן, פיל שטאַרקער און שוידערליכער ווי דער מענטש קען דאָס באַגרייפן!

דער שותף האָט איהם זעהר דערשראָקן אַריינגעקוקט אין די אויגן. ער האָט ביי זיך שוין באַשטימט, אַז דער חבר זיינער איז אַראָפּ פון זינען, ער האָט זיך נאָך אַלץ נישט געקענט פאָרשטעלן וואָס ער וויל פון אים. אָבער נישט אויף לאַנג איז ער געזעסן מיט די דאָזיגע געדאַנקען, דען באַלד האָט זיין חבר זיך נאָך אַמאָל פאַנאַנדערגעכליפּעט און מיט א היסטערישן געוויין פאָרגעזעצט זיין רעדן - דערציילנדיג איהם וואָס ער האָט דאָ ערשט געהערט ווי איינער פון זיינע הויזגעזינד האָט אַרויסגעלערנט פון די הייליגע ספרים, און וואָס פאַר אַ ביטערן שיקזאַל ס'דערוואַרט זיי פאַר דעם מאכיל זיין אידישע קינדער טריפות און נבילות

מיט חלב, און די פילע ליידן וועלכע זיי האָבן דורכדעם געברענגט אויף אומשולדיגע אידישע קינדער, וויפיל יונגע עלטערן זענען אַוועק פון דער וועלט פאַר די צייט צוליב די זינד, איבערלאָזנדיג פאַרביטערטע אלמנות און עלנדע יתומים׳לעך, וויפיל ליידן האָט דאָס צוגעברענגט פאַר זיי, דאָס וואָס מיר האָבן שוין אויף אונז זעלבסט געפילט, און נאָך פאַרשידענע רעזולטאַטן וואָס זיינען דערפון אַרויסגעקומען. ווען מ׳וועט שטיין פאַר דעם געריכט אויף דעם עולם האמת וועט זיך דאָס אַלץ איינרעכענען.

- גערענק נאָר - האָט ער ווייטער פאָרגעזעצט - וויפיל צענדליגער יאָרן מיר פירן זיך שוין מיט די שענדליכע טאָטן, און וויפיל צענדליגער טויזנטער אידן מיר האָבן שוין מכשיל געווען מיט אַזעלכע האַרבע עבירות! זע נאָר דעם שטאַרקן כח פון דעם שטן, דאָס אין אַזוי אַ שטאָט ווי קראקע, וועלכע איז פוהל מיט: לומדים, חסידים, צדיקים, תלמידי חכמים, און קיינעם פאַלט נישט איין דעם מינדעסטן פאַרדאַכט אויף אונז. אַלע עסן אונזער פלייש. די שענסטע און פרומסטע הייזער, אויף אַלע שמחות דאָרטן וואו ס׳זענען די שטאַרקסטע מחמירים און מהדרים במצוות, קומען אַרויף אויפן טיש אונזערע פליישן! וואָס קומט אונז אַרויס פון אונזער גאַנץ עשירות וועלכעס מיר האָבן זיך דערוואָרבן? וואָלט אונז דען נישט בעסער געווען ווען מיר וואָלטן ליבערשט געגעסן ברויט מיט צוויבל ווי איידער די רייכע און נישט כשר׳ע מעדני מלכים? אונזערע געציילטע יאָרן וואָס זיינען אונז געבליבן צו

לעבן וועלן שנעל אדורכלויפן ווי דער שאָטן פון א פליענדיגן פויגל, און ענדליך וועלן מיר צוקומען צו די אייביגע וועלט וואו מיר וועלן דאַרפן אפגעבן דין וחשבון פאַרן אמתידיגן געריכט, דאָרט וואו מ'וועט אונז פאַראורטיילן דאָס ערגסטע און גרויזאַמסטע. דאָרט וואו מיר וועלן געפייניקט ווערן אָן אַ ענדע, אונזער אַלטער לעבן ביים פעטער, ווען מיר זענען געווען צוריסן און בארוועס, הונגעריג און קאַלט וועט גאָר אויסזען ווי אַ גן עדן קעגן דעם.

דו ביסט דאָך איבערצייגט דאָס דער הייליגער בעל "מגלה עמוקות" זצ"ל, האָט געפילט דאָס עפּעס געפערליכעס מוז פאַרקומען אין שטאָט. אַלס געטרייער פאַסטוך פון זיין בעליבטע סטאדע שאָף, האָט ער גאַנץ אָפּט גוזר תענית געווען, און דורכגעפירט התעוררות תשובה, מ'האָט פיל צדקה פאַרטיילט און אַ סאַך תפילה געטאָן, וועלכעס האָט טאַקע אויף אַ צייט געווירקט צו פאַרשטילן ג-ט'ס צאָרן. דאָס האָט אָבער נאָר געווירקט אויף אַ געוויסע צייט ביז ס'איז נאָך אַמאָל געקומען א פרישע צרה, און דער בית עולם איז אָנגעזייעט מיט פרישע קברים פון דערוואַקסענע ביז פיל עופּה'לעך. ווי ס'זעט אויס איז דעם שטן המקטרג געלונגען צו פאַרשטעלן די הייליגע אויגן פון דעם גאון וצדיק און ס'איז אים נישט דערמעגליכט געווען צו דערגיין וואָס ביי אים אין קהילה טוט זיך אָפּ.

דער שותף, דערהערנדיג דאָס אַלעס פון זיין חבר, איז איהם אויך באַפאַלן אַ געוואַלדיגע שרעק און ער

האָט גענומען ציטערן פון פחד, דען יראי שמים און מאמינים זענען זיי דאָך געווען, נאָר צוליב זייער עם-הארצות זענען זיי אַזוי פאַרקראָכן. ס'איז אים פינסטער געוואָרן אין די אויגן און ער איז שיעור צוזאַמענגעפאַלן אין חלשות, ווען ער האָט זיך אַריינגעקלערט אין זיין גאַנץ-נאָנטער צוקונפט וואָס עס דערוואַרט איהם.

אַ היפשע צייט האָבן זיי זיך אַרומגעדרייט שטילשווייגנדיק, יעדער איינציגער פון זיי האָט שוין פאַר זיך געזען דעם שאול תחתית, און ווי די צענדליגער טויזנטער מלאכי חבלה וואַרפן זיך אַרום מיט זיי אין דעם כף הקלע. זיי האָבן ווי ווירקליך פאַר זיך געזען די אַלע ביטערע שטראָפן, ווי זיי האָבן געהערט פון יענעם מגיד וועלכער האָט פון דעם הייליגן ספר "ראשית חכמה" אַראָפּגעלייגט די אַלע מעגליכע שטראָפן וואָס מ'קען חס ושלום מיטמאַכן אויף יענעם עולם, און זענען ביי זיך זיכער געווען אַז דאָס אַלעס איז פאַר זיי גרייט און זיי וועלן זיין הילפסלאָז, קיינער וועט זיך נישט צוהערן צו זייער ביטערן קרעכצן און וויינען.

ענדליך האָט איינער פון זיי געבראָכן די שטילקייט, און ווענדנדיג זיך צום חבר האָט ער אַ זאָג געגעבן:

ווייסטו גאָר וואָס? לאָמיר אַלעביידע אַריינגיין צום הייליגן רב, דער הייליגער צדיק און מקובל, זיך פאַר אים מתוודה זיין און דערציילן וועגן אונזערע אַלע זינד וועלכע מיר האָבן אָפּגעטאָן אין פאַרלויף פון די אַלע יאָרן, אפשר וועט ער קענען אונז אַרויסגעבן עפּעס אַ סדר תשובה פאַר אונזערע פילע זינד. כ'בין גרייט צו

נעמען אויף זיך דאָס ערגסטע און שווערסטע, ליידן די גרעסטע יסורים און בזיונות, דער עיקר צו געראַטעוועט ווערן פון דעם שווערן און מורא'דיגן שטראָף וואָס דערוואַרט אונז אויף די קומענדיגע וועלט, דען וואָס פאַר אַ באַדייט האָבן דען די בושות און שאַנדע מיט די אַלע יסורים אויף די וועלט ווען ענדליך לאָזט זיך דאָס אויס, אַנטקעגן דעם אומענדליכן ליידן אויף די קומענדיגע וועלט וואָס ציט זיך ממש לנצח נצחים. כ'זע נישט קיין שום אַנדערע עצה ווי זיך צו העלפן. ווייטער אַזוי פירן דאָס געשעפט קומט געוויס נישט אין באַטראַכט.

ביידע שותפים האָבן זיך פריש צעוויינט און אָנגענומען אַן אויסדריקלעכן פעסטן בעשלוס, נאָך דעם זעלבן אָוונט, אין די שפעטע נאַכט-שעה'ן אַריינצוגיין צוזאַמען צום שטאָט-רב, זיך מתוודה זיין פאַר אים און בעטן ער זאָל זיי אַרויסגעבן א תשובה אויף זייערע גרויסע און פילע זינד.

די התוודות

ווי מיר האָבן שוין דערמאָנט, איז דעמאָלט אין יענער צייט געזעסן אויף די רבנות-שטול פון דער באַריהמטער קהילה פון קראקע, דער גרויסער גאון וצדיק און מקובל רבי נתן נטע שאַפּיראָ זצוק"ל, באַוואוסט מיטן נאָמען פון זיין הייליגן ספר "מגלה עמוקות". דאָס איז געווען אין איינע פון די גלענצענדע תקופות פון דעם אידישן פאָלק אין אייראָפּע בכלל און אין די שענסטע קהילה פון פוילן, און די רעזידענץ פון גאַליציע - קראקע, בפרט.

דערמאָנענדיג דעם ווארט ״קראקעווער רב״ איז געווען גענוג צו דערוועקן ערעפארכט אַז דאָ רעדט זיך וועגן דעם אנגעזעענסטן גאון, צדיק וקדוש וועלכן מ׳קען טרעפן ביים אידישן פאָלק, און האָט געשפּילט די ראָלע פון דעם שענסטן אויטאריטעט אַלס ״משכמו ולמעלה״.

צו דעם גרויסן און געטליכן מאַן, דער באַוואוסטער קדוש וטהור, זענען זיי אַריין זיך מתוודה זיין און בעטן אַ סדר תשובה. זיי, די צוויי חשובסטע בעלי-בתים אין קהילה, זענען געקומען צו דעם צדיק און קדוש עליון, זיך פארשטעלן אַלס פאַרברעכערס וועלכע האָבן באגאנגען די געפערליכע זינד, מכשיל געווען צענדליגער יאָרן די שענסטע און פרומסטע הייזער. צוליב זייערע זינד האָבן פיל מאָל אויסגעבראכן פאַרשידענע מגיפות רח״ל, פון וועלכע ס׳זענען פון דער וועלט געגאַנגען אַלטע און יונגע, קליינע קינדער און עלטערן פאַר פּיצלעך קינדער וועלכע זענען פריצייטיק פאַרשניטן געוואָרן פון די וועלט רח״ל.

זיי האָבן שטיל אָנגעקלאַפּט אין די טיר, מיט צובראָכענע געמיטער, אָבער באַלד האָבן זיך די אַלע אנוועזענדע אויפגעהויבן פאַר זיי און זיי אויפגענומען מיט אַ ברייטן ״ברוכים הבאים״ און שוין געלאָפן מעלדן פאַרן רב אַז די צוויי חשובסטע גבירים פון שטאָט זענען געקומען און ווילן זיך טרעפן מיט אים.

מ׳האָט זיי ביידע אַריינגעפירט אין דעם שענסטן צימער און בכבודיג אויפגענומען. באַלד איז דער רב אַריינגעקומען און די רביצין האָט זיך געאיילט און

צוגעשטעלט אויפין טיש א כיבוד. אָבער זיי זענען נישט געווען אויפגעלייגט אפילו טועם צו זיין פון דעם כיבוד, נאָר געזאָגט דאָס זיי האָבן וויכטיגס דורכצושמועסן מיט'ן רב. די אַלע אנוועזנדע האָבן זיך אַרויסגערוקט פון דעם צימער און זיי האָבן געזאָגט פאַרן רב אז זיי האָבן עפּעס דורכצושמועסן אַ גרויסן סוד. דער רב איז מיט זיי תיכף אַריין אין אַן אינעווייניגסטן צימער און אונטערגעשלאָסן די טירן. ווען זיי זענען שוין געבליבן אַליין אָפּגעזונדערט מיטן רב, האָבן זיי זייערע קעפּ אַראָפּגעלאָזט און די אויגן זייערע האָבן גענומען פליסן טייכן טרערן. איינער פון זיי האָט מיט אַ טרערן-געשטיקטער שטים גענומען רעדן צום רב, און דערציילט זייער גאַנצע ביאָגראַפיע פון ווען זיי זענען געבליבן קיילעכדיגע און עלנדע יתומים, ווי דער פעטער האָט זיי צו זיך אַריינגענומען און ווי ברוטאַליש ער האָט זיך מיט זיי באַגאַנגען. אַזוי האָט ער ממשיך געווען און דערציילט זייער גאַנצע דורכלעבעניש ביז ווען זיי זענען צוגעקומען צום היינטיגן טאָג, נאָכדעם ווי זיי האָבן צענדליגער יאָהרן זיך אָנגעהאַלטן אין שענדליכע מעשים פון מאַכיל זיין טריפות און נבילות מיט חלב פאר די גאנצע קהילה אַזוי אַז ס'איז ממש נישט צו טרעפן קיין איין הויז אין קראקע וועלכע איז נישט פאַרטרפיעט געוואָרן דורך זיי.

ווי דער הייליגער בעל "מגלה עמוקות" זצ"ל האָט דאָס אַלעס געהערט, איז איהם פינצטער געוואָרן פאַר די אויגן, און אַ קאַלטער שווייס האָט זיך אויף אים באַגאָסן, און איז אונמעכטיג אַריין געפאַלן אין זיין שטול. ס'האָט איהם אָנגעכאַפּט א ציטערניש אַז מ'האָט

געהערט ווי די ציין קלאַפּן זיך אים אין מויל, אַ הארץ-שניידנדיקער קרעכץ האָט זיך אַרויסגעלאָזט פון זיין הייליגן מויל:

אוי וויי! האָט ער גענומען יאָמערן - אַזעלכע עבירות חמורות, ס'איז גאָרנישט מעגליך זיך מתבונן צו זיין אין דעם. ס'פאַלט אַ פחד און אַן אימה פון די מוראדיגע און שענדליכע חטאים עוונות ופשעים. אַזוי פיל כשר'ע און אומשולדיגע מענטשן זענען פאַר די צייט אַוועק פון די וועלט, יונגע שעפעלעך פון די תינוקות של בית רבן, זייגענדיגע עופ'עלעך זענען וועגן דעם אוועקגעריסן געוואָרן! אוי וויי! וויפיל תעניתים האָב איך גוזר געווען און וויפיל געבעטן און תפילות האָב איך אָרגאַניזירט און געזוכט צו פאַרריכטן אַלעס וואָס האָט זיך געפּאָדערט אין די קהילה, אַכטונג געגעבן ס'זאָלן חלילה נישט פאַרקומען קיין זינד אין די קהילה, אָבער אויף אַזוי א חורבן איז מיר גאָר נישט איינגעפאַלן. פון הימל האָט מען פון מיר פאַרבאָרגן און דאָס אַלעס פאַרהוילן כ'זאָל נישט זען און נישט הערן און נישט וויסן פון די צרה!

די צוויי שותפים, הערנדיג די פאַרצווייפעלטע ווערטער פונ'ם רב, האָבן נאָך אַמאָל אויסגעבראָכן אין אַ יאָמערליכן געוויין, און קעגן זיי האָט דער הייליגער רב פאַרבראָכן מיט די הענט, יאָמערנדיג מיט געוואַלדיגע בכיות נוראות: אוי לי שכך עלתה בימי! אויף אַזעלכעס וואָס האָט דאָ געקענט פאַסירן, אין זיין צייט ווען ער איז דאָ רב.

זייערע אויגן זענען שוין פשוט געשוואָלן געוואָרן פון וויינען און די טרערן-קוואַלן אויסגעטרוקנט, דער רב האָט זיי מיט א טרויעריגער שטים געזאָגט: גייט אַהיים און צעברעכט אַלע אייערע פליישיגע כלים, חמצ׳דיגע און פסח׳דיגע, דען זיי זענען דאָך טריפה, און צומאָרגנס זאָלט איר קומען צו מיר!

קראקא איז פול מיט בערג שברי כלים

ווי די צוויי קצבים זענען אַרויס פון רב׳ס הויז, נישט קוקנדיק אויף די שפּעטע נאַכט-שעה׳ן, האָט דער רב גלייך געלאָזט רופן די אַלע נאָנטע הויף-לייט מיט דעם בית-דין שמש און די אַלע שוהל-משמשים אין שטאָט און פאַר זיי שטרענג אָנגעזאָגט: גלייך מאָרגן פאַרטאָגס, זאָלן זיי אַלע אויסרופן ביי אַלע מנינים אין קהלישן בית-מדרש און אין די פּריוואַטע מנינים און וואו נאָר ס׳איז דאָ א קיבוץ פון אידן, ווי פאלגענד:

22בגזירת עירין קדישין - 11אין נאָמען פון רב, דעם מרא דאתרא, איז מען גוזר אויף אַלע איינוואוינער פון שטאָט דאָ מ׳זאָל 22צעברעכן אַלע בעסטע און שענטע פליישיגע כלים פון פאָרצעלאַן און ליים, טעפּלעך און טעלער און אויך די זאַלץ ברעטער - הן חמצ׳דיגע און אויך די פסח׳דיגע - אלעס זאהל מען צע-ברעכן און די פון האָלץ זאָל מען פאַרברענען ס׳זאל פון זיי נישט פאַרבלייבן קיין שריד ופליט.11 גלייכצייטיג זאָל די קהלה צושטעלן עטליכע פונקטן אויף צו כשר׳ן די אַלע כלי מתכות וואָס ווערן כשר דורך כשר׳ן און יעדער איינוואוינער דאַרף ברענגען אַלע זיינע מעטאלענע געשיר

און לאָזן זיי כשר׳ן אין די אָנוועזנהייט פון אַ מורה הוראה. און ווער ס׳וועט נישט מקיים זיין דעם באַפעל זאָהל ליגן אין 22חרם 11 רח״ל.

ס׳איז נישטאָ די פעדער וועלכע זאָל קענען באַשרייבן דעם אויסזען פון דער סצענע וואָס ס׳האָט אויסגעזען אין מאָרגענדיגן טאָג די גרויסע שטאָט קראקע! אין אַלע גאַסן און אונטער-געסלעך האָבן זיך געזען די אַלע איינוואוינער, יונג און אַלט טראָגן זיך מיט די געשיר, אַ סאַך פאַמיליעס האָבן געמוזט צונעמען צו הילף די קינדער, מ׳זאָל זיי העלפן טראָגן די פילע כלים וועלכע מ׳האָט געטראָגן אין פאַרשידענע ווינקעלעך אין שטאָדט, דאָרט וואו ס׳זענען געווען ״צענטערס״ אויף צוברעכן די כלים, גלייך ווי אין ערב פסח ביים ״חמץ״ פאַרברענען. די שטאָט האָט אויסגעזען ווי אין א פאָגראָם ה״י, עטליכע שעה איז די שטאָט פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ גערויש פון די קלאַפעריי און טראַסקעריי פון די כלים, מיט אַלע מיני מיטלען האָט מען געזוכט מקיים צו זיין דעם שטרענגן באַפעל פונים באַליבטן רב און טרייען פאַסטוך, טראָץ דעם וואָס קיינער האָט נישט געוואוסט די אורזאַך פון דעם צעברעכן, האָט דאָס יעדער איינער געטאָן און מקיים געווען בדחילו ורחימו, די טייערסטע און שענסטע סערוויזן, וועלכע האָבן געקאָסט הון תועפות, זענען יענעם טאָג צעשאָטן געוואָרן אויף פיץ-פיצלעך און אין די גאַנצע שטאָט איז שוין נישט געווען צו טרעפן אַן איינציגע כלי פון די סאָרטן וועלכע מ׳האָט צעבראָכן.

דאָס זעלבע געטומל האָט זיך איבערגע'חזר'ט ביים כשר'ן די מעטאלענע כלים. די שטאָט איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַן אטמאַספערע פון ערב פסח. גאַנצע טעג זענען די קהילה-לייט געווען פאַרנומען מיט די אַקציע פון כשר'ן די כלים און די טויזנטער קיכן. די רבנים זענען געווען באַלאַסטעט מיט שאלות, גאַנצע רייען האָבן זיך געשלענגלט ביי זיי אין הויז טאָג-טעגליך ביז אין די שפּעטע אָוונט-שעה'ן.

די צוויי שותפים זענען אינדערפרי צוריקגעקומען צום רב, ווי ער האָט זיי נעכטיגן אָוונט באַפוילן. מיט שווערע געמיטער און מיט אַראָפּגעלאָזטע קעפּ, צעבראָכן און טרויעריג זענען זיי אַריין צום רב כדי צו הערן וואָס ער וועט זיי אָנווייזן אויף ווייטער צו טאָן.

ווען זיי זענען אַריין צום רב, האָט דער רב זיך פאַרשטעלט זיינע אויגן, און נישט געוואָלט זיי קוקן אין פנים, ווי די הלכה איז: אסור להסתכל בפני רשע (מ'טאָר נישט קוקן אַ רשע אין פנים) און ער האָט זיי אַזוי געזאָגט:

אַרויסצוגעבן אַ תשובה פאַר אַ זעלכע גרויסע חטאים ווי טריפות און נבילות און נאָך דערצו אַן איסור חלב, וואָס דער עונש איז כרת און אויסער דעם וואָס דאָס האָט נאָך צוגעברענגט שווערע און ביטערע אומגליקן רח"ל אויף די גאַנצע באַפעלקערונג אין אַזוי אַן עיר ואם בישראל וואָס אין פאַרלויף פון די 22צעהנדליקער יאָרן 11האָט איהר דאָך מכשיל געווען 22צעהנדליקע טויזנטער אידן, 11ביי וועלכע מיקען שוין

צוזאַמענשטעלן די געפערליכע עבירות אין די 11 מיליאָנען - 22אויף אַזוי אַ האַרבע תשובה מוז איך צו זיך נאָך צונעמען א בית-דין פון גרויסע גדולי וצדיקי הדור, מיר זאָלן אינאיינעם דורכטראַכטן און איבערקלערן דעם ענין און ברוב יועץ וועלן מיר פּראָבירן אייך אַרויסגעבן אַ תשובה, אולי ירחם! דאָס אייער תשובה אויף די פילע געפערליכע חטאים זאָל מקובל ווערן. ביז דערווייל גייט א היים און איר זאָלט זיך מתנזר זיין פון פאַרשידענע מעדנים. קיין שום פליישיגן מאכל זאָלט איר נישט עסן, קיין וויין נישט טרינקען און נאָר אויף שבת פאַרזוכן, לכבוד שבת קודש, אויסער דעם קיין שום מאכל של תענוג זאָלט איר נישט צורירן. ווען כ'וועל צונויפרופן די רבנים וועלכע איך האַלט פאַר וויכטיג און זיי וועלן שוין זיין ביי אונז אין קראקע דאַן וועל איך אייך לאָזן רופן.

זיי זענען דערווייל אהיימגעגאַנגען, ס'איז איבעריג צו דערציילן דאָס זיי האָבן שטרענג איינגעהאַלטן אַלעס וואָס דער רב האָט אויף זיי אַרויפגעלייגט. פון געוואַלדיגער ערגעניש און חרטה בלב זענען זיי פאַרשוואַרצט געוואָרן ווי די בלאָטע פון די ערד, איינגעבויגן און צעבראָכן ווי אַ צעבראָכענער שאַרבן, ס'איז זיי נישט געווען צו דערקענען.

די שטאָט-לייט זענען נאָך געווען זעהר פאַרוואונדערט פון דעם באַפעל וואָס דער רב האָט אַזוי שטרענג באַפוילן צו צעברעכן די אַלע פליישיגע געשיר,

אָבער צוליב דעם באַפעל פונים רב נישט צו פרעגן קיין שאלות איז די זאַך געבליבן דערווייל אַ רעטעניש.

דער הייליגער גאון - דער "מגלה עמוקות" זצ"ל האָט אין צווישן אַרויסגעשיקט בריוו צו די רבנים און גדולי הדור פון די גאַנצע אומגעגנד. ער האָט זיי פאַרבעטן אויף אַ באַשטימטן טאָג צו זיין אין קראָקע וועגן דורכשמועסן אַ וויכטיגן ענין ברוב יועץ.

אַ צוזאַמענפאָר פון רבנים און גדולי ישראל, אין די שטאָט קראָקע, וואָס איז אויך אַליין געווען אַן אכסניא פאַר גדולי ישראל און תלמידי חכמים מובהקים, איז גאָר קיין נייעס נישט געווען. גאַנץ אָפט האָט פאַסירט דאָס ס'זיינען פאָרגעקומען אַזעלכע אסיפות ביי וועלכע מ'האָט געדאַרפט באַהאַנדלען עפעס אַ געוויסן ענין פאַר צרכי הרבים. אָבער ווי געוועהנליך ווען מ'האָט צוזאַמענגערופן אַזאַ אסיפה האָט מען שוין געוואוסט וואָס ליגט אויפין טיש און וועגן וואָס מ'ברויך דן זיין, צי איז דאָס אַ הלכה-ענין, צי אַ געוויסער ענין וואָס האָט באַלאַנגט צום מלכות. דאָס מאָל אָבער זענען אַלע זעהר איבערראַשט געווען, נישט ווייסנדיג קיין שפור וואָס דא האָט געקענט פאַסירן?

נאָר וויבאַלד מ'האָט באַקומען א פערזענליכן בריוו פון דעם הייליגן בעל "מגלה עמוקות", וואָס איז געווען דער אנערקענטער רבן של ישראל און אז ער האָט גערופן האָט קיינער זיך נישט געוואגט נישט צו קומען אין די באשטימטע צייט.

אין דעם באַשטימטן טאָג, איז דאָס הויז פון דעם בעל "מגלה עמוקות" פול געווען מיט רבנים און גדולי תורה, דאָרט אַליין האָבן נאָך די אָנגעקומענע פּראָבירט צו שמעקן מיט וואָס דאָ האַנדלט זיך, אָבער אומזיסט איז געווען זייער באַמיאונג, דען קיינער האָט טאַקע נישט געוואוסט. צו די באַשטימטע שעה זענען שוין געווען אַלע איינגעלאַדענע רבנים אין דעם גרויסן בית המדרש און אַלע האָבן שוין פאַרנומען די זיץ-פּלעצער, און בראש איז געזעסן דער מרא דאתרא, דער בעל "מגלה עמוקות".

לויט דעם באַפעל פונ'ם רב, איז דער בית-דין-שמש געקומען אין די באַגלייטונג פון די צוויי שותפים - די קצבים. דאָס געוואַלדיגע פּאָרכטליכע בילד, ווי די פילע רבנים און גדולי תורה פון דעם דור, ווי זיי זענען געווען אויסגעזעצט כחצי גורן עגולה (האַלב-רונדיג) ממש ווי די סנהדרין; די שיינע, איידלע געזיכטן מיט די פּאַטריאַרכאַלע און הדרת-פּנימ'דיגע תורה-אויטאריטעטן, איז גענוג געווען צו געבן די פּאַסענדע שטימונג פאַר דעם מעמד. ווי מ'האָט נאָר באַמערקט אַז דער בעל "מגלה עמוקות" האַלט אין אנפאנגען צו רעדן, איז געוואָרן א געוואַלדיגע שטילקייט וואָס איז נישט צו פארשטעלן. זיין הייליגער געזיכט איז געווען ווייס-קאַלך, מיט א ציטערנדיגער שטימע, ביי וועלכער מ'האָט געקענט גוט פילן זיין צעבראָכן געמיט, האָט ער אויסגערופן מיט אַ מורא'דיגע שטימע צו די צוויי שותפים:

22דערציילט נאָך אַמאָל פאַר דעם בית-דין הגדול דאָס שרעקליכע וועלכעס איר האָט פאַר מיר דערציילט!...

אַן אימה'דיגע שטילשווייגענדע ווייַלע האָט אין בית המדרש געהערשט, אַלע אויגן און אויערן זענען געווען אצינד געווענדעט צו דער ריכטונג פון די צוויי שותפים-קצבים, וועלכע זענען געשטאַנען אינדערמיט אַנטקעגן די אַלע רבנים, מיט אַראָפּגעלאָזטע קעפּ און מיט גרויס בושה געקרעכצט און געיאָמערט און מיט וויינענדיגע שטימען, האָבן זיי אָנגעפאַנגען רעדן. ס'האָט אויסגעזען ווי צוויי נפטרים רעדן ארויס פון קבר, בעטענדיג אַ תיקון פאַר זייערע זינדיגע נשמות. אַזוי האָט איינער אָנגעהויבן און דער אַנדערער נאָך איהם שטילער נאָכגעזאָגט:

- ס'איז שוין אַ סאַך צענדליגער יאָרן ווען פון קינדווייז אָן זענען מיר לייע פאַרבליבן קיילעכדיגע יתומים און נישט אָנגעיאָגט צו באַקומען עפּעס אַ דערציהונג ביי אונזערע עלטערן. אַריינגעפאַלן זענען מיר ביי אַ פעטער, וועלכער האָט אונז נאָר אויסגענוצט, נישט דערציהענדיג אונז און ניטש געבנדיג די מינדעסטע געלעגנהייט צו וויסן עטוואָס פון אידישקייט, געבליבן גראָבע קצב-יונגען, עם-הארצים, קיין עסן צו זעט און קיין מלבוש האָט ער אונז אויך נישט געגעבן. ביז די פינסטערע מינוט איז געקומען און מיר זענען געקומען אויף א בייזן געדאַנק ווי זיך צו פאַרבעסערן אונזער לאַגע, און גלייכצייטיג אַריין אין דעם שוואונג פון

מכשיל זיין את הרבים מיט דעם איסור פון חלב, טריפות און נבילות, קיין אהנונג וואָס דאָס מיינט דער איסור אָדער וואָס דאָס קען צוברענגען האָבן מיר נישט געהאַט, אַפילו מיר האָבן געוואוסט אַז דאָס איז א עוולה אָבער געמיינט האָבן מיר דאָס ביי אונז איז דאָס אַ פיקוח נפש פראַגע און אַזוי פיל האָבן מיר געוואוסט אַז פיקוח נפש איז דוחה אַלעס, און אַזוי האָט אונז דער שטן אַריינגעכאַפּט אין זיין נעץ און שוין עטליכע צענדליגער יאָרן ווי מיר זענען מכשיל די גאַנצע שטאָט מיטן איסור פון חלב, טריפות און נבילות, אַז ס'איז כמעט נישט צו טרעפן קיין הויז אין די גאַנצע שטאָט וואָס איז נאָך נישט פאַרטריפה'ט דורך אונז. אין די צייט האָבן מיר זיך אַ גרויס פאַרמעגן דערוואָרבן, אַ ריזן פאַרמעגן, הייזער, גיטער, פאַבריקן, בריליאַנטן און כל מיני אבנים טובות גאָלד זילבער און דאָס גלייכן. מיר האָבן געטאָן שיינע שידוכים און אַ סאַך צדקה פאַרטיילט. און אַזוי האָבן זיי אַראָפּגעלייגט פאַר די רבנים זייער גאַנצע דורכלעבעניש ווי ס'איז שוין פאַר אונז באַקאַנט. דא לעצטנס זענען מיר דערגאַנגען די הארבקייט פון אונזערע שענדליכע מעשים, על כן בעטן מיר מ'זאָל אונז אַרויסגעבן א תשובה אויף אונזערע ביטערע חטאים. מיר זענען גרייט אויף דאָס ערגסטע און שווערסטע כדי מיר זאָלן אפקומען אויף דעם עולם און נישט דאַרפן פאַרוואַרפן זיין פון אַלעביידע וועלטן חס ושלום.

די גאַנצע צייט וואָס זיי האָבן גערעדט און געשילדערט זייער דורכלעבעניש און די גאַנצע השתלשלות ביז זיי זענען צוגעקומען צום געדאַנק

תשובה צו טאָן, זענען די אַלע פאַרזאַמלטע רבנים אויפגעשוידערט געוואָרן, זיי האָבן געהאַלטן אין איין ציטערן און פון זייערע אויגן האָבן געפלאָסן טרערן גלייך ווי די וואַסער פון א קוואַל, און ווי נאָר זיי האָבן אויפגעהערט צו דערציילן, האָבן אַלע אויסגעבראָכן אין א ביטערן היסטערישן געוויין, מ'האָט געקלאָגט און געיאָמערט, ס'האָט אויסגעזען גלייך ווי נאָר יעצט איז דער בית המקדש חרוב געוואָרן.

אַלע אנוועזענע זענען שוין געווען מאַכטלאָז פון די געוויינערייען, ס'האָט זיך נאָך פון דעם אָדער פון יענעם רב דערהערט אַ טיפן זיפץ און קרעכץ, אין די געדאַנקען איז זיי דורכגעלאָפן די אַלע יאָרן, די פאַרשידענע טראַגעדיעס אוןליידן פון וועלכע ס'האָבן אַזויפיל אומשולדיגע געליטן. ווי, וויי! האָבן זיי געיאמערט, "כל המאבד נפש אחת מישראל", ווען אימיצער איז גורם אומצוברענגען איין אידיש נפש איז גלייך ווי ער האָט די גאַנצע וועלט חרוב געמאַכט, און דאָ וויפיל אומגליקן און אומגעקומענע נפשות זענען דורך די שענדליכע טאטן אומגעקומען. יעדערער פון די גערופענע רבנים האָט ווי צו זיך גערעדט און דורכגעאַנען א שקלא וטריא צי מ'קען נאָך טרעפן פאַר די חוטאים ומחטיאים את הרבים א תיקון אויף אַזוי פיל עבירות און אומגליקן? מיר ווייסן דאָך אַז ווער ס'איז א חוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקים בידו לעשות תשובה, אויך ווען ער האָט מיט זיך א באַגאַזש פון תורה מיט מעשים טובים.

אַנדערע וואָס האָבן אין אָנפאַנג אַפילו געוואָלט זאָגן דאָס מיט א געווייסן עונש וועלן זיי אָפּקומען, אָבער באַלד זיינען זיי געקומען צו אַ מסקנה אַז דאָס אַלץ איז צו ווייניג קעגן אַזוי פיל עבירות, אָבער צו קיין אַנטשלאָסענקייט אויף אַ געווייסן עונש מיט וועלכן זיי זאָלן קענען אָפּקומען אויף דעם עולם איז דערווייל נאָך קיינער נישט צוגעקומען.

די שותפים זענען געשטאַנען פארן בית-דין באימה וביראה, צוהערנדיג די אַלע אימה׳דיגע שילדערונגען. די בלוט האָט זיך אין זיי שיעור נישט פאַרגליווערט. יעדער אויסזיכט אַז אָט דאָ האָט שוין ווער פון די רבנים פאַר זיי אויסגעפונען א תשובה האָט ביי זיי אָנגעצונדן אַ פונק פון האָפענונג, אָבער באַלד איז דאָס פאַרלאָשן געוואָרן, דען די מסקנא איז געוועזן אַז דאָס איז צו ווייניג, דאָס וואָס האָט זיי געטראָפן ווי א דונער אויף זייערע קעפּ און געפּרעסט אויף זייער האַרץ ווי די שווערסטע זאַך וואָלט דערויף געלעגן. זיי האָבן געשפּירט א פאַרביטערניש גלייך ווי די גאַל וואָלט ביי זיי צעגאָסן געוואָרן. זיי האָט זיך שוין געדוכט אַז די רבנים וועלן זיך פון דאָ אַוועקגיין און קיין היילונג פאַר זייערע נשמות נישט טרעפן.

נאָך א היפּשע צייט ווי זיי האָבן געזען אַז זיי זענען ווי האָפענונגסלאָז האָבן זיי זיך אַ שליידער געטאָן אויף דער ערד און גענומען שרייען און וואויען ווי די בהמות ווען מ׳וואַרפט זיי אום פאַר שחיטה און מיט די לעצטע

אַנגעשטרענגטע קרעפטן האָבן זיי זיך גענומען שרייען און ריטשען:

22- הייליגע רבנים! האָט רחמנות אויף אונזערע נשמות. 11רעכנט זיך גאָר נישט מיט אונזערע קערפערס! איהר קענט אפילו הייסן שניידן פון אונז שטיקער פלייש און אברים און די וואונדן באשיטן מיט זאַלץ, אַלעס וועלן מיר אָננעמען פאַר ליב. מיר וועלן אפילו קיין פּיפּס נישט טאָן. מיר באַשטיין אויף אַלעס מיט כל מיני יסורים וואָס אין דער וועלט, דער עיקר מיר זאָלן ראַטעווען אונזערע נשמות פון פאַרלוירן ווערן אין די קומענדיגע וועלט!

ווען דער ״מגלה עמוקות״ האָט צוגעזען די פאַרצווייפלונג פון די איינגעזאַמלטע רבנים און דאָס ביטערע קלאָגן פון די שותפים מיט זייער תמימות׳דיגער ערנסטקייט און שטאַרקן ווילן אָפּצוקומען פאַר זייערע זינד, האָט אים אַרומגענומען טיפע רחמנות געפיהלן און ווי א געטרייער פאַסטוך און אַ מליץ טוב האָט ער זיך געווענדעט צו די אַלע פאַרזאַמלטע גדולי התורה מיט וויכע, תחנונים׳דיגע רייד:

מיט האַרץ-רירענדיקע ווערטער האָט ער אָנגעפאַנגען - זעהר חשוב׳ע גדולי התורה פון דעם צוזאַמענגערופענעם בית-דין הגדול! מיר געפינען דאָך אין די הייליגע חז״ל דאָס מ׳קען טרעפן אַ דרך תשובה אויף די שטרענגסטע עבירות, און דאָס תשובה שפּאַלט אַלע הימלען און מאַכט אויף אַלע פאַרשלאָסענע טויערן! אויך מנשה מלך יהודה האָט אַוועקגעשטעלט אַ צלם אין

בית המקדש און מחטיא געווען את הרבים, ווען ער האָט תשובה געטאָן האָבן די מלאכים פאַרשלאָסן די שערי תשובה, נישט צולאָזנדיג אז דאָס זאָל אָנגענומען ווערן - אָבער השי״ת, דער חנון המרבה לסלוח, וואָס זאָגט: כי לא אחפוץ במות המת כי אם בשובו מדרכו וחיה - האָט זיך אויך אויף אים מרחם געווען און אויפגעמאַכט פאַר אים אַ הינטער-טירל אונטערן כסא הכבוד און זיין תשובה איז אָנגענומען געוואָרן! איז אויב השי״ת האָט זיך מרחם געווען איבער יענעם שרעקליכן חוטא - פאַרוואָס זאָלן מיר זיך נישט מרחם זיין איבער די צוויי לייט, וואָס האָבן דאָך געטאָן אומוויסנדיק?

די האַרציגע ווערטער האָבן גוט געטראָפן צום ציל און זעהר באַרירט די אַלע רבנים, זייערע הערצער זענען דערפילט געוואָרן מיט רחמנות קעגן די צוויי וועלכע זענען אַזוי געלעגן מיט די פנימ׳ער צו די ערד. מ׳האָט באַשטימט דאָס די צוויי שותפים זאָלן דערווייל גיין אהיים און מ׳וועט דא אין איינעם גוט איבערהאַנדלען דעם ענין און זען אַרויסצוגעבן פאַר זיי א פאסענדן דרך תשובה כדי צו ראטעווען זייערע נשמות פון אייביג צו פאַרלוירן ווערן חס ושלום.

די צדיקי הדור פאַרטיפן זיך

ווי נאָר די צוויי שותפים האָבן זיך געלאָזט אַרויסגיין האָבן די אַלע פאַרזאַמלטע גדולי התורה באַלד זיך גענומען נאַכקלערן און נאָכזוכן אין די געדאַנקען עפּעס אַן ענליכן פאַל וואָס זאָל שוין זיין ערגעצוואו געברענגט, און ווען מ׳האָט נישט געטראָפן אַזעלכעס האָט מען

דורכגעקלערט די אַלע ענינים וועלכע רעדן זיך פון מכשיל זיין את הרבים און גורם זיין אומגליקן אויף אַנדערע. וואו נאָר אַזאַ סאָרט ענין ס'ווערט געברענגט אין ש"ס ופוסקים, ראשונים און די אחרונים, ספרי מוסר און דרוש און דאָס גלייכן, האָבן זיי נישט אַדורכגעלאָזט, מ'האָט די אַלע איסורים וועלכע זענען געבונדן צו דעם פאַל גוט דורכגענישטערט, איבערהויפט וועגן איסור חלב מיט דעם עונש כרת דערפאַר און גלייכצייטיג גרונדליך באַהאַנדעלט דעם געפערליכן ענין פון מכשיל זיין את הרבים און אַזוי ווייטער. דער בית-דין שמש איז געווען פול מיט אַרבעט, ער האָט געדאַרפט דערלאַנגען די אַלע געפאָדערטע ספרים וואָס די תורה-לייבן האָבן געפאָדערט, ווען זיי האָבן געוואָלט גוט דורכקוקן אין דעם מקור. אויך דער מגלה עמוקות האָט צוגעשטעלט גאָר טייערע ספרים, וועלכע זענען נישט געווען בנמצא, פון זיין פריוואַטער ביבליאָטעק. ס'האָבן זיך ווי געווענליך געשאַפן שאַרפע פלפולים און וויכוחים אין דעם געביט, דער האָט עפּעס געברענגט און דער האָט דאָס צונישט געמאַכט, דאָס וואָס האָט זיך געצויגן ביז גאַנץ שפּעט אין דער נאַכט אַריין. ווען די רבנים זענען שוין גוט מיד געווען, האָט דער מרא דאתרא געזען דאָס מ'זאָל שוין די שקלא וטריא צייטווייליג שליסן און דאָס איבערלאָזן אויף צומאָרגנס. מ'האָט אָנגעזאָגט דעם בית-דין שמש דערווייל גאָרנישט צו דערציילן פון דעם גאַנצן ענין וועלכער איז דאָרט באַהאַנדלט געוואָרן, אַפילו נישט מיט דעם מינדעסטן רמז. די חשובע בעלי-בתים פון קראקע האָט יעדערער צו זיך מיטגענומען

איינעם פון די רבנים פון דער פרעמד אויף נאַכטלעגער און צו עסן נאַכט-מאָל און געווענליך אויך אויף פרישטיק.

ווי ס'איז נאָר טאָג געוואָרן האָבן זיי זיך געאיילט צום דאַווענען און גלייך נאָכן דאַווענען זיך געלאָזט צום ריכטונג פון די גרויסע שוהל, דאָרט וואו זיי האָבן ממשיך געווען אין אויסגעפינען א סדר תשובה פאַר די חוטאים אויף אַן אופן דאָס סיי זיי זאָלן אויסגעלייטערט ווערן פון זינד און זאָלן אויך דאָס קענען איבערטראָגן און אויף אַלעס אָפּקומען אויף דעם עולם און קומען ריין אין די קומענדיגע וועלט. די אַרבעט איז גאָרנישט אַזוי לייכט אָנגעקומען, דאָס האָט גענומען עטליכע טעג אין וועלכע מ'האָט זיך אָפּגעגעבן בלויז אין דעם ענין אַליין.

ביז דערווייל זענען דיביידע קצבים געלעגן ביי זיך ערגעץ אין אַ צימער, אָפּגעזונדערט אָן קיין שום פאַרבינדונג מיט גוטע פריינד און פאַמיליע, קיינעם צו זיך נישט צוגעלאָזט, ביטער געוויינט ביז דער טרערן-קוואַל האָט זיך שוין ביי זיי אויסגעטרוקנט, און מ'האָט זיי נאָר געהערט זיפצן און קרעכצן, כמעט ווי נישט געגעסן, אַזוי ווייט אַז זייערע פנימער זענען פאַרשוואַרצט געוואָרן.

די גאַנצע צייט האָט נאָך קיינער אין קראקע נישט געוואוסט וועגן וואָס די רבנים זענען געקומען צו פאָרן און ס'איז קיינעם נישט איינגעפאַלן אַז דאָס האָט עפּעס וואָס א שייכות מיט די קצבים, דען ביי די באראטונגען

איז קיין פרעמדער, אויסער דער בית דין שמש, נישט אנוועזנד געווען און דאָס האָט זיך געפירט מיט די גרעסטע מאָס שטרענגע געהיימניס. אויך דאָס הויזגעזינד פון די קצבים האָבן גאָרנישט געוואוסט. אויך ווען זיי אַלע האָבן זיך גענומען אַרום זיי און זיי צוגעשטאַנען זיי זאָלן עפּענען די מיילער און ווייניגסטן עפּעס א רמז געבן אויף וואָס ס'דריקט זיי אויף דעם האַרצן, זיי האָבן ווי געשטומט, נאָר געקלאָגט און געוויינט, ווען ס'האָט זיך אָנגעקליבן טרערן אין זייערע פאַרטרוקנטע טרערן-קוואַלן. אַלע תחנונים פון זייערע באַליבטסטע האָבן נישט געהאָלפן אַרויסצובאַקומען פון זייער מויל אַ וואָרט וועגן די אורזאַך פון זייער ענדערונג אין זייער גאַנצן לעבן די לעצטע פּאָר וואָכן, דאָס וואָס האָט אויך געברענגט אַ גרויס מיטלייד און אויסגערופן גרויס ערגערניש ביי דער גאַנצער פאַמיליע, וואָס אין מיטן סאמע ברען פון בליאונג איז געקומען אָט דער וואלקן וועלכער האָט ווי פאַרנעפּלט זייער גאַנצן לעבן, וועלכן זיי האָבן ביז אַצינד אַזוי גליקליך און צופרידן געפירט.

דער סדר התשובה

ענדליך איז שוין צוגעקומען דער טאָג, אין וועלכן די אַלע פאַרזאַמלטע גדולי התורה און צדיקי הדור זענען געקומען צו אַן אָפּגעמאַכטן סדר תשובה וועלכע אַלע, אָן אויסנאַם, האָבן געהאַלטן דאָס ווען די שותפים וועלן דאָס אויסהאַלטן און ריכטיג נאָכקומען וועלן זיי שוין קענען פאַררעכנט ווערן אַלס ריכטיגע בעלי תשובה. דאַן

האָט דער מרא דאתרא, דער הייליגער בעל "מגלה עמוקות" זצוק"ל, געלאָזט רופן די קצבים זיי זאָלן קומען און זיך שטעלן פאַר די אַלע אנוועזענדע רבנים.

ווי נאָר זיי זענען אַריינגעקומען, און ווי די אַלע גדולי התורה און צדיקי אמת, וועלכע האָבן גוט מיטגעפילט דעם פיין זייערן, זעענדיג די פאַרשווינען ווי שלעכט זיי האָבן אויסגעזען, ממש נישט צו דערקענען פון זינט זיי האָבן זיך מתוודה געווען, אויסגעטריקנט, פאַרשוואַרצט און פאַרשמאַכטעט, בלייך און געל גלייך ווי נוטים למות רח"ל, און קוים זיך געהאַלטן אויף די פיס, זענען זיי ממש אויפגעטרייסלט געוואָרן און מ'האָט אויסגעבראָכן אין א געוויין, צוקוקנדיג דעם צער און די יסורים זייערע אויף די עבירות. די הערצער זייערע זענען פול געוואָרן מיט רחמנות, זיי האָבן זיך געקארטשעט און זעהר באַרירט געווען. ס'האָט זיך דערהערט ווי מ'זאָגט: "זיי זענען דאָך שוין ממש בעלי תשובה גמורים" - זייער בלוט און פלייש איז דאָך גלייך ווי א קרבן וואָס האָט עולה געווען אויף דעם מזבח פון תשובה! א זעלכע און ענליכע אויסרופן האָבן זיך אין דער שטיל דערטראָגן פון די פאַרזאַמלטע רבנים, ביי וועלכע די שטימע האָט געציטערט און זייערע אויגן האָבן געפליסט מיט טרערן.

די צוויי זענען שטיין געבליבן ביי דער טיר פון בית המדרש מיט אַראָפּגעלאָזטע קעפּ. דאַן האָט דער הייליגער בעל מגלה עמוקות זיי געפרעגט:

- זענט איר גרייט צו נעמען אויף זיך דאָס אַלעס וואָס דער בית-דין הגדול וועט אויף אייך אַרויפלייגן און וואָס מ'וועט אייך הייסן?

- יאָ!!! - האָבןביידע אַן ענטפער געגעבן און דאָס הויך געזאָגט מיט אַלע איבערגעבליבענע כוחות - אויך ווען איר וועט אונז הייסן מיר זאָלן זיך לאָזן צושניידן אויף שטיקער לעבעדיגערהייט וועלן מיר דאָס אָננעמען מיט ליבשאַפט! ס'וועט נישט אויספעלן אונז צו בינדן. מיר וועלן בלייבן רואיג און פאַרנעמען די גרעסטע יסורים מיט ליבע און שטילשווייגנדיק. מ'וועט פון אונזער מויל קיין פיפס נישט הערן, נאָר זאָגן: ״ס'זאָל זיין א כפרה פאַר אונזערע נידערטרעכטיגע זינד״!

דער ערשטער טייל סדר התשובה

אויב אַזוי הערט צו וואָס דער בית-דין הגדול האָט באַשטימט:

גייט אַ היים און איר זאָלט אַלעס טאָן גענוי ווי מיר זאָגן אייך אָן. די זאַכן פון אייערע קינדער, די מלבושים, צירונג און דאָס גלייכן זאָלט איר פאַר זיי אָפּגעבן און גלייך זאָלן זיי זיך אַרויסציען פון זייערע וואוינונגען וואָס איז ביי אייך אין הויז. פאַר אייערע פרויען זאָלט איהר נישט איבערלאָזן מער ווי די מלבושים און בעטגעוואַנד, אָבער נישט קיין צירונג. פאַר אייך זעלבסט זאָלט איר אויך קיינע מלבושים נישט איבערלאָזן, נישט מער ווי איין אַלט העמד אויפן קערפּער מיט אַן אַלטע פאָר הויזן, איין טלית קטן, אַ לאַטע פאָר שיך אויף די פיס און אַ פּראָסט, געמיין אויבער-מלבוש. דאָס אַלעס

איבעריגע וואָס וועט בלייבן זאָלט איר אַרויסלייגן אין הויף פון אייער הויז און דאָס אַלעס פאַרברענען אויף אַש. אין דעם פייער זאָלט איר וואַרפן אַלע חפצים אייערע, ס'זאָל קיין נאָדל נישט פאַרבלייבן, נישט פון די מלבושים, וועש, צירונג, מעבעל, וועגענער און שליטנס, די בעסטע און טייערע דיוואַנען, ס'זאָל גאָר נישט זיין ביי אייך אַ שאָד און ס'זאָל דערפון נישט פאַרבלייבן קיין שריד ופליט! נאָך דעם זאָלט איר פאַרקויפן די אַלע בעלי חיים פון אייער פאַרמעגן, פערד, בהמות, עופות און דאָס גלייכן. אויך אייערע נכסי דלא ניידי - הייזער, פעלדער, גערטנער און דאָס גלייכן, און דאָס גאַנצע געלט דערפון פאַרברענען געגנצליך און דאָס אַפילו נישט פאַרטיילן אויף צדקה, דאָס זאָל זיין אסור בהנאה! די ווייבער אייערע זאָלן זיך אויפהאַלטן ביי די קינדער, און ווי איר וועט שוין דאָס אַלעס האָבן דורכגעפירט זאָלט איר אייך אומקערן צו מיר און כ'וועל אייך זאָגן וואָס איר האָט ווייטער צו טאָן.

ס'איז איבעריג צו דערציילן, דאָס די ביידע שותפים זענען שנעל געלאָפן און זיך גענומען דורכפירן אַלעס ווי מ'האָט זיי געזאָגט. מ'קען זיך אַליין פאָרשטעלן ווי די אַלע מענטשן פון די הויזגעזינד זענען שאָקירט געוואָרן פון דעם אַלעם וואָס זיי האָבן געהערט. זיי האָבן שוין געוואוסט די אורזאַך פון זייער גאַנצער איבערלעבעניש די לעצטע צייט מיט דער אויסערגעוועגליכער פירונג. געוועגליך איז פאַר די שותפים נישט צו שווער אָנגעקומען צו פועל'ן ביי די הויזגעזינד צו פאַרציכטן אויף דעם גאַנצן רייכטום און זיך איבערקלויבן אויף

גאָר אַן אַנדער לעבן, ווייל די משפחה האָט געוואוסט ווי ווייט דאָס באַרירט זיי און זיי אַליין האָבן טאַקע אויך געהאַט אינטערעס דאָס דער מאַן-פּאָטער-שווער און זיידע זאָל אָפּקומען אויף דעם עולם און נישט בלייבן פאַרשעמט און אומגליקליך אויף ביידע וועלטן, טראָץ זייער בושה וואָס זיי פערזענליך האָבן דא מיטגעמאַכט. זיי האָבן טאַקע באַלד גענומען דאָס גאַנצע פאַרמעגן - נאָכדעם ווי די אַלע פאַמיליעס האָבן זיך אַוועקגעצויגן פון דאָרטן - אונטערגעצונדן אַלעס, אָן קיין שום אויסנאָם. צוליב דעם גרויסן און ריזן פאַרמעגן האָט דאָס פאַרברענען גענומען א היבשע פאָר טעג. שטייענדיג ביים ברענען האָבן זיי זעהר הנאה געהאַט און זייערע ליפּן האָבן געשעפּטשעט אַ תפילה אַז זייערע חטאים זאָלן אַזוי ברענען, און האַרציג מתפלל געווען, אַז מיט דעם פייער וואָס זייער האָב און גוטס ווערט פאַרברענט זאָלן זיי דערמיט אפקומען זייערע חטאים און זייערע נשמות זאָלן נישט דאַרפן ברענען אין די צוקונפטיגע וועלט. נאָכדעם ווי זייער גאַנץ פאַרמעגן איז שוין געווען פאַרברענט און אלעס וואָס זיי האָבן זיך דערוואָרבן אין פאַרלויף פון די עטליכע צעהנדליג יארן, זענען זיי צוריקגעקומען צום רב, דער הייליגער "מגלה עמוקות" זצוק"ל, כדי צו הערן וואָס זיי דאַרפן ווייטער טאָן.

דער צווייטער טייל פון סדר התשובה

אַצינד האָט איר שוין פאַרברענט אייער גאַנץ האָב און גוטס וואָס איר האָט זיך דערוואָרבן פון די דברים של איסור - האָט דער "מגלה עמוקות" צו זיי געזאָגט. -

ס׳זענען אָבער נאָך איבערגעבליבן די מלבושים, אין וועלכע איר זענט אָנגעטאָן. דעריבער זאָלט איר זיך ארויסלאָזן איבער די שטאָט, און גיין פון טיר צו טיר בעטן נדבות, נישט קוקן אויף די בושה. איר זאָלט דווקא גיין ביי די היימישסטע הייזער, נאָך דעם ווי איר וועט שוין האָבן צונויפגעלייגט עטליכע גילדן זאָלט איר אַרויס אויף דעם שטאָט-מארק וואו מ׳פארקויפט די אַלטע אויסגעניצטע זאַכן, איר זאָהלט זיך קויפן פאַר די פאָר גילדן פראָסטע לייווענטענע הויזן, אַלטע אויסגעטראָגענע מלבושים, אַן אַלטן טלית קטן, אַ פּאָר אַלטע אויסגעריבענע שיך און אַ פראָסטן ווינטער-היטל. די דאָזיגע טראַגע זאָלט איר זיך אָנטאָן און די יעצטיגע מלבושים זאָלט איר פאַרברענען, ווייל דאָס האָט איר אייך דערוואָרבן פון די פאַרדינסטן פון דעם מאכיל זיין טריפות און חלב פאַר אידישע קינדער. אַזוי זאָלט איר זיך פאַרזיכערן דאָס אפילו קיין איין פאָדעם פון די טריפה-געלט זאָל נישט אַרויף אויף אייך, און נאָר אַלטע בגדים פון די אויסגעבעטלטע געלט ביי וועלכע איר האָט געליטן בושות וואָס דאָס איז אויך אַן אָפּקומעניש אויף אייערע עבירות. ווי נאָר איר וועט האָבן דאָס אויסגעפירט זאָלט איר ווידער צו מיר קומען און כ׳וועל אייך זאָגן וואָס איר האָט ווייטער צו טאָן.

- מיר וועלן טאָן אַלץ וואָס דער הייליגער רבי וועט אונז הייסן - איז געווען דער אנטווארט פון די בעלי תשובה. מיר ווילן בעסער פאַרשעמט ווערן אויף דעם עולם ווי איידער אויף דער אנדערער וועלט.

די נעכטיגע נגידים גייען ארום בעטלען

די איבערראַשונג אין קראקע, וואו מ'האָט דערזען די צוויי גרוסע נגידים און די באַליבטע, אָנגעזעענע בעלי-בתים פון שטאָט ווי זיי האָבן זיך ארמגעדרייט נאָך אַ נדבה, איז געווען זעהר גרויס. אין אָנפאַנג האָט מען זיי נישט דערקענט, צוליב זייער געמיינער קליידונג און אויך צוליב זייער פאַרצערט געזיכט וואָס זיי זענען נשתנה צורה געוואָרן אין די תקופה פון ווען זיי האָבן באַשטימט תשובה צו טאָן. מ'האָט זיך דאָס נישט געקענט גלויבן, אָבער ענדליך, ווען מ'האָט זיך איבערצייגט אַז מ'מאַכט נישט קיין טעות און דאָס זענען טאַקע ווירקליך די צוויי שותפים, איז מען אויפגעטרייסעלט געוואָרן. איבערהויפּט צוליב די פאפאלערישקייט צו זיי מצד די אַלע שטאָט לייט. מ'האָט זיי שטענדיג געשעצט וועגן זייערע צדקות און בכבוד'דיגע באַשטייערונגען לכל דבר שבקדושה, צוליב זייער העפליכע באַציאונג מיט אַלע שטאָט-לייט, אָרים און רייך. דערפאַר ווער ס'האָט זיי געזען אין אַזאַ ירידה, מ'האָט געמיינט אַז דאָס רעדל האָט זיך ביי זיי איבערגעדרייט און זענען געוואָרן "יורדים מנכסיהם" רח"ל, און טאַקע וואו זיי זענען געגאַנגען האָט מען זיי געוואָלט געבן שיינע נדבות, אָבער זיי האָבן נישט געוואָלט צונעמען מער פון איין איינציגן גרייצער - צולייגנדיג: "זאָל אונז דאָס צונויפבעטלען זיין אַביסל אַן אָפּקומעניש אויף אונזערע געפערליכע זינד". זיי אַליין האָבן נישט געוואָלט זיין קיין גרעסערע מיוחסים ווי אַלע אַנדערע ארחי-פרחי, וועלכע האָבן זיך

אַרומגעשלעפּט איבער די הייזער, פון שטאָט צו שטאָט און פון דאָרף צו דאָרף. דען זיי איז דאָס אויסגעקומען, אַז אויב זיי וועלן נעמען שענערע נדבות צוליב זייער פאַרגאַנגענהייט וועט דאָס גלייך זיין ווי זיי האָבן הנאה פון די טריפות און נבילות מיט די חלב וועלכע זיי האָבן מכשיל געווען אַזוי פיל אידן. דאָס האָט טאַקע געברענגט דערצו, אַז נישט אַזוי שנעל האָבן זיי געקענט צוזאַמענשטעלן די נויטיגע סומע.

דעם ווייטערדיקן "סדר התשובה"

מיט דעם צונויפגעקליבענעם געלט האָבן זיי זיך געקויפט אַ פּאָר דיקע לייווענטענע הויזן גרעסער פון זייער מאָס, גענייט מיט גראָבע שטעך און דערצו אַ לאַטע אויף אַ לאַטע, אויף די פיס אַ פּאָר אַלטע פויערישע שיך מיט הילצערנע זוילן וואָס מיט זייער גאַנג האָט אָפּגעהילכט אַ מהלך ווייט, אויפן קאָפּ - אַ קוטשמע, וואָס איז געווען גוט אָפּגעשאָסן די פאַרב און גרין אויסגעזען, אָפּגעריבן ביי די ברעגעס און די וואַטע האָט אַרויסגעשטאַרצט פון די לעכער. צו די דאָזיגע געמיינע מלבושים איז שוין זייער פּנים געווען געל ווי וואַקס פון נישט עסן געהעריג און ווייניג שלאָפן און אַזוי זענען זיי אַריינגעקומען צום "מגלה עמוקות" זצ"ל.

ווי דער "מגלה עמוקות" האָט זיי דערזען און אין די געדאַנקען איז אים אַרויפגעקומען זייער פריערדיגער אויסזען און זייער פּאַרנעם, איז אים דאָס האַרץ שיעור נישט צעגאַנגען און ער איז שיעור אין חלשות אַנידערגעפאַלן. ער האָט זיך מאַכטלאָזיג אַוועקגעזעצט

אויף דעם נאָנטן בענקל און א שטראָם זודיגע טרערן האָט זיך פון זיינע הייליגע אויגן גענומען גיסן. ס׳האָט איהם זייער געווייטיגט דאָס האַרץ פון גרויס רחמנות אויף די צוויי געפערליך-ליידענדע בעלי תשובה און ווי זיי נעמען אַלעס אָן מיט ליבשאַפט. ער האָט אויסגעשפרייט זיינע הענט צום הימל און אויפהויבנדיג זיינע אויגן האָט ער געיאַמערט און געבעטן: ״רבונו-של-עולם! זעה נאָר וואָס פאַר אַ טייער פאָלק דו האָסט! און אויף וועלכע קרבנות זיי זענען גרייט פאַר דיינעטוועגן מקריב צו זיין, און אַלעס פאַר דעם וואָס זיי האָבן נישט ווילנדיג עובר געווען אויף דיינע הייליגע געבאָטן. ביי קיין שום אומה ולשון וועסטו נישט טרעפן אַזעלכעס, אויך נישט ביי די בעסטע פון זיי. זע נאָר, הייליגער באַשעפער, אָט די צוויי בעלי תשובה וועלכע זענען געהאָדעוועט געוואָרן אַזוי ווי די רויע פראָסטאַקעס, קיינמאָל נישט געלערנט און ווייסן נישט געהעריג פון קיין אידישקייט, שוין פון קינדווייז געבליבן קיילעכדיגע יתומים רח״ל און קענען נאָך נישט געהעריג דאַווענען. נעם אָן זייער תשובה כקרבן כליל ועולות און גיב זיי כח זיי זאָלן קענען דורכפירן דעם גאַנצן סדר התשובה, ווייל דו ביזט דאָך א רחום וחנון המרבה לסלוח און דו ווילסט דאָך נישט זען במות המת, און דו ביזט אַן ארך אפים און דו וואַרטסט מיזאָל תשובה טאָן.

דער הייליגער ״מגלה עמוקות״ זצ״ל האָט זיי געוואָלט זאָגן דעם ווייטערדיגן סדר התשובה, אָבער ער איז שוין נישט געווען אימשטאַנד צו עפענען זיין מויל. דאָס האַרץ האָט אים געטריפט מיט בלוט צוקוקנדיג

זייערע ליידן. ער האָט אַ ביסל זיך אָפּגעשטעלט און מיט אַלע כוחות זיך געשטאַרקט און אָנגעשטרענגט און ווייטער זיי געזאָגט:

- וויסן זאָלט איר, דאָס די גאַנצע צייט וועלכע איהר ליידט צוליב אייער תשובה, לייד איך נישט וויניגער פון אייך. איך פיל דאָס גוט, קוים וואָס איך עס אויף זיך צו דערנערן, אויך שלאָף איך זעהר ווייניג דורכן גאַנצן מעת-לעת. כ'הער נישט אויף צו קלאָגן און וויינען וואָס אַזאַ מורא'דיגע זאַך האָט געקענט פּאַסירן אין די שטאָט וואו כ'בין דער מרא דאתרא. כ'וואָלט זעהר געוועז געוואָלט אייך פאַרלייכטערן דעם ליידן און ווי וויניגער בזיונות אייך פאַרשאַפן, אָבער צוליב דעם וואָס איר זענט דאָך מיינע ברידער, קינדער פון אברהם יצחק ויעקב, און וועלנדיג אייך מציל זיין פון דעם געפערליכן שיקזאַל פון די קומענדיגע וועלט, מוז איך זיך שטאַרקן און פאַרבויגן מיינע רחמנות'דיגע געפילן און אייך אָנווייזן צו טאָן דאָס וואָס דער בית-דין הגדול האָט פאָרגעשריבן, גלייך ווי אַ דאָקטאָר וועלכער איז געצוואונגען צו שניידן דאָס לייב ביים קראַנקען און שניידן טיף און אַמאָל צוקומען ביז צום ביין און אמאָל אויך צו קראַצן אין ביין און ער קען זיך נישט אומקוקן אויף דעם ליידן פון זיין פאציענט, דען דער תכלית איז דאָך די הויפט-זאַך, איז אויך דער תכלית פון אייך ראַטעווען מדינה-של-גהינום און אייביגן פיין חס ושלום אויף דער אייביגער וועלט.

אַלזאָ, הערט-צו וואָס איר ברויכט ווייטער צו טאָן: בײדע זאָלט איהר אַרומגיין איבער אַלע שוהלן און בתי מדרשים פון די שטאָט קראקא, אין די צייט ווען זיי זענען גוט אָנגעפילט מיט מתפללים, אַרויפגיין אויפ'ן באַלעמער (בימה) און אין דער הויך אויסרופן: ״רבותי! מיר זענען פושעים להי׳ און עוכרי ישראל! אַ סאַך צענדליגער יאָרן האָבן מיר אייך מאכיל געווען טריפות און נבילות מיט חלב, אייך פאַראומגליקט און אייערע נשמות מיט אזעלכע דברים אסורים. ווער ווייסט וויפיל נאָנטע משפחות זענען צוליב דעם פאַר די צייט - יונגערהייט - פאַרשניטן געוואָרן פון דער וועלט. מיר זענען זיך מתוודה אין דער עפענטליכקייט און בעטן פון אייך אַלע אַז איר זאָלט אונז מוחל זיין במחילה גמורה און אויך מתפלל זיין צו השי״ת אַז ער זאָל אונדז אויך מוחל זיין״!

שטייענדיג אויפן באַלעמער זאָלט איהר אַזוי לאַנג וויינען און יאָמערן ביז דער גאַנצער אנוועזענדער עולם וועט גערירט ווערן פון אייער געוויין און זאָגן אַז מ׳איז אייך מוחל במחילה גמורה און דאָס זיי וועלן אויך מתפלל זיין צו השי״ת ער זאָל אייך מוחל זיין און אָננעמען אייער תשובה. פאַר'ן ענדע דאַוונען, זאָלט איר אייך אַנידערלייגן נעבן די שוועל פון די טיר און בעטן אַלע אַרויסגייערס אַרויפצוטרעטן אויף אייך און אָנשפייען אין פנים אַריין. ליגנדיג אויף דער ערד זאָלט איר נישט אויפהערן זאָגן ווידוי, קלאַפּן זיך אין האַרץ און תפילה טאָן צו השי״ת ער זאָל אָננעמען אייער תשובה.

ווען איר וועט שוין האָבן דאָס אַלעס געטאָן אין די שוהלן און בתי-מדרש אין קראקע, איר זאָלט נישט פאַרפעלן קיין איין קלענסטן בית תפילה און אָרגאַניזירטן מנין, דעמאָלט זאָלט איהר אַרויסגיין אויף דעם בית החיים פון שטאָט און זיך וואַרפן אויף די ציונים פון די הייליגע צדיקים און גאונים וועלכע רוען דאָרט און אויף די קברים פון די אַלע לעצט-געשטאָרבענע. איר זאָהלט פון זיי מחילה בעטן און מתפלל זיין זיי זאָלן פאַר אייך זיין מליצי יושר דאָס אייער תשובה זאָל אָנגענומען ווערן.

נאָכדעם ווי איר וועט דאָס אַלעס האָבן געטאָהן, זאָלט איר אייך אַרויסלאָזן אויף דריי יאָר גלות פראַוּוען, זיין נע-ונד - וואָנדערן צו-פוס גייענדיג, און אין קיין פלאַץ נישט זיין לענגער ווי איין מעת-לעת, אויסער שבתים און ימים-טובים. קיין שום זאַך זאָל אייך נישט אויפהאַלטן, קיין רעגן און קיין שניי, קיין ווינט און קיין זאווערוכע זאָל אייך נישט אפשטעלן פון דעם כסדר'דיגן וואנדערן. וואו איהר וועט היינט נעכטיגן זאָלט איר נישט מאָרגן נעכטיגן. אַ גאַנצע וואָך זאָל אין אייער מויל קיין פליישיגס נישט אַריינקומען, נאָר שבתים און ימים-טובים אויך אַזוי פיל נאָר אויף יוצא צו זיין, קוים א כזית פלייש. שלאָפן זאָלט איר אויף דער הוילער ערד מיט א שטיין צוקאפנס. די גאַנצע צייט מעגט איר בעטלען, אָבער נישט מער ווי אויף צו קענען איבערקומען דעם טאָג בצמצום, די נשמה צו דערהאַלטן. אויף מאָרגן קיינמאָל גאָרנישט איבערלאָזן.

אין יעדער ישוב וואו איהר וועט קומען, זאָלט איהר דאָס ערשטע זיך לאָזן אין שוהל אַריין, און אַרויפגיין אויפן באַלעמער און אויסרופן: אידן, זייט וויסן אַז מיר זענען פושעי ישראל! עטליכע צענדליגער יאָרן האָבן מיר מאכיל טריפות געווען, און אַצינד זענען מיר חוזר בתשובה. בעטן מיר פון אייך, אַז איר זאָלט מתפלל זיין פאר אונזערע נשמות, דאָס אונזער תשובה זאָל אָנגענומען ווערן און מיר זאָלן האָבן דעם ריכטיגן תיקון.

ווען סיוועלן זיך ענדיגן דריי יאָר וואָס איר וועט זיך אויף דעם שטייגער פירן, זאָלט איהר צוריקקומען קיין קראקע. אויב כיוועל נאָך ביז דעמאָלט לעבן, וועל איך אייך ווייטער זאָגן וואָס איר האָט צו טאָן. טאָמער, חס ושלום, וועל איך זיך שוין מער נישט געפינען צווישן די לעבעדיגע, וועט איהר טרעפן ביי מיין ממלא-מקום אַ פאַרחתמיטן בריוו מיט די נויטיגע אָנווייזונגען וואָס איר האָט ווייטער צו טאָן.

די בעלי תשובה פאַרווירקליכן דעם סדר התשובה מיט'ן גלות אפריכטן

גלייך ווי זיי זענען אַרויס פון דעם בית דין שטוב פון ״מגלה עמוקות״ זצ״ל, האָבן ביידע בעלי תשובה זיך געלאָזט אין דער ריכטונג פון די בתי מדרשים אין קראָקע, וועלכע זענען אין די דאָזיקע שעה'ן פול געווען מיט מתפללים און האָבן זיך געפירט לויט די אָנווייזונגען ווי דער בעל ״מגלה עמוקות״ זצ״ל האָט זיי געזאָגט.

אַריינקומענדיג אין בית המדרש, מיט זייער שוידערהאַפטיגער טראַגע, אין מיטן סאמע ברען ווען ס'האָבן געהאַלטן אין איין דאַווענען מנינים איבער מנינים אידן, האָבן זיי שוין אַרויסגערופן אויפמערקזאַמקייט ביי אַלע מתפללים. אַלע האָבן געשמעקט דאָס דאָ האַלט עפעס אין פאָרקומען, מ'האָט פון אַלע זייטן אין דער שטיל נאָך זיי זיך אונטערגערוקט, אַזוי ווייט דאָס פון אַלע זייטן איז אָנגעלאָפן דער גאַנצער עולם אין בית מדרש אַריין. דער זאַל איז איבערגעפילט געוואָרן מיט די מאַסן מתפללים אין יענער צייט. דאָס האָט לאַנג נישט געדויערט נאָר אַ געציילטע פאָר מינוט, די צוויי זענען אַרויף אויפן באַלעמער און מיט גרויס יאמער און געוויין האָבן זיי זיך גענומען מתוודה זיין. ביי אַלע איז דאָס געווען אַ נייעס. דאָ ערשט האָט מען שוין פאַרשטאַנען זייער גאַנצע פירעכץ אין די לעצטע פאָר טעג, פון דעם וואָס גאַנץ קראקע האָט גערעדט און נישט געקענט פעסטשטעלן די אורזאַך דערפון. אַ טייל פון דעם עולם, וועלכע זענען געווען אין משפחה פאַרבינדונגען און האָבן פערזענליך מיטגעמאַכט דעם פיין פון די געליטענע אומגליקליכע משפחות, האָבן שווער אונטערגעזיפצט. דער גאַנצער עולם איז אויך נתעורר געוואָרן צו תשובה און האָבן אויסגעבראכן מיט גרויס געוויין אויף די גאַנצע פארכטיגע פאַסירונג וואָס ס'איז פאָרגעקומען. ס'האָט זיך געטאָן א געוויינערייי פון אַלע אָנוועזענדע, וועלכע האָבן געוויינט צוזאַמען מיט די צוויי בעלי תשובה. די שטאַרקסטע שטיינער-הערצער זענען פשוט

צעגאַנגען. ס'איז איבעריג צו זאָגן אַז ס'איז נישט געווען קיין איין איינציגער אין בית מדרש וואָס איז נישט נתעורר געוואָרן פון זייער קוראַזש מיטן אייזערנעם ווילן אָפּצוקומען אויף דעם עולם אויף זייערע גרויסע זינד. ס'איז נישט געבליבן קיין איינער וועלכער האָט זיי נישט געזאָגט אז מ'איז זיי מוחל במחילה גמורה. דען אפילו די גאליטענע זענען אויך באַרירט געוואָרן פון דער שרעקליכער פּאָזע און האָבן זיך אַליין באַטראַכט, וואָס וועלן מיר שוין האָבן ווען מיר וועלן זיך מתאַכזר זיין און נישט מוחל זיין, וועלן מיר דען די געשטאָרבענע מיט דעם צוריק לעבעדיג מאַכן.

באַלד נאָכן דאַווענען האָבן זיי זיך אנידערגעוואָרפן ביי די שוועל פון די טיר פונים בית המדרש און זיך געבעטן ביי אַלע מ'זאָל אויף זיי מקיים פּסק זיין, אַרויפטרעטן אויף זיי און זיי אָנשפּייען אין פּנים אַריין. זיי האָבן אַלץ ווידוי געזאָגט אָבער קיינער האָט קיין הארץ נישט געהאַט צו אַרויפטרעטן אויף זיי און שפּייען זיי אין פּנים, נאָכדעם ווי מ'האָט ביי געוואוינט זייער צובראַכן האַרץ באמת ובתמים און זייער תשובה מעומק הלב בחרטה גמורה. זיי האָבן אויף דעם זעהר געיאמערט און זיך שטאַרק געבעטן מ'זאָל נישט רחמנות האָבן אויף זיי, אָבער ס'האָט זיי נישט געהאָלפן. מ'האָט זיי נאָר צוגעזאָגט דאָס יעדער וועט פאַר זיי מתפלל זיין און בעטן ביי השי"ת, דער חנון המרבה לסלוח דאָס ער זאָל אָננעמען זייער תשובה און זיי זאָלן אָפּקומען אויף די וועלט מיט די בושות וואָס זיי ליידן מיט די אמת'דיגע חרטה על העבר און זייער קבלה על העתיד.

אַ סאַך בעלי דעת פון די וועלכע זענען דאָרט אָנוועזענד געווען בשעת מעשה, האָבן זיך אויך געקלאַפּט "על חטא" וואָס מ'האָט זיך נישט געהעריג אומגעקוקט אויף די אומגליקליכע יתומים, צוגעזען דעם פיין און ליידן זייערע ביי דעם ברוטאַלן פעטער. די אונטערשטע שורה איז געווען, אַז דאָס אַלעס האָט פאַר די פילע איינוואוינערס פון שטאָט געברענגט הרהורי תשובה און געזען דאָס פון היינט און ווייטער זאָל מען זיך מער אַרומקוקן אויף די ליידענדע און זיך אינטערעסירן אויף די אומגליקליכע.

די זעלבע סצענעס האָט זיך אָפּגעטאָן אין אַלע בתי מדרשים און שוהלן און מניינים וואו זיי זענען אַרומגעגאַנגען אין פאַרלויף פון די עטליכע וואָכן, ביז זיי האָבן אָנגעיאָגט צו זיין אין אַלע בתי תפילה און קיינעם נישט אויסגעלאָזט. די הרהורי תשובה האָבן זיך אויך איבערגעחזר'ט אין די קופקעס וואו מ'האָט איבער גערעדט און דורכגעדראשן דעם גאַנצן ענין און די פאַסירונג ווי אַזוינס האָט געקענט פאַסירן אין אַזוי אַן עיר ואם בישראל ווי די שטאָט קראקע, וועלכע איז געווען איבערגעפולט מיט חכמים וסופרים. דאָס האָט געברענגט א געוואַלדיגע התחזקות אין דער גאַנצער שטאָט און אויך אין דער גאַנצער אומגעגנד וואו מ'האָט זיך דערוואוסט פון דער גאַנצער פאַסירונג. די מגידים האָבן אויף דעם ענין געלאַרעמט און מעורר געווען אָן אויפהער.

ווי נאָר זיי האָבן שוין געענדיגט אַרומגיין אין די שוהלן און אַלע בתי מדרשים און מנינים, האָבן זיי זיך געלאָזט גיין אויף דעם בית החיים און אַלעס אויסגעפירט ווי דער מרא דאתרא האָט זיי פאָראויס אָנגעזאָגט. באַלד נאָכדעם האָבן זיי זיך געלאָזט אין זייער גלות-וועג, אפצוקומען אוף זייערע פשעים. זיי האָבן זיך אַפילו נישט געזעגנט מיט זייער הויזגעזינד, נאָר גלייך מיט די ליידיגע הענט זיך געלאָזט אין וועג.

דריי יאָר ליידענדיגן גלות

נישט האָבנדיג קיין שום ציל אין זייער וועג וואו צו גיין, האָבן זיי זיך אין וועג אַריין צו ערגעץ וואו צו קומען אין עפּעס אַ אידישן ישוב. זיי האָבן טאָקע בעסער געוואלט אַרום בלאַנקען וואָס לענגער אונטערוועגנס, זיין איינזאַם אין די פעלדער און די וועלדער, אונטערן פרייען הימעל און זיך דערנערן מיט די ווילדע געוויקסן און שטילן זייער דורשט מיט אַלע ערגסטע וואַסערן וואָס ס'איז זיי אונטערגעקומען אונטערוועגנס, ענדערש ווי צו אָנצוקומען צו מענטשן. אַרויסקומענדיג אונטער די שטאָט און זיך אַרומגעקוקט אַז פון היינט און ווייטער וועט יעדער שפּאַן ערד זיין זייער געלעגער און יעדער שטיין זייער צוקאָפּנס, האָבן זיי זיך ערשט רעכט אָפּגעגעבן אַ דין-וחשבון, ווי נאַריש זיי זענען געווען מיט דער יאָגעניש צו באַקוועמליכקייט און שפּעטער צו עשירות און כבוד, און דערפאַר צו באַגיין אַזעלכע געפערליכע עוונות און פשעים. די פרייע נאַטור מיט וועלכער זיי האָבן זיך גאַנץ אָפּט באַגעגנט האָט זיי

צוגעברענגט זיך אַרומצוזען ווי די וועלט איז הבל הבלים און ווי נישטיג ס'איז די תאוות הכבוד והממון, וואָס צוליב דעם איז מען אימשטאַנד אָפּצוטאָן דאָס ערגסטע אין דער וועלט.

מיט קוראַזש האָבן זיי אנגענומען די אַלע שוועריגקייטן וועלכע זיי האָבן אַלץ געהאַט צו איבערטראָגן אין פאַרלויף פון די גלות תקופה וועלכע זיי האָבן נאָר וואָס אָנגעפאַנגען. דאָס איז ביי זיי געווען יסורים של אהבה אויף וועלכע זיי האָבן אויסגעוואַרט און זיך גליקליך געפילט ווי מער זיי האָבן דערפון באַקומען. זיי האָבן שטענדיג אַרומגעשפּאַנט אין וועג, נישט האָבנדיג קיין געוויסן ציל און נישט וויסנדיג וואו דער וועג פירט. מיט אראָפּגעלאָזטע אויגן, שווייגענדיג ווי מיט פאַרשטומטע מיילער, האָבן זיי אַרומגעשפּרייט, שטענדיג פאַרטראַכט אין איין געדאַנק, דאָס זיי זאָלן אָפּקומען מיט די יסורים און השי"ת זאָל אָננעמען זייער תשובה. ס'האָט זיי קיינמאל נישט אינטערעסירט וויפיל איז דער זייגער, אָדער וועלכער וועטער קלויבט זיך. ווען ס'האָט אויסגעזען פאַר נאַכט האָבן זיי זיך געשטעלט דאַווענען מנחה, ווען די נאַכט איז צוגעפאַלן האָבן זיי געדאַוונט מעריב, און אויף דער הוילער ערד זיך אוועקגעלייגט וואו ס'איז נאָר מעגליך געווען. ווען ס'איז קאַלט געווען אָדער ווען ס'האָט זיי באַטראָפן א רעגן אָדער אַ שניי, האָבן זיי זיך שוין אויסגעזוכט עפּעס אן אָרט כדי דאָס לעבן צו באַשיצן.

זיי האָבן צווישן זיך אויך נישט גערעדט, ווען זיי האָבן יא אַמאָל עפּעס גערעדט איז דאָס געווען וואָס האָט אַ שייכות געהאַט מיט זייער יעצטיגן צושטאַנד און טעגליכן לעבן. קיינע אנדערע דיבורים איז נישט שייך געווען, דען זיי זענען שוין געווען אויסגעטאָן פון זייער סוחר׳ישן לעבן און קיין פאַרקער נישט געהאַט מיט׳ן לעבן מן-הישוב. די ערנסטקייט פון זייער תשובה טאן מיטן גאַנצן הארץ און לייב און לעבן האָט זיי געמאכט גלייך ווי צוריקגעשטאַנענע ברואים, אָן קיין פאַרבינדונג מיט דעם אלגעמיינעם מענטשליכן לעבן. ווען זיי זענען שטאַרק פאַרמאַטערט געוואָרן און געפילט ווי די פיס ווערן זיי אונטערגעבראָכן האָבן זיי זיך אַראָפּגעלייגט אויף די ערד, איינער נעבן אַנדערן, און אַזוי אַנטשלאָפן געוואָרן. ווען זיי האָבן זיך אויפגעכאַפּט, האָט זיי גאָרנישט אינטערעסירט ווי שפּעט ס׳איז, נאָר ווי ס׳האָט גענומען טאָגן האָבן זיי זיך געלאָזט אין ווייטערדיגן וועג.

ווען דער הונגער האָט זיי גענומען שטארק דערקוטשען, האָבן זיי מיט די אויגן זיך אומגעקוקט אויף עפּעס אַ נאָנטע קרעטשמע און זיך ביז אהין צוגעשלעפּט כדי פון דאָרט צו אויסבעטלען עפּעס-וואָס די נשמה צו דערהאַלטן. א שטיקעל פארדארט ברויט מיט אַ טעפּל פּראָסטע וואַסער איז פאַר זיי גענוג געווען. ווען אימיצער האָט זיי אָנגעבאָטן אַביסל מילך אָדער עפּעס געקעכטס, האָבן זיי זיך דערפון אַנטזאָגט. אויך ווען א גוטהארציגער איד א בעל מכניס אורח איז זיי דריגנגליך צוגעשטאַנען זיי זאָלן בדווקא מיטהאַלטן צום

מיטאָג אָדער וויעטשערע און איבערנעכטיגן ביי אים כאַטש אויף דער שלאָפבאַנק, האָבן זיי אים ערקלערט מיט א ביטערן געמיט: ר' איד! מיר זענען נידערטרעכטיגע פושעי ישראל, מיר האָבן צענדליגער יאָרן מאַכיל געווען אידישע קינדער, טריפות ונבילות און חלב. מיר וואָלטן אפילו נישט געטאָרט קיין שטיקל ברויט אין מויל אַריין נעמען און מיר זענען נישט ווערט אייער שוועל איבערצוטרעטן, נאָר וואָס זאָלן מיר טאָן, מיר מוזן דאָס אָננעמען, כדי מיר זאָלן נישט אַוועקפאַלן פון הונגער און מיר זאָלן נאָך אָניאָגן אָפקומען אויף אונזערע עבירות אויף דער וועלט!

ווי זיי האָבן אָפגעזאָגט די ווערטער, האָבן זיי זיך אויסגעדרייט און זיך ווייטער געלאָזט אין זייער ציללאָזן וועג. ווען אַזוי וואנדערנדיגערהייט האָבן זיי זיך צוגעשלאָגן צו א מקום ישוב, האָבן זיי זיך געלאָזט צום קהלישן בית המדרש, אפגעוואַרט די צייט ווען דאָרטן איז געווען דער גרעסטער עולם, אַרויף אויף דעם בעלעמער, געבעטן פון די מתפללים זיי אויסצוהערן א מינוט און אויפין קול אויסגערופן:

אידן! זייט וויסן דאָס מיר זענען פושעי ישראל, חוטאים ומחטיאים את הרבים, צענדליגער יאָרן האָבן מיר מאכיל געווען אידישע קינדער טריפות און נבילות מיט חלב! יעצט האָבן מיר חרטה און טוען תשובה אויף די געפערליכע זינד! מיר בעטן פון אייך: בעט פאַר אונז און זייט פאַר אונז מתפלל דאָס מיר זאָלן האָבן אפגעקומען אויף די וועלט אויף די גרויסע פאַרברעכנס

און מיר זאָלן האָבן א תיקון כדי אונזערע נשמות זאָלן נישט חלילה פאַרפאַלן ווערן אין כף הקלע אויף דער צוקונפטיגער וועלט!

דערנאָך האָבן זיי יאמערליך זיך צעוויינט און זיך ממש די האָר פון קאָפּ געריסן. נאָכן דאַווענען האָבן זיי זיך אַנידערגעוואָרפן אין דרויסן ביי די טיר פון בית המדרש און געשריגן: "אידן! האָט אויף אונז רחמנות, און טוט אונז אַ טובה, טרעט אַרויף אויף אונזערע זינדיגע קערפּערס, שפּייט אונז אָן אין אונזערע פּרצופים אַריין, און דורך דעם וועט אונזער תיקון דערגענצטערט ווערן!"

וואוהין זיי זענען אַלץ געקומען און אַזוי געטאָן, זענען אַלע צובראָכן געוואָרן און נתעורר געוואָרן צו תשובה. יעדער האָט ביי זיך געזוכט מתקן צו זיין דאָס אַלעס וואָס מ'האָט מיט עפּעס ענליכעס געזינדיגט.

ס'האָט זיך געטראָפן אין איינִיגע ערטער וואו מ'האָט זיי חושד געווען דאָס דער סאָרט רעדן איז אַ מיטל ווי צו באַקומען שענערע נדבות און דאָס זיי זענען קינסטלערישע שווינדלערס, אָבער באַלד האָט מען זיך איבערצייגט אויף די ריכטיקייט דערפון, ווען זיי האָבן זיך אַנטזאָגט צו נעמען נדבות, און האָבן ביי קיינעם אַפילו קיין גרייצער נישט גענומען. זעלטן ווען מ'האָט אויף זיי משפיע געווען אַריינצונעמען אין מויל אַביסל אפּגעשטאַנענע מילך וואָס זיי האָבן געגעסן שטייענדיגערהייט, נאָר אין פאדער-הייזל אָדער ביי די טיר, און גלייך נאָך דעם אַוועק אין "הקדש" (די הכנסת

אורחים הויז), וואו זיי האָבן זיך אַפילו נישט באַנוצט מיט די בעטלעך און די צודעקן וואָס די קהילה האָט צוגעגרייט פאַר די אָרעמעלייט - די ארחי-פרחי וועלכע גייען דורך אין שטאָט. אויף דער הוילער ערד האָבן זיי זיך אוועקגעלייגט און צוקאָפּנס א שטיין. דעמאָלט האָבן אַלע טאַקע איינגעזען דיווירקליכקייט פון זייערע רייד, און אַז זיי זענען נישט חלילה קיין שווינדלערס וועלכע זוכן אָפּצונאַרן ביים קהל אנגעזעענע נדבות. אַלע האָבן אויף זיי רחמנות באַקומען, מיטלייד געהאַט און צוגעוואונטשן אַז זייער תשובה טאָן מיט'ן גאַנצן האַרצן זאָל אָנגענומען ווערן פאַר'ן כסא-הכבוד, גלייך ווי די קרבנות וועלכע האָבן מכפר געווען אויף די זינדיגערס.

נישט מער ווי דעם שבת'דיגן מעת-לעת זענען זיי אַביסל מילדער געווען מיט זייער עקסטרעמע מוטשעניש און פּיין. פרייטיג-צו-נאַכט און אַזוי שבת בייטאָג, זענען זיי גערן מיטגעגאַנגען אַלס אורחים ביי א בעל-הבית וואָס האָט זיי איינגעלאַדנט אויף די שבת'דיגע סעודות. לכבוד שבת האָבן זיי זיך אַביסל אָפּגעשטויבט און אָפּגעוואַשן דעם פּנים מיט די הענט און מער-ווייניגער באַקומען עפּעס א מענטשליכע צורה. אָבער אַלעס וואָס זיי האָבן זיך ערלויבט צוליב יוצא זיין אויף לכבוד שבת קודש איז געווען געמאָסטן און געוואויגן. געזעצט האָבן זיי זיך נאָר ביים עק טיש און נאָר אויפ'ן ברעג בענקל, פון יעדער מאכל האָבן זיי נישט מער ווי טועם געווען, דעם הונגער האָבן זיי געשטילט מיט ברויט און וואַסער. ווי נאָר מ'האָט געבענטשט זענען זיי גלייך אַוועק אין "הקדש"-הויז כדי ו אַביסל אויסצורוען די

אויסגעמוטשעטע קערפּערס פון דער גאַנצער וואָך צייללאָזע וואַנדערונגען.

דאָס איז מער וויינינגער געווען זייער שטענדיגער סדר, זיי האָבן נישט געזוכט דאָס צו פאַרבעסערן און צו פאַרענדערן אָדער זיך גרינגער מאַכן. דער סאָרט לעבן מיט פיל פיין און מאַטערניש האָט זיך ביי זיי געצויגן טעג און נעכט, וואָכן און מאָנאַטן. די וועטערן האָבן זיך געמעגט ענדערן, אָבער ביי זיי איז קיין שום ענדערונג נישט געקומען. די זעלבע טראַגע האָבן זיי געטראָגן, וואָך איין און וואָך אויס, בייטאָג און ביינאַכט, אין היצן און קעלטן, זומער און ווינטער, שבת און אין די וואָכנטעג. מיט דעם האָבן זיי צוגעדעקט זייערע לייבער. די קערפּערס זייערע האָט שוין לאַנג פאַרלוירן זייער אויסזען פון די אַמאָליגע צייטן, ס׳איז פון זיי פאַרשוואונדען געוואָרן יעדער אנדענק פון זייערע רייכע צייטן ווען זיי האָבן א באַקוועם לעבן געלעבט, גלייך ווי זיי וואָלטן שוין אייביגע דורות׳דיגע שנאָרער געווען. איין אונטערשייד איז געווען צווישן זיי מיט די אַלגעמיינע בעטלערס, וואָס זיי האָבן נישט מיט זיך מיטגעטראָגן א טארבע וואו עפּעס אָנעקצולייגן, ווייל זיי האָבן גאָרנישט פאַרמאָגט און אויך קיין אינטערעס נישט געהאַט עפּעס מיט זיך צו האַלטן און צו ערווערבן.

דער ווילן אָפּצוקומען אויף דעם עולם אויף זייערע זינד, איז ביי זיי געווען פעלזן שטאַרק, און דער פעסטער באַשלוס האָט זיי געמוטיגט נישט צוברעכן צו ווערן פון זייערליידן קעלט און היץ, הונגער און מידקייט, בושות

און זידלערייען און דאָס גלייכן. זיי האָבן אַלעס פאַר ליב אָנגענומען און ווי מער זיי האָבן געליטן איז ביי זיי געווען דער גרעסטער פאַרדינסט, ווייל זייער אמונה פשוטה איז געווען פעלזן שטאַרק און זיי האָבן געוואוסט אַז די קלענסטע ערגערניש און ליידן אויף דער וועלט איז ווי גאָרנישט קעגן די ליידן אויף דער צוקונפטיגער וועלט, און גלייכצייטיג אַז מיט די קלענסטע שברי לב און צער אויף דעם עולם שפּאָרט מען איין פיעל צער פון די קומענדיגע וועלט, און היות זיי זענען דאָך אַזעלכע געפערליכע פאַרברעכערס איז דאָס אַלעס זעהר פיל ווערט וואָס איז נישט צום באַגרייפן מיט'ן מענטשליכן פאַרשטאַנד. צוליב דעם האבן זיי אין דער גאנצער וואַנדער-צייט נישט געזוכט זיך אויסצורוען אין אַ וואָכעדיגן טאָג און קיינמאָל זיך נישט געוואָלט פאַרגינען דאָס מינדעסטע פאַרגעניגן. ס'איז זיי גאַנץ אָפּט אויסגעקומען צו שטיין ביים צוגרייטן אויף שבת קודש ביי די בעלי-בתישע הייזער אָדער ביים צוגרייטן זיך פאַר א אידישע שמחה, ווען פון קיך האָבן אַרויסגעשמעקט רייצנדיגע ריחות, און מ'האָט זיי אָנגעבאָטן כאָטש טועם צו זיין פון די מאַכלים, ווי דער שטייגער פון אידישע פרויען, אָבער מיט שטאָלץ האָבן זיי דאָס שטענדיג אַנטזאָגט, צולייגענדיג עטליכע ווערטער וועגן זייער זינדיגע פאַרגאַנגעהייט, און ערקלערנדיג דאָס זיי האָבן נאָך אַ סאַך אָפּצוקומען און ס'איז אַ שאָד צו אָנצואווערן די געלעגנהייט פון אָפּקומען.

אַזוי אַרום זענען אַדורך דריי קיילעכדיגע יאָר איבער די צוויי בעלי-תשובה, דריי יאָר מיט אויסערגעווענליכע ליידן. די אַמאָליגע פולבלוטיגע קצב'יישע קערפערס זענען אין פאַרלויף פון די דריי יאָהר איינגעשרומפן געוואָרן, אויסגעצערט און פאַרטריקנט, דערווייטערנדיג זיך פון דע מינדעסטען פאַרגעניגן אין לעבן. מיילן ווייט זענען זיי אַנטלאָפן פון יעדן פאַרדאַכט אַז דאָס קען זיי מהנה זיין. זיי האָבן זיך נישט געוואָלט אַריינברענגען אין קיין נסיון. קיין איין איינציגער שמייכל האָט זיך במשך די צייט נישט באַוויזן אויף זייער געזיכט. אָן אויפהער האָבן זיי געוואַנדערט. וואו זיי האָבן געטאָגט האָבן זיי שוין נישט גענעכטיגט. ווען ס'איז זיי נאָר מעגליך געווען זענען זיי אויך באַרוועס געגאַנגען אַזוי אַז די זוילן פון די פיס זענען ביי זיי פאַרהאַרטעוועט געוואָרן. מאנכע מאָל האָבן זיי זיך צעבלוטיגט און ס'האָט זיי געבריט פון די היצן. די געפערליכסטע שטורעמדיגע וועטערן האָבן זיי נישט צוריקגעהאַלטן פון אַרויסלאָזן זיך אין וועג, אַזוי אַז זיי האָבן מיטגעמאַכט אויך שווערע יסורים פון די קעלטן ווען ס'האָט דורכגעשניטן דאָס לייב און זענען שיער פאַרפרוירן געוואָרן פון די פראָסטן. ווען ס'האָט זיך געטראָפן און איינער פון זיי איז קראַנק געווען און געפיבערט מיט שטאַרקע היץ האָבן זיי זיך אויך נישט צוריקגעהאַלטן פון זייערע וואנדערונגען און זיך אָנגעשטרענגט מיט טויט אנגסטן און זיך נישט אָפגעשטעלט אויף איין פלאַץ, נאָר אַלץ ווייטער געוואנדערט. די קערפערס זייערע האָבן אָבער זיך גובר געווען און דער קריזיס איז אדורך.

זיי האָבן געפילט אַז נאָך די אַלע עוונות און פשעים איז זיי דער זכות פון דעם הייליגן בעל ״מגלה עמוקות״ זצ״ל בייגעשטאַנען דאָס זיי זאָלן זיך שטאַרקן און אַדורכקומען די דריי יאָר גלות און זיך אויסלייטערן אויף דעם עולם.

אין פאַרלויף פון דער תקופה איז זייער גאַנצער קערפער געוואָרן מיט א ווילדען אויסזען, די הויט מיט פילע צוקנייטשטע פאַלבן, איינגעגעסן מיט די שטויב און שווייס, ווילד באַוואַקסן און דער גאַנצער אויסזען זייערער איז געווען חושכ׳דיג גלייך ווי די בלאָטע. זיי האבן שטענדיג אויסגעזען פאַרמאַטערט, מיט שלאמפערדיגע פיס וועלכע האָבן אויסגעזען ווי זיי שלעפן זיך נאָך אַ טויטן קערפער און דער גאַנצער כח וואָס האָט זיי אויפגעהאַלטן אויף די פיס איז געווען זייער אייזערנער ווילן און פעלזן-פעסטער באַשלוס צו האָבן אַ ריכטיגע אפקומעניש אויף זייערע זינד.

צום ענדע גלות

ערשט ווען זיי האָבן שוין געהאַלטן ביים ענדע פון די דריי יאָר האָבן זיי זיך גענומען עטוואָס אינטערעסירן וואו זיי געפינען זיך, אין וועלכע שטאָט און געגנט, וואו איז דער וועג צוריק קיין קראָקע? ווי לאַנג דאַרף נעמען דאָרט צוריקצוקומען? זיי האָבן זיך שוין אויסגערעכנט צו זיין גלייך מיטין ענדיגן די דריי יאָר אין קראָקע.

וואָס אַ טאָג שפּעטער סיהאָט זיך אונטערגערוקט, זיינען זייערע געמיטער געוואָרן מיט מער האָפענונג. זיי האָט נישט אינטערעסירט די ענדע פון זייער ליידן נאָר די

ענדע פון די דריי יאָר וואָס דורך דעם וועלן זיי שוין וויסן אַז זייער תשובה איז אָנגענומען, זיי האָבן איבערהויפּט שוין נישט געבענקט נאָך יענע רייכע צייטן און באַקוועמען לעבן, זיי האָבן שוין גענוג צייט געהאַט צו איינזען די גאָרנישטקייט דערפון. זיי איז דער עיקר געלעגן אין זיך צו זייער תשובה איז אָנגענומען געוואָרן, און צי זיי האָבן גענוג יוצא געווען מיט זייער פּיין און ליידן, דען זי האָבן טאַקע די גאַנצע גלות-צייט קיינמאָל ניטש געזוכט זיך צו פאַרלייכטערן. פאַרקערט, זיי האָבן שטענדיג נאָר מער מחמיר געווען ווי מ'האָט זיי פריער אָנגעזאָגט, זיי האָבן געוואָלט זיכער זיין אַז זיי האָבן אַלעס דערפילט בשלימות.

אַזוי האָבן זיי נאָך אַרומגעוואַנדערט ביז די דריי יאָר זענען אויסגעלאָפן, און זיי זענען טאַקע פונקט צו די דריי יאָר קיין קראָקע אָנגעקומען.

די בעלי-תשובה צוריק אין קראָקע

אָנקומענדיג קיין קראָקע, איז שוין זייער אויסזען געווען זעהר משונה'דיג, ווילד אָפּגעריסן און אָפּגעשליסן, באַוואַקסן ווי די חיות פון וואַלד און דער גאַנצער געשטעל האָט געצייגט ווי אויסגעגראָבענע מתים מיט צעפוילטע תכריכים רח"ל. דאָס איז געווען מער ווייניגער דער אויסזען פון די לעבעדיגע סקאַלעטן ווען זיי זענען צוריקגעקומען קיין קראָקע. גלייך מיט'ן אָנקומען זייערן האָבן זיי זיך געלאָזט צום הויז פונ'ם מרא דאתרא - דער בעל "מגלה עמוקות" זצ"ל.

קיינער אין שטאָט האָט זיי נישט דערקענט און מ'האָט זיך איבערהויפּט נישט אומגעקוקט אויף זיי. מ'האָט זיך געקלערט אַז א פּאָר איינפאַכע נאַטירליכע שלעפּערס זענען געקומען אין שטאָט, וואָס דאָס איז גאָר נישטגעווען אין די גרויסע רעזידענץ שטאָט קיין זעלטענע ערשיינונג.

אָבער דער הייליגער בעל "מגלה עמוקות" זצ"ל, וועלכער האָט די גאַנצע צייט פון זיי נישט מסיח-דעת געווען און שטענדיג מיטלייד געהאַט מיט די בעלי-תשובה, האָט שוין דעם טאָג זיי אָפּגעוואַרט און אומגעדולדיג אויסגעקוקט זייער נאָענטן אָנקום. שוין אינדערפרי האָט זיך אויף אים באַוויזן עפּעס א ספּעציעלע התרגשות. ער איז גאַנץ אָפט צוגעגאַנגען צום פענצטער און אַרויסגעקוקט אויף די גאַס, כדי צו זען צי די צוויי בעלי-תשובה קומען שוין אָן.

ווי נאָר ער האָט דערזען פונדערווייטנס די צוויי שרעקליכע געשטאַלטן, האָט ער באַלד פאַרשטאַנען אַז דאָס זענען זיי די בעלי-תשובה, און מיט איין אָטעם איז ער אַרויסגעלאָפן צו זיי אין זיינע שטוב-מלבושים און מיט אַ וואַרימען שלום-עליכם זיי אויפגענומען און מיט גרויס התלהבות אויסגערופן: ברוכים הבאים חשוב'ע צדיקים און אויסגעלייטערטע בעלי-תשובה! און נאָך צוגעגעבן: ס'פילט זיך פון אייך א ריח גן-עדן ממש!

גלייך האָט ער זיי מיט גרויס שמחה אַריינגעפירט צו זיך אין וואוינונג און זיך אַרום זיי געדרייט און אַליין משמש געווען. ער האָט זיי דערלאַנגט בכבוד'יגע שטולן

און זיי אַרומגענומען און געהאַלדזט מיט אַ גאָר אויסערגעווענליכער ליבשאַפט.

צווישן זיינע פילע ליבליכע רייד האָט ער זיי געזאָגט: אשריכם ואשרי חלקכם! וואויל איז צו אייך און וואויל איז צו אייער חלק, מיט דעם וואָס איר האָט זוכה געווען צו טאָן תשובה מיט אַן אמת און מיט'ן גאַנצן האַרצן. אויף אייך קען'נד זאָגן: במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד!

דער "מגלה עמוקות" אַליין האָט אַריינגעברענגט פאַר זיי זעהר שיינעם כיבוד און ווען זיי - נישט ווייסנדיג צי זיי מעגן שוין עסן - האָבן זיך צוריקגעהאַלטן און גאָרנישט פאַרזוכט, האָט ער זיך צו זיי אָנגערופן: עסט, טייערע קינדערלעך. אייערע שווערע צייטן האָבן זיך שוין ב"ה געענדיגט, פון היינט אָן מעגט איר שוין עסן ווי געהעריג.

דער הייליגער בעל "מגלה עמוקות" האָט זיי געטרייסט און דערמוטיגט, "פון היינט און ווייטער וועט איר שוין מער נישט זיין נע ונד און נישט דאַרפן אַזוי פאַרשוואַרצט ווערן! איר קענט שוין פאַרבלייבן אין שטאָט אינאיינעם מיט אייער הויזגעזינד, נאָר זיך מער נישט אָפּגעבן מיט קיין האַנדלען. איר זאָלט זיך ערנערן פון כשר'ע און ערליכע יגיע כפים וואָס ס'וועט זיך אייך מאַכן! כ'בין זיכער דאָס קיין פרנסה וועט אייך אי"ה נישט פעלן! כ'וועל אָנזאַגן די בעלי-בתים אין שטאָט מ'זאָהל אייך זען געבן צו פאַרדינען און קיינמאָל נישט פאַרוואַרפן אָדער חלילה דערמאָנען אייערע פאַרגאַנגענע

זינד, וועלכע זענען שוין מער נישטא און זענען שוין אפגעוואַשן געוואָרן מיט דאָס בלוט און מארך פון אייערע אויסגעלייטערטע קערפערס".

די קראָקעווער שטאָט ;לייט האָבן שוין באַלד איינגאַנצן פאַרגעסן פון די געוועזענע צוויי קצבים, די שותפים, און די גאַנצע מורא'דיגע פאַסירונג איז זיי שוין אַרויס פון די געדאַנקען. פלוצים אין אַ טאָג איז די גאַנצע שטאָט אויף דאָס ניי איבערראַשט געוואָרן, ווי מ'האָט געזען דעם בית-דין שמש וועלכער איז אין באַפעל פונ'ם באַליבטן מרא דאתרא ארום אין אַלע בתי מדרשים און מנינים אויסרופנדיג אין נאָמען פונ'ם רב:

"די צוויי בעלי-תשובה, די געוועזענע קצבים די שותפים, זענען צוריקגעקומען אין שטאָט, נאָך דעם ווי זיי האָבן שטרענג אפגעהיטן דעם באַפעל פון דעם צוזאַמענגערופענעם בית-דין הגדול. זיי זענען שוין אָפּגעקומען זייערע אַלע עבירות און זענען מיט אויסגעלויטערטע נשמות צוריק אַהיימגעקומען. פון היינט און ווייטער זאָלן אַלע וויסן דאָס זיי זענען ריכטיגע בעלי-תשובה וועלכע שטייען אין אַ העכערער מדרגה פון צדיקים. אַלזאָ, האָט דער רב שליט"א באַפוילן אַז ווער ס'האָט עפּעס צו טאָן אַ לייכטע אַרבעט ביי זיך, זאָל זען זיי צו געבן כדי זיי זאָלן קענען זיך ערנערן מיט זייערע פרויען, מ'זאָל זיי ערליך האַלטן און געהעריג באַלוינען! קיינער זאָל חס ושלום זיך נישט אַרויסכאַפּן מיט עפּעס אַ קרום וואָרט און מכל שכן זיי נישט מאַכן קיין שום פאָרוואורף וועגן זייערע אַלטע

מעשים, יעדער איז פאַרפליכטעט זיי צו האַלטן בכבוד, ווייל זייערע קערפערס האָבן שוין גענוג מיטגעמאַכט דריי יאָר ליידן אין וועלכע זיי האָבן שוין אפגעקומען אויף זייערע אַלע עבירות און אויסגעלייטערט געוואָרן. זייענדיג אמת'דיגע בעלי תשובה און האָבנדיג א לב נשבר, וועלן זיי געוויס נישט רעאגירן אויף קיין אומרעכט קעגן זיי, אָבער יעדער זאָל וויסן אַז מ'טאָר דאָס נישט אויסנוצן און אַזאַ שריט וועט גערעכנט ווערן פאַר א גרויסין חטא. דערפאַר זאָל יעדער זיך דערפון אויסהיטן"!

דער בעל "מגלה עמוקות" זצ"ל האָט געזען מ'זאָל זיי אויסבאָרגן א באַדייטענדע סומע געלט פון דער קהל'ישער גמילות חסדים-קאַסע, כדי זיי זאָלן זיך קענען פשוט באַקליידן און דינגען פשוט'ע וואוינונגען פאַר זיך מיט זייערע פרויען און איינקויפן די נויטיגע געברויכן אויף צו קענען באַשיידן לעבן. דאָס איז געווען א הלוואה מיט'ן בעדינג דאָס צו באַצאָלן אין זעהר קליינע צאָלונגען, כדי זיי זאָלן בשום אופן נישט דאַרפן נהנה זיין פון אַ מתנת בשר-ודם.

ס'איז איבעריג פאָרצושטעלן אַז אַלע שטאָט לייט האָבן ריכטיג איינגעהאַלטן דעם רבי'ס באַפעל. ווי די בעלי תשובה זענען נאָר אַרויסגעטראָטן אין שטאָט זוכנדיג נאָך אַרבייט איז באַלד געוואָרן א רייסעניש איבער זיי. יעדער האָט זיי געבעטן זיי זאָלן צו אים קומען, אַלע האָבן זיך פרובירט דינגען איבער זיי - קומט צו מיר! איך האָב פאַר אייך א ריינע אַרבעט - קומט

בעסער צו מיר. ביי מיר וועט איר האָבן אַ לייכטע אַרבעט! - איך האָב עפּעס בעסערס!, שרייט א דריטער - ביי מיר וועט איר כמעט נישט האָבן וואָס צו טאן און זיך פשוט אויסרוען.

אַזעלכע און ענליכע קולות האָבן זיך דערטראָגן פון אַלע זייטן אַרום זיי, אָבער זיי - די בעלי תשובה - האָט איבערהויפּט נישט אינטערעסירט אויף דער אַרבעט. זיי האָבן נישט געזוכט קיין לייכטערס, קיין בכבוד'יגע אַרבעט, וויפיל מ'וועט זיי דערפאַר באַלוינען, ביז ענדליך האָבן זיי זיך שוין געטראָפן עפּעס אַן אָרט און זענען דאָרטן געגאַנגען טאָן וואָס ס'איז דאָרט געווען צו טאָן.

ביי דער אַרבעט האָבן זיי זיך גאָרנישט געצערטלט, נאָר פלייסיג געאַרבעט און דאָס שטענדיג דערפיעלט אין גאָר א קורצע צייט, פיעל וויייניגער ווי פאַרהאָפט. ווי נאָר זיי האָבן דאָס געענדיגט טאָן האָבן זיי געבעטן נאָך און נאָך אַרבעט, כדי די באַלוינונג זאָל נישט זיין בחינם און זיי זאָלן חלילה נישט געניסן פון אומזיסטיגן מענטשליכע מתנות.

זייער ערליכע פירונג און טרייע דינסט ביי זייערע בעלי-בתים איז געווען א מוסר השכל פאַר אַנדערע אַרבעטערס, וועלכע האָבן צוגעזען ווי די אויסגעמוטשעטע הויט און ביין-קערפּערס האָבן אַזוי פלייסיג געאַרבעט. ווען מ'האָט זיך דערמאָנט זייער געוועזענעם רייכן צושטאַנד, און זייער געוועזענעם אויסזען קערפּערליך אין פאַרגלייך צו זייער יעצטיגן אויסזען, און פון דער צווייטער זייט זייער טרייהייט ביי

דער אַרבעט - האָט מען נישט געקענט אדורכגיין אָן א התעוררות תשובה און דערביי טרערן צו לאָזן.

ביסלעכווייז האָבן זיי זיך צוריק איינגעפּעדימט אין שטאָט, ערליך געאַרבעט און זיך כשר פּאַרדינט זייער ברויט. זיי האָבן זיך אויך ווייטער אינאיינעם געהאַלטן און אַזוי געפירט זייער לעבן רואיג און באשיידן, נאָך אַ קורצע צייט.

אַמאָל אין אַן אָוונט, נאָכ'ן מעריב דאַווענען און עפּעס טועם זיין, דער בעל ״מגלה עמוקות״ זצ״ל איז זיך געזעסן פאַרטיפט אין א געוויסן ענין, וועלכן ער האָט געוואָלט דורכטאָן, ווי דער שטייגער פון א גדול בתורה. פּלוצים באַמערקט ער עפּעס ווי אימיצער שטייט ביי דער טיר פון זיין ספרים-צימער, הכנעה'דיג און שטילערהייט, כדי אים חס ושלום נישט צו שטערן אינמיטן זיינע הויכע געדאַנקען. ער הויבט אויף זיינע אויגן און קוקט ארויס פונים ספר. ער באַמערקט צו זיין גרויס שטוינונג ווי די צוויי געוועזענע שותפים, די בעלי-תשובה, שטייען פאַר אים און וואַרטן אויף אַ געלעגנהייט דאָ ער זאָל זיי באַמערקן, ווייל זיי זענען נישט געווען אַזוי דרייסט צו שטערן חלילה דעם רב אינמיטן זיין עיון און גורם זיי צו ביטול תורה חס ושלום.

ווי נאָר דער רב האָט זיי באַמערקט, האָט ער זיי אויפגענומען מיט גרויס שמחה און מיט אַ ברייטן ״ברוך הבא״ און זעהר ליבליך, ווי אַ טאַטע צו זיינע ליבע קינדער, און צו זיי גערעדט: ״ווי כּזה אויף אייך, זענט

איר עפּעס זעהר באַזאָרגט. זאָגט מיר וואָס דריקט אייך אויפ'ן האַרצן. האָט ווער עפּעס אַן עוולה באגאנגען קעגן אייך, אָדער אפשר פעלט אייך עפּעס? דערציילט מיר, און כ'וועל מיט'ן אויבערשטנ'ס הילף אַלעס טאָן כדי אייך צו פאַרלייכטערן.

הייליגער רבי! האָבן זיי ביידע זיך זעהר יאָמערליך צעוויינט. - די טעג מיט די יאָרן רוקן זיך אונטער און אונזערע הערצער זענען איבערפילט מיט שרעק און מורא פאר דעם יום הדין. נישט אויף לאַנג וועט זיך דאָך דער טאָג אונטעררוקן און מיר וועלן זיך דאַרפן שטעלן פאַר'ן הימלישן געריכט, אפּגעבן דין וחשבון פאַר אונזערע מעשים, וועלכע מיר זענען באַגאַנגען אויף דער וועלט! ווער ווייס, צי מיר זענען שוין גענוג אפּגעקומען פאַר אונזערע געפערליכע זינד, און צו דען איז שוין אפּגעווישט געוואָרן דעם רושם פון אונזערע גרויסע חטאים! ווען מיר דערמאנען זיך אין די שרעקליכן ליידן פון די אַלע שבעה מדורי גיהנום און דעם לאַנגיאָריגן שיקזאַל פאַר דעם גיהנום, ביי די מלאכי חבלה און אזוי ווייטער, כאַפּט אונז אָן א שוידער. מיר וואָלטן גערן זיך צוריקגעלאָזט אין אונזער גלות-וועג און די ליידן אויף די וועלט כדי אָפּצוקומען און האָבן א כפרה אויף אונזערע שרעקליכע זינד.

דער "מגלה עמוקות" זצ"ל האָט זיי נישט געלאָזט צופיל שילדערן זייער מורא און האָט באַלד אָנגעהויבן זיי צו בארואיגן און טרייסטן. ער האָט זיי פּרובירט איינשטילן און זיי געזאָגט: כ'בין אייך מבטיח, אז איר

זענט ווי צדיקים גמורים! הלוואי זאָל איך קומען אַזוי ריין און געלייטערט אויף יענער וועלט ווי איר וועט איבער הונדערט און צוואנציג יאָר אַהינקומען. אייער גן-עדן וועט זיין חשוב׳ער ווי פון א צדיק גמור, ווי די הייליגע חז״ל זאָגן, אַז א בעל-תשובה איז אין א גרעסערע מדריגה פון א צדיק גמור.

דער בית-דין של מעלה זאָל פסק׳ענען ווי דער בית-דין של מטה

טראָץ די אַלע ווייכע רייד האָט ער זיי נאָך אַלץ נישט געקענט באַרואיגן. זיי האָבן ווייטער געזאָגט: הייליגער רבי! מיר האָבן דאָך מורא און שרעקן זיך זעהר. אַזוי האָבן זיי אַלץ געטענה׳ט, ווען פון זייערע אויגן האָבן זיך געגאָסן טרערן ווי פון אַ קוואַל - זיי האָבן געזאָגט: הייליגער רבי! ווען מיר קענען עפּעס קריגן אַ צייכן פון הימל אז אונזער תשובה איז שוין אָנגענומען געוואָרן, אָדער וויניגסטן עפּעס א שריפט אַז מיר האָבן אויסגעפירט אַלעס ווי דער בית-דין הגדול האָט אויף אונדז אַרויפגעלייגט וואָלט דאָס אונדז געגעבן א זיכערקייט.

דער ״מגלה עמוקות״ זצ״ל האָט מיט זיי גוט מיטגעפילט און פאַרשטאַנען זייער שרעק. דאָס האַרץ האָט אים וויי געטאָן, זעענדיג פאַר זיך די צוויי תמימות׳דיגע בעלי-תשובה. ווילנדיג זיי באַרוהיגן, האָט ער זיי צוגעזאָגט צו געבן א כתב.

באַלד האָט ער גענומען א פּאַפּיר און מיט די גענזענע פעדער, וועלכע איז געווען אויף זיין שרייב טיש, ביי

וועלכער ער האָט געשריבן זיינע חידושי תורה און שאלות ותשובות - האָט ער אָנגעשריבן דאָס פאָלגענדע כתב:

"איך, דער שטאָט-רב פון דער הייליגער קהילה קראקע, וואס איך בין געשטאַנען אין שפיץ פון דעם צוזאַמענגערופענעם בית-דין הגדול, ביי וועלכן מ'האָט באַהאַנדלט דעם גאַנצן ענין פון די געוועזענע זינד פון די צוויי קצבים-שותפים, און אינאיינעם האָבן מיר אַרויסגעגעבן אַ סדר תשובה, אַזוי ווי זיי האָבן דאָס גענצליך מקיים געווען - בין גוזר, אַז פונקט ווי מ'האָט געפסקינ'ט אין בית-דין של מטה, אזוי זאָל אויך פסקינ'ענען דער בית-דין של מעלה".

נאָך דעם ווי דער "מגלה עמוקות" זצ"ל האָט פאַר זיי פאָרגעלייענט דאָס וואָס ער האָט אין דעם כתב געשריבן, האָבן זיי ביידע אויסגעשטרעקט די הענט און געוואָלט דאָס נעמען. יעדער האָט דאָס געוואָלט האַלטן ביי זיך. דער רב האָט נישט געוואוסט וואָס דא צו טאָן. ענדליך האָט ער דאָס געגעבן פאַר דעם שותף וועלכן ס'איז צום ערשט איינגעפאַלן צו תשובה טאָן, פאַרזיכערנדיג דעם צווייטן אַז דער כתב איז גילטיג פאַר ביידע. ערשט דאַן זענען ביידע אהיימגעגאַנגען מיט רואיגע געמיטער.

דערנאָך האָבן זיי ווייטער ממשיך געווען זייער לעבן, ארבעטנדיג ביי די פאַרשידענע בעלי-בתים אין שטאָט און טאַקע פאַרברענגט זייער גאַנצע צייט אין תשובה, מצוות מיט מעשים טובים. ווי נאָר זיי זענען

צוריקגעקומען פון אַ טאָג-אַרבעט, האָבן זי עפּעס געגעסן, צו דערהאַלטן זיך דאָס חיות, און גלייך נאָכ'ן בענטשן זיך געלאָזט אין שוהל אַריין, דאָרט וואו זיי זענען געזעסן און זיך צוגעהערט צום לערנען, אַרויסצוהעלפן די מגידי שיעורים מיט דערלאַנגען וואָס זיי האָבן געברויכט, דערלאַנגען צו טרינקען פאַר די וועלכע האָבן געלערנט. וואו ס'איז נאָר געקומען עפּעס א מגיד אין שטאָט, זענען זיי געווען די ערשטע און שטענדיגע צוהערער. בכלל האָבן זיי געזוכט אַרויסצוהעלפן פאַר יעדן מיט וואָס נאָר ס'איז זיי מעגליך געווען, אַזוי אין אָוונט און דאָס זעלבע אויך פאַרטאָגס ביז צום עסן זייער אָנבייסן. זיי האָבן געזוכט צו הערן פון אַנדערע ברכות און נאָכזאָגן אמן, קדושה, אמן יהא שמיה רבא'ס און דאס גלייכן, האָבן זיי געשלונגען אָן אַ שיעור.

טראָץ דעם וואָס אַלע קראָקעווער אידן האָבן געוואוסט זייער פאַרגאַנגענהייט, האָט חלילה קיינער קיינמאָל נישט פוגם געווען בכבודם. אַדרבא, מ'האָט זיי געשעצט און זיך געהיטן פון דעם מינדעסטן פחיתת הכבוד אנטקעגן זיי, מ'האָט זיך קיינמאָל נישט באַנוצט מיט זיי, כאָטש זיי האָבן יעדן אריינגעקוקט אין די אויגן און פּרובירט צו באמערקן וואָס יענעם פעלט און מיט וואָס זיי קענען אים באַדינען. זיי זענען געווען זעהר אונטערטעניק קעגן יעדן, און ווען זיי האָבן געהאַט א געלעגענהייט אימיצן עפּעס א נוצו צו ברענגען האָבן זיי, טראָץ זייער עלטער און אויסגעמוטשעטע קערפּערס, גלייך דאָס אויסגעפיהרט

די לעצטע טעג ביי איינעם פון די בעלי-תשובה

אַזוי זענען אדורך נאָך עטליכע יאָר, און ווי דער דרך העולם זענען אויף איינעם פון זיי האסטיג אונטערגעקומען די זקנה-יאָרן. דער קערפּער האָט זיך צוביסליך געבויגן, די פיס זענען געוואָרן וואקלדיג, די הענט האבן גענומען ציטערן און ער איז זעהר שוואַך געוואָרן און שוין נישט פעאיג געווען צו אַרבעטן. דאָס האָט זיך אויך ווייטער געצויגן און איז צוגעקומען צו אַ לאַגע אַז ער האָט זיך שוין נישט געקענט אויפהויבן פון בעט, נאָר איז געלעגן מאכטלאָז, אָן כוחות. ס׳איז שוין גוט קענטיג געווען ווי ער איז אַרויף אויף דעם וועג פון בדרך כל הארץ, דאָרט וואו ער שפּאַנט מיט גרויסע פוסטריט.... דאָס איז געווען דער שותף וועלכע האָט נישט געהאַט דעם כתב וואָס דער בעל ״מגלה עמוקות״ זצ״ל האָט פאר זיי געשריבן, אַלס צייכן פאַרן געריכט פונים בית-דין של מעלה.

ווי מ׳איז אין שטאָט געוואויר געוואָרן אז איינער פון די בעלי-תשובה איז קראַנק געוואָרן, זענען דער רב, דער ״מגלה עמוקות״ זצ״ל, מיט די גרויסע שטאָטישע לומדים און די ״פּני״ פון שטאָט צו אים געגאַנגען מבקר חולה זיין. ווי דער קראַנקער האָט דערזען ווי זיין קליין אָרעם שטיבעלע איז פול געוואָרן מיט די חשוב׳סטע לייט פון שטאָט, איז ער זעהר גערירט געוואָרן פון דעם גרויסן כבוד וועלכן מ׳האָט אים צוגעטיילט, ער האָט זיך זעהר שטאַרק און ביטער צעוויינט.

די אַלע אנוועזענדע האָבן פאַרשטאַנען אַז די אורזאַך פון זיין ביטער געוויין איז צוליב זיין שטאַרקע מורא פאַר דעם נאָענטן געריכט וועלכער ס׳דערוואַרטעט אים גלייך ווי נאָר ער וועט זיין נשמה אויסהויכן און וועט זיך דאַרפן שטעלן פאַר׳ן בית-דין של מעלה אָפּגעבן דין-וחשבון אויף זיינע אַלע מעשים, וועלכע ער האָט באַגאַנגען. זיי האָבן אים געטרייסט און גענומען באַרואיגן אַז ער האָט זיך נישט פון וואָס צו שרעקן, ווייל ער איז שוין געוווג אפגעקומען אויף דעם עולם און ער גייט אַריבער צו דעם ריכטיגן עולם ריין און אויסגעלייטערט אָן קיין שום רושם פון אַ חטא. אדרבא, ער דאַרף זיך פרייען פון דעם וואָס ער האָט זוכה געווען נאָך ביים לעבן רעכט תשובה צו טאָן און אַריבערגיין צו דעם עולם שכולו טוב און נהנה זיין מזיו השכינה.

- נאָך די אַלע רייד מיט וועלכע מ׳האָט אים געוואָלט באַרואיגן, האָט ער זיך צו זיי אָנגערופן: ״אָבער נישט איך האָב דאָך דעם כתב, נאָר מיין חבר״! האָט דער שטערבליך-קראַנקער זיך אויף דאָס ניי צעוויינט - כ׳שרעק זיך זעהר פאַר׳ן געפערליכן פחד. כ׳זע שוין פאַר מיינע אויגן די שווערד פונים מלאך המות און אין דער זייט די מאַסן מלאכי-חבלה וועלכע שטייען און וואַרטן שוין אויסצוכאַפּן מיך און מקיים-פסק זיין ווי מיט די גרויסע חוטאים און פושעים וועלכע ווערן ביי זיי אין די הענט איבערגעגעבן.

דער רב האָט אים נאָך אַמאָהל באַרואיגט און געזאָגט פאַר׳ן חולה דעם בעל תשובה: אין הימל ברויך

מען נישט קיין כתב. השי״ת איז א בוחן כליות ולב און ווייסט פון אַלע פאַרבאָרגנהייטן. פון אים איז גאָרנישט פאַרהוילן. מיינענדיג אז דערמיט איז שוין דער חולה באַרוהיגט, זענען אַלע אַוועק.

ווי ס׳זענען אָבער א דורך געציילטע פאָר טעג, איז די לאַגע ביים חולה גאַנץ ערנסט געוואָרן און די חברה קדישא לייט זענען שוין געשטאַנען גרייט ביים שכיב-מרע רח״ל. אָבער צוזעענדיג זיין שווערן געמיט, זיין יאמערן און וויינען אַז ער זעהט שוין די מלאכי חבלה מיט די מורא׳דיגע גאָפּלען אויסצוכאַפּן זיין קערפּער גלייך נאָך יציאת נשמה, האָבן זיי באין ברירה זיך געווענדעט צום רב און אים געבעטן צו טרייסטן דעם גוסס און צו פאַרלייכטערן זיין שווערן געמיט און פאַרקלעמט הארץ.

ווי דער ״מגלה עמוקות״ זצ״ל איז נאָר אַריינגעטראָטן אין צימער פונים חולה האָט ער מיט די לעצטע כוחות זיך אנגעשטרענגט און אַ געשריי געגעבן: רבי! די ליפּען זענען שוין געווען בלאָ, זיין געזיכט געל ווי א טרוקענער פאַרמעט, די טרערן האָבן געפליסט ווי פון אַ קוואַל - רבי! כ׳צאַפּל, כ׳ציטער, כ׳שרעק זיך, טאָמער איז אין הימל נאָך נישט אָנגענומען געוואָרן מיין תשובה, און אַז אָך און וויי וועט זייך צו מיין זינדיגע נשמה ווען כ׳וועל זיך אַוועקשטעלן פאַרן שופט כל הארץ, כ׳וועל פון גיהנום קיינמאָל נישט ארויס, אין כף הקלע וועל איך פאַרוואָרפן ווערן, זיך אַרומוואַלגערן אין עולם התוהו און אפשר נאָך מגולגל ווערן אין עפּעס א דומם ווייט פון

א אידישן ישוב. דורכמאַכן אוממענטשליכע ליידן און זייענדיג פאַרוואַרפן פון א אידישן ישוב וועל איך גאָר קיינמאָל צו קיין תיקון נישט צוקומען.

דער בעל "מגלה עמוקות" זצ"ל האָט געזען אַז צוליב זיין גרויס תמימות און מורא וועט ער בשום אופן נישט קענען אים געהעריג באַרואיגן, האָט ער אויף אים זעהר רחמנות באַקומען, צוזעענדיג זיין ליידן אין די שווערסטע אומשטענדן און אין זיינע לעצטע ערנסטע מינוטן. ער האָט אַריינגעקלערט עפעס אַ פּלאַן מיט וואָס אים צו באַרואיגן און ס'איז אים איינגעפאַלן דער פּלאַן ווי פאלגענד:

ער האָט געלאָזט רופן דעם צווייטן בעל תשובה - דער שותף וועלכער האָט ביי זיך געהאַט דעם "כתב" און אויף אים באַפוילן ער זאָל דאָס אַוועקגעבן דעם שכיב-מרע, און פאַר דעם וואָס ער וועט אים לאָזן מיט זיך מיטנעמען אין קבר דעם כתב, זאָל דער גוסס אים געבן א תקיעת כף, אַס וויבאַלד ער וועט קמען צו זיין רו, זאָל ער אין חלום קומען צום דעם לעבעדיגן שותף און אים אַלעס דערציילן און פאָרשטעלן וואָס מיט אים האָט זיך אָפּגעטאָן אויף דעם ריכטיגן עולם, פון זיין יציאת נשמה ביז קיום הפסק פון דעם בית-דין של מעלה.

יציאת נשמה, די לוויה, די שבעה און די שלושים

ווי נאָר דער שותף האָט דערלאַנגט דעם "כתב" פאַר דעם שכיב-מרע, איז ער באַרואיגט געוואָרן און געגעבן דעם תקיעת-כף לויט דעם רבי'ס באַפעל. מ'האָט שוין

מער פון אים קיין קרעכץ נישט געהערט און ביז אַ טאָג האָט ער אויסגעהויכט זיין אויסגעלייטערטער נשמה.

לויטן באַפעל פון דעם "מגלה עמוקות" איז דער בית-דין שמש אַרום אין אַלע בתי-מדרשים, שוהלן און מנינים און אויסגערופן אין נאָמען פון רב - דער מרא דאתרא, אויף "ביטול מלאכה" אין צייט פון דער לויה. אַלע קראָמען, ווארשטאַטן און געשעפטן זענען געשלאָסן געוואָרן, און צו דער לויה האָבן געשטראָמט אַלע אידישע איינוואוינערס פון שטאָט. קליין און גרויס, יונג און אַלט, אנשים, נשים וטף האָבן זיך באַטייליגט אין דער לוויה.

א לאַנגן און פלאַם-פייערדיגן הספד האָט דער "מגלה עמוקות" געהאַלטן, ביי וועלכן אַלע אָנוועזנדע האָבן געכליפעט ווי קליינע קינדער און פאַרגאָסן טייכן טרערן. מ'איז שטאַרק נתעורר בתשובה געוואָרן און אַלע הערצער זענען ממש צובראָכן געוואָרן. אינעם הספד האָט ער פאָרגעשטעלט דעם גרויסן פגם פון דעם זינדיגן און מידה טובה מרובה, די גרויסקייט פון תשובה, וועלכע קען ברעכן אַלע מסכים המבדילים צווישן אידן און דעם באַשעפער אין הימל און קען דערגרייכן ממש ביז צום כסא הכבוד, אַפילו דער גרעסטער חוטא ופושע טאָר זיך אויך נישט מייאש זיין און דאַרף אייביג שטרעבן זיך אומצוקערן מיט אַן אמת'דיגער חרטה על העבר און קבלה על העתיד, נאָר ער זאָל, חלילה, נישט זיין ווי אַ טובל ושרץ בידו חס ושלום, נאָר טאַקע פאַרלאָזן די אַלע זינד און אויף זיך נעמען אויף ווייטער.

דאָס אַלץ איז ווי לאַנג די אויגן זענען ביי אים נאָך אָפן, אָבער ווי נאָר מ׳פאַרמאַכט די אויגן דאַן איז דאָס שוין א מעוות לא יוכל לתקון און ס׳איז שוין צו שפעט, ה׳ ישמרנו.

מ׳האָט דעם נפטר אַריינגעלייגט אין האַנט דעם ״כתב״ און מיטן גרעסטן כבוד אים מקבר געווען. דאָ האָט דער רב אויסגערופן: ״פנו מקום, על נפש נקי וצדיק״! אַ ריינע, אויסגעלייטערטע נשמה וועלכע קערט זיך צוריק און איז ריין פון זינד כיום נתינתה.

יעדן טאָג פון די ״שבעה״-טעג איז דער ״מגלה עמוקות״ זצ״ל מיט די שענסטע לומדים פון שטאָט געקומען צום דאַווענען אין הויז פון דעם נפטר און דאָרט געלערנט א פרק משניות לעילוי הנשמה. אַלע שטאָט-לייט וועלכע האָבן דאָס געזען האָבן דאָס זעלבע געטאָן, און דאָס קליין שטיבעלע איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ מקום קדוש. דאָרטן איז נישט געווען גלייך ווי אין א געוויינליכער בית האבל רח״ל, דאָרט וואו מ׳קומט אין מ׳איז מנחם אבלים, מ׳דאווענט די טעגליכע תפילות היום און אזוי ווייטער. ווער ס׳איז אַריין אין די ד׳ אמות פון דעם שטיבעלע האָט זיך גוט דערמאָנט די גרויסע פאַלאַצן און רייכע הייזער און געוואַלדיגן רייכטום אין וועלכע דער נפטר האָט אין אָנפאַנג געוואוינט און זעענדיג ווי ווייט ער האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די לעצטע יאָרן דאָרט וואו ער האָט פאַרבראַכט מיט אמת׳דיגער תשובה, האָט דאָס געווארפן אַ פחד און יראת החטא. מ׳איז נתעורר געוואָרן צו טאָן תשובה, אין

דעם ריכטיגן זין ווי אין פסוק שטייט: "טוב ללכת אל בית אבל" (קהלת ז, א) יעדעס מאָל ווען מ'האָט נאָכגעזאָגט אמן יהא שמיה רבא איז דאָס געווען מיט גרויס כוונה און התעוררות ווי מ'האָט אַזעלכעס קיינמאָל נישט געזען ערגעץ אַנדערשוואו, דער קול תורה און תפילה איז דאָרטן כמעט נישט שטיל געווען במשך די גאַנצע "שבעה"-טעג.

די גאַנצע שבעה-טעג, האָט דער צווייטער שותף - דער בעל תשובה אומגעדולדיג געוואַרט אויף דעם חלום, אין וועלכן זיין געוועזענער חבר און שותף האָט געזאָלט צו אים קומען און מקיים זיין דעם תקיעת-כף, וועלכן ער האָט אים געגעבן אַז ער וועט אים קומען דערציילן און פאָרשטעלן אַלץ וואָס מיט אים האָט זיך אָפגעטאָן זינט יציאת הנשמה ביז ווען ער איז צוגעקומען צו זיין רו, אָבער אומזיסט איז געווען זיין וואַרטן. יעדן טאָג האָט ער זיך אויפגעהויבן פון שלאָף פאַרדאגה'ט און פאַרזאָרגט, פאַרוואָס דער נפטר לאָזט זיך איבערהויפּט גאָרנישט הערן. ער האָט זיך געטרייסט, אפשר נאָך די "שבעה"-טעג וועט ער שוין קומען, ער האָט שוין אומגעדולדיג געוואַרט אויף דער ערשטע נאַכט פון נאָך דער "שבעה". ווי ס'איז אונטערגעקומען די נאַכט האָט ער זיך געלייגט שלאָפן מיט דער מחשבה אַז ער וועט שוין זען דעם חבר זיינעם אין חלום און עפּעס געוואָר ווערן וואָס ס'האָט זיך מיט אים אָפּגעטאָן.

אָבער פון גרויס התרגשות, האָט ער באַין אופן נישט געקענט אַנטשלאָפן ווערן, ער האָט זיך דערויף זעהר

גערגערט אָבער אַזוי איז אדורך א שעה נאָך א שעה פון די נאַכט און ער האָט אַלץ נישט געקענט אַנטשלאָפן ווערן. ערשט ענדע נאַכט איז ער קוים אַנטשלאָפן געוואָרן. ער איז אַזוי פון גרויס מידקייט געשלאָפן ביז עטליכע שעה אין טאָג אַריין און דערנאָך מיט גרויס ענטוישונג זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף און דעם חבר נאָך אַלץ נישט זוכה געווען צו זען אין חלום. ער איז פול געוואָרן מיט צער און ערגערניש אויף דעם.

אזוי אָנגעצויגן זענען אויף אים אַדורכגעגאַנגען אַ נאַכט נאָך אַ נאַכט, אַ וואָך נאָך אַ וואָך, און דער שותף האָט זיך נאָך צו אים נישט באַוויזן. ער איז שוין זעהר איבערגעקלערט געוואָרן און געטראַכט דאָס ער וועט שוין צו אים נישט קומען. ער האָט זעהר מורא באַקומען אויף דעם וואָס ער איז געבליבן אָן אַ חלום און אָן אַ כתב, וואָס וועט זיין מיט אים און מיט זיין נשמה ווען זיין צייט וועט קמען צו פאַרלאָזן דעם עולם. ס׳האָט אים אַרומגענומען אַ מורא און אַ שרעק. ער האָט נישט געוואוסט ווי זיך אַן עצה צו געבן. אַזוי איז דורך געגאַנגען די גאַנצע ״שלושים״ טעג און דער חבר איז נאָך אַלץ נישט געקומען, ווי ער האָט זיך מיט א תקיעת-כף פאַרפליכטעט.

ער איז שוין פאַרצווייפלט געווען, און נישט געוואוסט וואס צו קלערן. ער האָט געקלערט צי זאָל ער נישט אַריבערגיין צום רב און אויסגיסן זיין ביטער הארץ פאַר אים. אָבער ער איז נישט גענוג דרייסט געווען ביי זיך. ער האָט זיך געקלערט, ווי קען ער גיין נאָך

אַמאָל שטערן דעם רב פון זיין עבודת הקודש, וואָס ער איז געווען זעהר באַלעסטיגט פון דער גרויסער קהילה, און דערצו נאָך פון נאָענט און פון דער ווייטענס האָט מען זיך אַלץ צו אים געווענדעט מיט וויכטיגע כלל-ענינים, און ווי קען ער זיך צו אים ווענדן און דעם קאָפּ פאַרדרייען מיט זיינעם אַ פריוואַטן ענין. מיט אַזעלכע געדאַנקען איז ער אַרומגעגאַנגען דעם גאַנצן שלושים'דיגן טאָג און מיט די געדאַנקען האָט ער זיך אויך געלייגט שלאָפן. פון פיל קלערן און טראַכטן און פיבערהאַפטיגע אנשטרענגונג מיט'ן קאָפּ איז ער גלייך אַנטשלאָפן געוואָרן.

במקום שבעלי-תשובה עומדים

ווי נאָר די אויגן האָבן זיך אים פערמאַכט, דערזעט ער פלוצים ווי ביי אים אין שטיבעל איז ליכטיג געוואָרן, ממש ווי אין אַ העל-שיינעם אויסגעלייטערטן זומער-טאָג. ער וואונדערט זיך זעהר, אָט דאָ נאָר וואָס איך האָב זיך געלייגט שלאָפן, און אין הויז ביי אים איז גוט טונקל געווען. פון וואו האָט אַזאַ ליכטיגקייט אויפגעשיינט, אין דער צייט ווען אין דעם פאַררוקטן שטיבל איז קיינמאָל נישט אַזוי ליכטיג אויך אינמיטן העלן טאָג. ער האָ טגעוואָלט זיך אומקוקן און זען וואָס דאָרט איז געשען, אָבער ער האָט בשום אופן נישט געקענט. דען די ליכטיגקייט האָט אים אַריינגעשטראַלט אין די אויגן אַריין, ער פרובירט זיך אנשטרענגען און אַ קוק טאָן פון דער זייט, דערזעט ער צו זיין גרויס איבעראַשונג זיין געשטאָרבענעם געוועזענם שותף,

אַנגעטאָן אין זיינע קלאָר-ליכטיגע ווייסע תכריכים, שפּאָגל- נייַ, גלייך ווי די העל-קלאָרע, שיינענדיגע זון וואָלט געווען פון אים אַ שפּיגל. א הייליגער גייסט האָט אויף אים גערוט, נישט צום פאַרשטעלן זיך. ער האָט געפילט ממש גלייך ווי די שכינה רוט איבער אים. ער האָט זעהר גוט געדענקט אז פאַר אים שטייט דאָ זיין געוועזענער שותף, מיט וועלכן ער האָט צענדליגער יאָרן צוזאַמען געלעבט. ער האָט בייַ זיך געהאַט געקלערט, דאָס ער וועט אים זען ווי אין זיינע לעצטע טעג און מינוטן פאַר זיין פטירה, און אפשר נאָך מער פאַרפיינִיגט און פאַרשוואַרצט, פון דעם עונש אויפן עולם האמת, און דא צו זיין גרויס וואונדער האָט ער אים געזען מיט אַזאַ שינוי צורה, פון טאָג ביז נאַכט. ער האָט שוין פון לאַנג געהאַט פאַרגעסן זיין ריכטיגע שטים, דען אין פאַרלויף פון זינט זיי האָבן זיך גענומען צו חוזר בתשובה זיין, איז זיין גוף אינגאַנצן פאַראומערט געוואָרן, און דאָ איצט הערט ער ווי ער האָט צו אים גענומען רעדן מיט אַ זיסער שטים, גלייך ווי א זיידענער יונגערמאַן זינגט זיך אונטער מיט זיין גמרא-ניגונדל זיצנדיג ביים לערנען אין גאַנצן קדושה וטהרה'דיג, גאָרנישט מעלמא הדין, וויַיט-ווייט פון זיין פארצייטישע גראָבע קצבישע שטים, ווייט פון דעם אַלטן מגושמ'דיגן קול וועלכער האָט עדות געזאָגט אויף זיין שטיק עם-הארצ'דיג וועזן. גאָרנישט קיין גלייכן צום גאַנץ זעלטענעם סאָרט רעדן פון זינט זייער בעל-תשובה'דיגן לעבן, ממש שכינה מדברת מתוך גרונו.

ליבער חבר! - האָט זיך דער פאַרשטאָרבענער שותף צום אים געווענדעט. - די אונטערשטע וועלט האָט

גאָרנישט קיין אַנוג און ווייסט איבערהויפּט נישט ווער דער הייליגער "מגלה עמוקות" איז, זיין געוואַלדיגע צדקות און גרויסקייט און ברייטן פאַרנעם. מ'האָט גאָרנישט קיין באַגריף ווי ווייט אָנגעזען ער איז אין די אַלע עולמות עליונים, זיין וואָרט און דעה וועלכע ער האָט אויבן. אין די אַלע עולמות איז ער א יוצא ונכנס און אַלץ איז דאָרטן פאַר אים אָפן, גלייך ווי אַ מענטש ביי זיך אין דער היים, וואָס און וואו ער פסק'נט איז הלכה כמותו בכל מקום און קיין שום עוררים זענען נישטאָ קעגן זיין מיינונג.

נאָך דעם האָט ער זיך צו אים געווענדעט און ווייטער געזאָגט: אַצינד וועל איך דיר אַלעס גענוי דערציילן וואָס עס האָט מיט מיר פּאַסירט פון זינט דער יציאת נשמה ביז אַצינד.

ערשטנס, מוז איך דיר זאָגן, אַז מיר וייסן אַליין נישט ווי ווייט מיר דאַרפן דאַנקען און לויבן השי"ת פאַר דעם חסד וואָס ער האָט אונז געטאָן און צוגעפיהרט דאָס מיר זאָלן קומען אויף די געדאַנקען צו תשובה טאָן. די גאַנצע שרעק פאַר דעם יום הדין איז גאָרנישט אומזיסט. דער מענטש מיט זיין באַגרעניצטן שכל אויף דער אונטערשטער וועלט קען דאָס גאָר נישט באַגרייפן וואָס דאָס מיינט צו זינדיגן מיט דעם קלענסטן חטא חס ושלום, דער רושם וואָס דאָס מאַכט אין די עולמות, דער אויסערגעוויינליכער קלקול מיט די אַלע רעזולטאַטן, די דירעקטע פון דעם און גלייכצייטיג פון די ניי-געווארענע זינד, פון די וועלכע קומען נאָך אונטער צוליב די

רעזולטאַטן און אַזוי ווייטער עד אין סוף. גאָרנישט ווערט נישט פאַרלוירן. אַלעס קומט פאָר ווי לעבעדיג, אויך די תוצאות און די תוצאות פון די תוצאות עד אין סוף, ביז דאָס קומט צו א געגצליכער פאַרניכטונג. ווינד און ווי וואָלט געווען צו אונזערע נשמות ווען מיר וואָלטן חס ושלום נישט געווען צוגעקומען צו תשובה טאָן אויף דער אונטערשטער וועלט, דאָרט וואו ס'איז נאָך מעגליך תשובה צו טאָן און מ'קען נאָך מתקן זיין דאָס וואָס מ'האָט קאַליע געמאַכט. ווען נישט אונזער תשובה וואָלטן מיר חלילה פאַרפאַלן געוואָרן אויף אייביגע אייביגקייטן, דען נישט בלויז פאַר'ן מאכיל זיין טריפות און נבילות מיט חלב וואָלט מען אונז געווען גערדאַרפט משפט'ן, דער שטעל זיך פאָר פאַר יעדער אומגליק וועלכער איז צוליב די עבירות געשען און ווען אימיצער איז צוליב דעם אַוועק פאַר די צייט, האָבן דאָך דערביי געליטן עגמת-נפש די גאַנצע נאָנטע פאַמיליע און הונדערטער באַקאַנטע און גוטע פריינד, פאַר דעם וואָלט מען אונז איינגערעכנט דעם צער פון די אַלע. נאָך דעם, ווען ס'זענען געבליבן יתומים'לעך מיט אַן אלמנה און זיי נישט געהאַט קיין פרנסה געגוג - פרישע יאָרן ערגערניש פון עטליכע נפשות, אויך פון די אַלע נאָנטע וואָס האָבן מיטלייד געהאַט מיט זיי. דערנאָך - די קינדער האָבן זיך נישט געקענט דערציהען ווי ס'באַדאַרף צו זיין, נישט אויסגעוואַקסן צוליב דעם קיין תלמידי חכמים אָדער נישט געגוג יראי שמים, און נאָך און נאָך פילע חשבונות פאַר וועלכע מ'וואָלט געווען גערדאַרפט באַצאָלן מיט דעם פולן מיצוי הדין אָן קיינע וויתורים.

אַלזאָ, מיין ליבער חבר, ווי נאָר כ'האָב אויסגעהויכט מיין נשמה, אַזוי זענען באַלד געקומען צו פליען מלאכי-חבלה, כל מיני משחיתים און קליפות פיל כחול הים, וועלכע זענען באַשאַפן געוואָרן פון די פילע חטאים פאַר'ן חוזר בתשובה זיין. זייער אויסזען האָט אויף מיר שוין געוואָרפן אַ געוואַלדיגן פחד. מ'האָט געקענט הונדערט מאָל שטאַרבן פון שרעק אַליין, קוקנדיג אויף זיי. צווישן זיי זענען געווען אַזעלכע וואָס האָבן אויסגעזען ווי כל מיני הונגעריגע חיות רעות, גייענדיגע און קריכענדיגע, פייער-שפייענדיגע שלאַנגען, און נאָך פילע פאַרשידענע פאַרכטיגע ברואים מיט אַ געמיש פון ווילדע מענטשן און חיות רעות אינאיינעם און שוואַרצע ווי קויל, מיט א רוצח'ישן אויסזען און בלוטדורשטיגע, צאָרנדיגע אויגן, און אין די הענט ביי זיי פאַרבלוטיגטע שפּיזן אויסגעשטרעקט קעגן מיר צו דערשטעכן. זיי האָבן נאָר געלעכצט מיך אַ כאַפּ צו טאָן און מיט מיר ערגעץ וואו אין תוהו ובוהו אַוועקפליען.

אָבער אין דעם זעלביגן מאָמענט, האָבן זיך נעבן מיר אַוועק געשטעלט פיר ווייסע מלאכים מיט א השראת השכינה אויסזען. איינער פון זיי איז ביי מיר געשטאַנען צוקאָפּנס, איינער צופוסנס און די אַנדערע צוויי פון מיינע ביידע זייטן. זיי האָבן פון מיר נישט אָפּגעטראָטן אויף קיין סעקונדע ביז נאָך דער טהרה. ווי נאָר די אַלע מלאכי-חבלה מיט די אַלע אַנדערע מורא'דיגע ברואים זענען צוגעקומען ביז צו זיי האָבן זיי זיך געמוזט אָפּשטעלן און מיט קריצנדיגע ציין זענען זיי געשטאַנען

אַנגעצויגן נישט האָבנדיג די מעגליכקייט זיך צו דערנענטערן צו מיר.

ווי נאָר מ׳האָט מיך אַרויסגעטראָגן און דעם ארון און געפירט צו דער ריכטונג פונ׳ם בית-החיים, האָבן מיך אַרומגערינגלט מלאכי-מעלה וועלכע זענען באַשאַפן געוואָרן פון די מצוות. כאָטש די מלאכי חבלה און די משחיתים זענען געווען א ריזן צאָל כחול הים ממש, דאָך האָבן זיי נישט געהאַט בכוח צוצוטרעטן צו מיר און מיר שלעכטס טאָן.

ווען מ׳האָט מיין קערפער אַראָפגעלאָזט אין קבר אַריין, נאָך איידער מ׳האָט געהאַט דערויף געשאטן די ערשטע לאפּעטע ערד, איז געוואָרן ביי די אַלע משחיתים אַ געשטופּעניש און א געפערליכער ליאַרם און געוואָלט מיך אַרויס כאַפּן. אָבער די אַלע הייליגע מלאכים זענען אַרום מיר געשטאַנען ווי א מויער און נישט אָפּגעטראָטן פון מיר און אויף קיין סעקונדע נישט אַוועקגענומען זייערע הייליגע בליקן פון מיר.

נאָכ׳ן פאַרשיטן דעם קבר און סתימת הגולל, ווען אַלע באַגלייטערס מיט דעם רב בראשם זענען אַוועק, זענען נאָך די פיר הייליגע מלאכים געבליבן היטן אויף דער וואַך און נישט אָפּגעטראָטן פון קבר אַפילו אויף א רגע כדי ס׳זאָל מיר חלילה קיין בייז נישט געשען.

דאַן זענען געקומען אַנדערע פיר לייטזעליגע מלאכים אָנגעטאָן אין ווייסן, און אוועקגעפירט מיין נשמה צום בית-דין של מעלה. כ׳האָב זיך געטראָגן אין די הימלישע הויכקייטן, זיך געפילט לייכט און גרינג, געשוועבט ווי א

הימלישער זעקס-פליגלדיגער מלאך אין די העכערע ספערן. באַלד דערנאָך בין איך אַריינגעקומען אין אַזאַ פאַרבלענדענדיגע שיינענדע ליכטיגקייט, וואָס איר אויף דער אונטערשטער וועלט קענט זיך נישט אין דער פאַנטאַזיע דאָס פאָרשטעלן. ס׳האָט מיך אַדורכגענומען אַזאַ מין גליקזעליגקייט און הויך גייסטיגער תענוג, וואָס מ׳קען נישט אויסדריקן און פאָרשטעלן מיט אַ ווערטער משל, ווייל ס׳איז נישטא קיין גלייכן דערצו אויף דער אונטערשטער וועלט. אויך ווען מ׳זאָל קענען צוזאַמעננעמען אַלע גרעסטע תענוגים פון דער וועלט פון א גאַנצן לעבל און פון דעם גאַנצן מיטאַמאָל איינאיינעם, איז דאָס נאָך נישט קיין מינדעסטער דמיון דערצו.

די פיר מלאכים האָבן מיך צוגעפירט אין אַ פּאַלאַץ וואָס האָט אויסגעזען ווי לויטער קרישטאל און גינגאָלד, מיט פענסטער ווי ריזן דימאַנטן וועלכע האָבן געבליצט ווי די זון שיינענדיג מיט די אַלע פאַרבן פון רעגנבויגן. כ׳בין געבליבן ענטציקט און ממש נבהל ונשתומם געוואָרן פון דעם ג-ט-פארכטיגן אויסזען. פון פאָרנט, פאַר׳ן ריזן טויער, זענען געווען פייערדיגע אותיות **״מקום המשפט״**, ביים אַריינגאַנג פאַרשידענע חיות, אויך אויף א הימלישן אויסזען וועלכע שטייען אַרום, און ווען אַ זינדיגער האַלט ביים אַריינגיין ברומען זיי מורא׳דיג, און גלייכצייטיג ווען א צדיק קומט אַריין באַשמעקן זיי דעם פלאַץ מיט א ריח גן-עדן. זיי פירן זיך מיט יעדן לויט זיינע מעשים.

די מלאכים האָבן מיך אויף זייערע פליגלען אריינגעטראָגן אין דעם "מקום המשפט". דאָ זענען פאַר מיינע אויגן אַנטפּלעקט געוואָרן אזוי פיל זאַכן אַז כ'האָב אַליין נישט געוואוסט וואו פריער צו פאַרווענדן מיינע בליקן. די גרויסקייט פון דעם זאַל איז נישט מיט'ן אויגנבליק צו ארומנעמען. די ווענט, דער סופיט און די פאדליגע זענען אויסגעפלאסטערט מיט בלענדנדיגע שיינענדיגע איידלשטיינער, וועלכע שטראַלן ווי די ליכטיגקייט פון דער זון. די זון אויף דעם אונטערשטן עולם איז ווי טונקל אנטקעגן זיי. אינדערמיט פון זאַל, שטייט א ריזיגער טיש, ארום באזעסן מיט דעם בית-דין של מעלה - לויטער פייערדיגע מלאכים. אויבן-אָן שוועבן מיט פייערדיגע אותיות "משה אמת ותורתו אמת", און אויף דעם טיש ליגט אויסגעשפרייט א גרויסע פייערדיגע ספר תורה.

צו דעם דאָזיגן טיש האָט מען צוגעפירט די נאָר-יעצט אַרויף געקומענע נשמות פון דעם עולם התחתון, כדי דאָ זיי צו משפט'ן אויף זייערע מעשים אין פאַרלויף פון זייער לעבן.

פאַר'ן משפט'ן יעדע נשמה, ווערט אויפגעמישט א ספר הזכרונות, פון וועלכן מ'לייענט ארויס אַלעס וואָס דער מענטש האָט געטאָן אין פאַרלויף פון זיין לעבן. קיין איין-איינציגער, אַפילו דער קלענסטער פרט, אויך קיין שום וואָרט וועלכן מ'האָט ארויסגערעדט, אויך די קלענסטע שיחה קלה איז פון דאָרט נישט פאַרהוילן. אַלעס קומט פאָר מיט לעבעדיגע פאַרבן, אלעס זעט זיך

לעבעדיג אוןווירקליך, גלייך ווי מ׳וואָלט דאָס אין יענעם מאָמענט אָפּגעטאָן אָדער אַרויסגערעדט. מיט דער זעלבער פּאָזע ווי ביים לעבן, ווען דאָס איז טאַקע געשען. אויף אַלעמען איז דער בעל המעשה אונטערגעשריבן, נאָך דעם ווי די גאַנצע פּאַסירונג איז מיט זיין אייגענע שריפט אויף פאָרגעשריבן. ביי יעדן משפּט שטעלן זיך אַוועק מלאכי-רחמים, וועלכע זענען סניגורים און מליצי יושר, און אין קעגנטייל אויך מלאכי-דין, וועלכע זענען די מקטריגים.

די נשמה אליין איז אין דער גרעסטער מערהייט פאַרציטערט און דערשראָקן און איז נישט בכוח זיך אַליין עפּעס צו פאַרענטפערן ווען מ׳וואַרפט פאַר די אַלע חטאים, וואָס דער מענטש האָט באגאנגען און וועלכע די מלאכי-דין האָגלען אויף זיי. צו דעם אַלעם ווערן אויך געברענגט עדות דערויף, נישט בלויז לעבעדיגע עדות, נאָר אפילו פון די דוממים - די ווענט און באַלקנס פון שטוב און דאס גלייכן, וועלכע דערציילן אַלעס וואָס מ׳האָט באַגאנגען פאַרבאָרגענערהייט אין שטוב, ווען קיין שום נברא האָט דאָס נישט געזען.

די פּסקים וועלכע ווערן פאַראורטיילט זענען פאַרשידנארטיג. א טייל פּסק׳נט מען גיהנום, יעדערן אין זיין געוויסן מדור וואָס קומט אים, אין שאול-תחתית, אין כף הקלע. אנדערע דאַרפן מגולגל ווערן און נאָך אַמאָל אַראָפּקומען אויף דער אונטערשטער וועלט אין מענטשן, אַנדערע אין בהמות, אין געוויקסן, אָדער אין עפּעס א שטיין אָדער אַן אַנדער דומם. נאָך אַזאַ משפּט

ווערט די נשמה אויפגעכאַפּט דורך די מלאכי-חבלה - וועלכע זענען באַשאַפן געוואָרן פון די דאָזיגע עבירות און זענען מקיים-פּסק. די נשמה, נעבעך, יאָמערט און קלאָגט, האָט חרטה און בעט רחמים, אָבער אין דער הימלישער וועלט איז חרטה שוין נישט גאנגבאר, ווי אויף דער ערדישער וועלט.

מידה טובה מרובה

ווען ס׳טרעפט זיך און אַ נשמה קומט דאָרט ריין פון עבירות, ריין און ציכטיג אָן קיין מינדעסטן שפּרענקעלע, ווייס ווי שניי אָן דעם מינדעסטן פלעק, דאַן גייט ארויס דער פסק ״זכאי בדין״. די שמחה דעמאָלט איז גאָר נישט פאָרצושטעלן. ס׳ווערט מיט שמחה אויסגערופן: פלוני בן פלוני איז אַרויס זכאי בדין, אשרי לו, אשרי יולדתו, אשרי רבותיו. די מלאכי מעלה שטייען אין ווייסן און מיט געוואַלדיגע פרייד און א שירה׳דיגן קול הערט זיך דער געזאַנג פון ״אשריך וטוב לך״. כתות ווייסע לייטזעליגע מלאכים גייען פאָראויס און מיט הימלישע שמחה און געזאַנג ווערט פייערליך געזונגען פון איין כיתה ״פּנו דרך, ישרו מסילה, כי צדיק בא!״. אַן אַנדערע כיתה רופט אויס: ״אמרו לצדיק טוב, כי פרי מעלליו יאכלו״! און אַזוי נאָך און נאָך לאין שיעור. מיט א געוואַלדיגן כבוד און פּאַראַד ווערט דער צדיק געפירט. אנטקעגן אים קומען אַרויס זיינע אבות און אבות אבותיו, זיינע רבייס, צו מקבל פנים זיין די ניי-געקומענע נשמה. ס׳איז נישט פאָרצושטעלן די שמחה אין אַלע עולמות. די זון, די לבנה, די שטערן - אַלע באַלויכטן דעם

וועג. אַלעס טראָגט זיך פריילעך און מוזיקאַליש. מ׳רימט און מ׳גיט אָפּ כבוד התורה. אָבער אַזעלכע דערשיינונגען זענען זעהר זעלטן, ווייל מערסטענטייל גייען אַרויס די נשמות חייבות בדין ואוי לה לאותה בושה ואוי לה לאותה כלימה.

די אַלע אבות פון דער נשמה, רבי׳ס, אַלע זענען פאַרשעמט, מ׳שרייט אים נאָך, רשע! פושע-ישראל! ווי האָסטו זיך געוואַגט עובר צו זיין דעם רצון פון דעם מלך מלכי המלכים הקב״ה? דו האָסט באַקומען א לויטערע, ריינע נשמה און דו האָסט איר אַזוי איינגעריכט און פאַרשמוצט מיט דיינע עבירות, וועלכע זענען געווען פשוטע נידעריגע תאוות, צייטווייליגע און נישטיגע. דו האָסט אַ הייליגע נשמה מטמא געווען און פאַראומרייניגט. אוי לך ואוי לנפשך! מיט גאָרנישט האָסטו פאַרלוירן די אמת׳דיגע נצחיות׳דיגע תענוגים וועלכע זענען מיליאן-פאכיג מער.

נאָך די דאָזיגע געשרייען פליען אונטער די כיתות מלאכי חבלה, שווארצע רוחות רעות וואָס זייער אויסזען אַליין איז גענוג צו וואַרפן אַ פחד, א שרעק און מורא. מיט א צאָרן גיבן זיי אים א כאַפּ אַוועק פונעם בית-דין של מעלה-טיש מיט גריס אכזריות און פירן איהם אַוועק אין גיהנום אריין אָדער אין ערגעץ וואו אַן ענדלאָזע וויסטעניש און דאָס גלייכן, לויט דעם אורטייל.

איך - האָט דער פאַרשטאָרבענער שותף ווייטער ממשיך געווען און דערציילט - בין געשטאַנען פאַררוקט און פאַרקוועטשט אין אַ ווינקעלע גלייך ווי כ׳האָב

געוואַלט מיזאָל מיך גאָרנישט באַמערקן און נישט אַרויסזען. פון גרויס פחד האָב איך זיך געצאַפּלט, ס׳איז מיר שווער און שרעקליך ביטער געווען אויפן האַרצן גלייך ווי אָנגעזאַלצן אויף די פרישע וואונדן. כ׳האָב ביי זיך געטראַכט: מי יודע וואָס פאַר אַ פינסטערער און ביטערער שיקזאַל ס׳עוואַרטעט מיר? איז דאָס דען עפּעס א קלייניקייט וואָס כ׳האָב געזינדיגט און מחטיא געווען את הרבנים צענדליגער יאָרן, מיט די אַלע רעזולטאַטן וועלכע דאָס האָט נאָך צוגעברענגט? כ׳האָב אין דער האַנט פעסט געדריקט דעם כתב פון אונזער הייליגן רב, דעם ״מגלה עמוקות״, אין וועלכן כ׳האָב נאָך געזען מיין איין-איינציגע רעטונג.

איין נשמה נאָך די אַנדערע איז אַלץ אָפּגעפּערטיגט געוואָרן מיט איר משפט. פון זיי זענען געווען אַזעלכע וואָס זענען אַרויס מיט א מעהר הארבערן אורטייל און אַנדערע לייכטער און מילדער. אינגאַנצן אומשולדיג איז קיינער פאַר מיר נישט געווען. און אָט דאָ דערנענטערט מען זיך שוין צו מיר און אָט הער איך שוין ווי מ׳רופט אויס מיין נאָמען מיט מיין פאָטער׳ס נאָמען. די פיר לייטזעליגע מלאכים וועלכע זענען אַלץ געשטאַנען נעבן מיר, האָבן מיך לייכט און איידל צוגעפירט צום בית-דין טיש. דאָ האָט זיך מיט אַמאָל דערהערט א נורא-ואיום׳דיגער געשריי, ווען מ׳האָט דעם ספר הזכרונות געעפנט - ווער האָט אַהער געברענגט אָט דעם שרעקליכן רשע?! אַלע פייערן פון גיהנום און אַלע יסורי שאול תחתיות און עולם התוהו והאבדון וועלן דאָך פאַר אים זיין צו ווייניג!!!

פון פחד בין איך פאַרגליווערט געוואָרן. אָבער דאָ האָבן מיך מיינע היטערס, די מלאכים, מיט זייערע פליגלען אַ גלעט געגעבן, כ׳בין דערמונטערט געוואָרן פון מיין פאַרגליווערטקייט און כ׳האָב דאַן דערלאַנגט דעם כתב פון ״מגלה עמוקות״.

דאָ האָט זיך דערהערט א טויבנשרייענדער קול פון מלאכי-חבלה און די משחיתים וועלכע זענען באַשאַפן געוואָרן פון די חטאים: וואָס פאַר א מין רייד איז דאָס פון דעם ״מגלה עמוקות״ וועלכער געפינט זיך אין דעם ערדישן עולם, וועלכער קומט דעות זאָגן און גוזר זיין אויף דעם בית-דין של מעלה?! ער האָט נישט דאָס רעכט אונז צו באַפוילן מיר זאָלן פריי לאָזן דעם חוטא ומחטיא את הרבים מיט אַזעלכע געפערליכע איסורים ווי איסורי כרת רח״ל צענדליגער יאָרן, פאַר טויזנטער אידן.

דערויף האָט אַ גרופע מלאכי רחמים - מליצי-יושר, זיך אָנגערופן מיט גרויס התלהבות: וואָס ווילט איר נאָך פון דער אויסגעמוטשעטער און צופייניגטער נשמה, וועלכע האָט מרצונה הטוב רעכט תשובה געטאָן, אָנגענומען די אַלע שווערסטע ליידן און אָפקומענישן, גלות, הונגער, קעלט, יסורים מיט בזיונות, אַוועקגעוואָרפן דאָס גאַנצע עשירות, נאָך דעם וואָס זי איז סך הכל געווען אין א בחינה פון א שוגג וואָס איז אומשולדיג, דאָס אַלעס געטאָהן נאָר צוליב די עם-הארצות, און טראָץ דעם אָנגענומען מיט ליב פיעל יאָרן קערפערליכע און מאראלישע ליידן לאין שיעור. לאָמיר זעןֿ, וועןֿ איר, מלאכים, מיוואָלט אייךֿ געוועןֿ מלביש

געווען מיט מענטשליכע קערפערס און אראפגעשיקט אין דעם אונטערשטן עולם, צי וואלט איר בכוח געווען דאס אלעס מיטצומאכן?! איר וואלט דאס בעשטימט נישט געקענט אריבערטראגן! איר וואלט געוויס געווען צעבראכן געווארן און נישט געקענט בשום אופן אויסהאלטן אזא שווערן סדר תשובה! אצינד ווילט איר נאך אזא נשמה ווארפן אין שאול תחתיות אריין?! מיר האבן א פסק בית-דין הגדול פון בית-דין של מטה, אין שפיץ פון דעם גאון וצדיק הדור דער הייליגער "מגלה עמוקות", וועלכער האט פאר די נשמה פארזיכערט בעל-פה און אויך בכתב, אז מיט דעם אויסהאלטן דעם דאזיגן סדר התשובה ווערט זי ריין און געלייטערט פון אלע אירע חטאים, עוונות און פשעים. ממילא אצינד איז זי גרעסער ווי א צדיק גמור, אלס ריכטיגער און עכטער בעל תשובה, ווי ערלויבט איר אייך אים נאך צו רופן רשע?!

אבער די מלאכי-דין זענען נאך אלץ נישט שטיל געבליבן. די אלע משטינים און מקטריגים האבן צוריקגעשריגן מיט שרעקליכן צארן: זעט נאר וואס די נשמה האט אלץ אנגעמאכט! און ווי נאר זיי האבן די ווערטער ארויסגערעדט, זענען געקומען צו פליען אלפים און רבבות נשמות מיט יאמערליכע געוויינען און טויבן-שרייענדע געשרייען: מיר זענען געשטארבן דורך זיינע עבירות! ס'האט זיך געטאן א קלאגעריי פון אלע זייטן. איין נשמה האט געשריגן: כ'בין יונגערהייט פון דער וועלט געגאנגען וועגן זיין מאכיל זיין דברי איסור. דא האט א גרופע קינדער - תינוקות של בית רבן געקלאגט,

מיר האָבן געקענט אויסוואַקסן גדולים בישראל און זיינע חלב, טריפות און נבילות האָבן אונז מטמטם געווען די הערצער און פאַרשטאָפּט אונדזערע מוחות. דא זענען זייגנדיגע קינדער געקומען מיט א קלינגענדיגן שרייענדן קול, צדיקים און גדולים בתורה האָבן מיר דאָך געקענט אויסוואַקסן, און וועגן די נשמה זענען מיר אַוועק אַזוי יונג ללא טעם חטא. דאָ האָט זיך אויך דערהערט אַ פרויען יאָמער-קול - מיר זענען יונגע ווייבלעך, בקדושה וטהרה האָבן מיר געבוירן קינדער און געהאָפט זיי מגדל צו זיין לתורה ולחופה ולמעשים טובים, און צוליב זיינע זינד זענען זיי פאַרשניטן געוואָרן פאַר די צייט. אונטער זיי האָט זיך געהערט א יאַמערינדיג קול פון די יתומים׳לעך, גאַנץ קליינע עופּה׳לעך. שטיינער האָבן געקענט צעגיין פון דעם געוויין. זיי האָבן געקלאָגט: וויפיל האָט דאָס אונדז געשטערט אין רוחניות מיט דעם וואָס מיר זענען געבליבן אָן אַ מאַמע וואָס זאָל אונדז באַזאָרגן מיט ד נויטיגע געברויכן. אַזעלכע פאַרשידענע קולות האָבן זיך אַרומגעטראָגן לאין סוף, פון יונגע עופה׳לאך ביז אַלטע ליידענדע, וואָס זענען געטראָפן געוואָרן פון אונדערע זינד. יעדער האָט פאָרגעשטעלט זיינע ספּעציעלע ליידן פון דערי אונטערשטער וועלט און אויך וואָס מ׳האָט פאַר אים צושטערט די אויבערשטע וועלט.

ווי נאָר ס׳האָט זיך געענדיגט די רייע פון די טויזנטער און צענדליגע טויזנטער מענטשן, יעדער מיט זיין אָנקלאַגע וועלכע האָבן געלאַרעמט און געזאָגט, אויב דער בית-דין איז זיי מוחל אָדער זיי זענען דערויף נישט

מוחל. כ'האָב שוין געמיינט, אַז ס'איז שוין פערטיג, אָבער באַלד דערנאָך האָבן אָנגעהויבן צו קומען סטאדעס פון רינדער און שאָף וועלכע האָבן מורא'דיג געברומט און געמעקעט און פאַרפירט ביים בית-דין של מעלה: מיר זענען געווען גלגולים יאָרן לאַנג און שוין געוואַרט צו באַקומען אונזער תיקון נאָך דעם ווי מיר וועלן אַריינקומען אין אידישע הענט, מ'וועט אונז עסן לכבוד שבת קודש און מ'וועט מאַכן אַ ברכה, און צום סוף האָט מען אונדז נישט געקוילעט כדת וכדין, מ'האָט נישט מנקר געווען פון אונדז דאָס חלב. דער פושע ישראל האָט דאָס אַלעס מקלקל געווען, נישט געשאָכטן כדין און נישט מנקר געווען. דעריבער געפינען מיר זיך ווייטער אין דעם עולם התוהו און זענען נישט צוגעקומען צו אַ תיקון אויף וועלכן מיר וואַרטן שוין אַזוי לאַנג.

דער פאַרשטאָרבענער שותף האָט ווייטער דערציילט: כ'בין געשטאַנען ווי אָפּגעשטומט, אָן לשון. כ'האָב נישט געטראָפן קיין איינציג וואָרט וואָס צוריק אָפּצוענטפערן, ווייל די אַלע טענות זענען דאָך טאַקע אמת געווען. אבער דאָ האָט מיין סניגור - דער מליץ יושר - דערזען ווי די לאַגע איז נישט אמבעסטן האָט ער מיט זיך גענומען דעם כתב פון אונזער רב און צו מיר געזאָגט:

- וואַרט דאָ אויף מיר און האָב נישט קיין מורא.

אין אַן אויגן-בליק איז ער געפלויגן אין די העכסטע עולמות און זיך געזוימט נאָר אַ קורצע ווייַלע. ער האָט מיט זיך מיטגעבראַכט אַ גאַנצע מחנה פון ווייסע

מלאכים - מליצי יושר פון די גאָר הויכע עולמות, וועלכע האָבן מיך געגומען פאַרטיידיגן:

האָט דען די נשמה זיך ווייניג אָפגעפייניגט און אויסגעמוטשעט אויף דערי אונטערשטער וועלט, אָפגעקומען מיט כל-מיני יסורים, בושות און עינויים. מיר ווייסן דאָך אַז דאָס אַלעס איז געווען לויט דער אנווייזונג פון דעם צדיק הדור, דער בעל "מגלה עמוקות" וועלכער איז אנגענומען בעליונים ובתחתונים און ס'איז "הלכה כמותו בכל מקום". אויב ער האָט אויסגעהאַלטן דעם גאַנצן סדר התשובה ווי דער גאון וצדיק האָט אים פאָרגעשריבן און געגעבן א פסק בית-דין של מטה, האָט די נשמה יעצט דעם דין פון "כיון שלקה הרי הוא כאחיך", ער איז שוין אָפגעקומען אויף די אַלע חטאים, עוונות און פשעים. מ'קען אים שוין מער נישט מעניש זיין דערפאַר ווייל ס'קומט אים שוין נישט קיין שום עונש, ובמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד!

ס'האָט זיך דעמאָלט אָפגעטאָן אַ גאַנצע שקלא וטריא ביים בית-דין של מעלה, וואו מ'האָט דעם גאַנצן ענין גוט באַהאַנדלט. ענדליך איז דער פסק דין געווען ווי פאָלגענד:

א) כשם שזיכו בבית דין של מטה, אין שפיץ פונ'ם "מגלה עמוקות" זצוק"ל, כן זכאי הוא בבית דין של מעלה.

דער בעל תשובה איז ריין מכל חטא ועוון ופשע און האָט א דין כקטן שנולד דמי.

ב) די אַלע נשמות, וועלכע זענען צוליב דעם מאכיל זיין די טריפות און נבילות מיט די חלב יונגערהייט פאַרשניטן געוואָרן פון דער אונטערשטער וועלט, אויך די אַלע נשמות וועלכע זענען געווען מגולגל אין די בהמות וועלכע איך האָב געהרג'עט און דערמיט זיי געמאַכט פאַרלירןביידע וועלטן, זיי אַלע באַקומען אַצינד זייער פולן תיקון און די שערי גן-עדן וועלן פאַר זיי געעפנט ווערן.

ווי נאָר דער פסק-דין איז פאַרעפנטליכט געוואָרן דורכ'ן בית דין של מטה, זענען באַלד געקומען צו פליען מאַסן מאַסן מיט גאַנצע מחנות פון מלאכים. דאָס זענען געווען די מלאכים וועלכע זענען באַשאַפן געוואָרן דורך די מצוות פון די אַלע נשמות וועלכע האָבן אַצינד נישט באַקומען זייער תיקון און האָבן נישט געקענט צוקומען צו זייער ריכטיגער רו. אַצינד זענען די אַלע מלאכים צוגעפלויגן יעדער צו זיין "בעל הבית", דורך וועלכן ער איז באַשאַפן געוואָרן. יעדע מחנה האָט גענומען איר נשמה און מיט גרויס פּאַראַד געפירט אין גן-עדן אַריין, יעדער נשמה צו איהר ריכטיגן היכל וואָס איז איר געקומען לויט די מצוות און מעשים טובים, און געוויינליך אויך לויט די מדריגה, ווי מ'האָט די מצוות און מעשים טובים געטאָן, צי בשלימות, צי ס'איז לייכט אָנגעקומען, צי ס'זענען דערביי געווען אויך נסיונות און נאָך און נאָך פילע חשבונות, וואָס קיין האָר איז נישט פאַרפאַלן געוואָרן. טייל נשמות האָבן גענומען לייכטן מיט אַזאַ ליכט וואָס אויף דער אונטערשטער וועלט קען מען דאָס איבערהויפּט נישט באַגרייפן. פאַר יעדער נשמה

איז צוגעטיילט געוואָרן א כבוד וואס אויף דער ערד איז גאָרנישט דאָ דאָס גלייכן.

אויפ'ן וועג צום היכל התשובה

ווען מ'איז שוין נשמות אָפּגעפּערטיגט געוואָרן מיט אַלע דערמאנטע נשמות, האָט מען זיך גענומען צו מיר. מ'האָט מיך אַרויפגעשטעלט אויף א הויך אָרט, און אַרום מיר זענען געווען אָן אַ שיעור מלאכים. פון אַלע האָט זיך דערטראָגן א שירה'דיג קול מיטאַזאַ מין נעימות, וואָס אפילו די הערליכסטע אויף דעם ערדישן עולם איז גאָרנישט קיין גלייכן צו זיי, אַלע האָבן מיט גרויס פּאַראַד אויסגערופן:

פלוני בן פלוני יצא זכאי בדין!

דאן האָבן זיך געעפנט אין די הימלען כל מיני היכלות. ס'איז מיר אַנטפּלעקט געוואָרן אַ גוואַלדיגע הערליכע פּרעכטיקייט וואָס אַפילו אין בעסטן דמיון קען זיך דאָס קיין מענטש נישט פאָרשטעלן. מ'איז איבערהויפּט נישט אימשטאַנד דאָס צו באַגרייפן. אַרום און אַרום האָבן זיך אַלץ אַרומגעטראָגן מלאכים מיט געזאַנגען "**זכאי הוא**"! "**בעל תשובה גמור הוא**"!

די שמחה אין אַלע היכלות איז אומגעהויער גרויס געווען. אַרום מיר האָט זיך אויסגעשפּרייט א געוואַלדיגע ליכטיגקייט, אז די זון אין דעם שענסטן לויטערן טאָג איז ווי טונקל קעגן דעם. ס'האָבן געהאַלטן אין איין שטראָמען כיתות מלאכים און צדיקים פון גן-עדן וועלכע זענען געקומען מיך מקבל-פנים זיין, אַלס זייער נייער

שכן. אַלע זענען געווען באַקרוינט מיט קרוינען, וועלכע זענען געווען באַזעצט מיט די שענסטע און טייערסטע עדל-שטיינער, פון וועלכע ס'האָט געשטראַלט א וואונדערפולע ליכטיגקייט פון כל מיני פאַרבן.

גלייך זענען געקומען צו פליען זעקס פייערדיגע מלאכים, טראָגנדיג מיט זיך א פרעכטיגע חופה, וועלכע איז געווען אויסגעשפרייט איבער שטאַנגען פון טענענהאָלץ, מיט א כפורת פון לויטער גינגאָלד, און אינמיטן האָבן געבלישטשעט די ווערטער: "כי לה' המלוכה". אונטער זיי זענען נאָכגעגאַנגען א קאפעליע משוררים און מוזיקאַנטן. מען האָט מיך ארונטערגעשטעלט אונטער דער חופה, און די מוזיקאַנטן האָבן אָנגעהויבן שפילן און די משוררים האָבן געזונגען מיט אַ געוואַלדיגע מתיקות. דעם הערליכן תענוג דערפון איז גאָרנישט מעגליך צו שילדערן מיט קיין ווערטער. אַ לעבעדיגער מענטש וואָלט דאָס נישט געקענט אַריבערטראָגן, ווייל ער וואָלט אויסגעגאַנגען פון דער מתיקות עד כלות הנפש. אַזוי האָט מען מיך געפירט מיט גרויס פאַראַד ביז צו מיין אָרט אין גן-עדן.

דער פאַרשטאָרבענער שותף האָט ווייטער ממשיך געווען צו דערציילן פאַר זיין חבר, ווי אַזוי מ'האָט איהם שוין אַריינגעפירט אין גן-עדן, דעם אויסערגעוויינליכן כבוד וועלכן מ'האָט אים צוגעטהיילט, א כבוד, וואָס א בשר ודם ביים לעבן, ווען אפילו ער זאָל קענען צוקומען צו דער העכסטער מדריגה פון כבוד און גרויסקייט, גליק און נחת רוח און אַלעס וואָס ער קען זיך נאָר פאָרשטעלן

אין דער פאַנטאַזיע, איז דאָס נאָך נישט אפילו דאָס מינדעסטע דערפון, ווי דאָס וואָס ער האָט באַקומען אין גן-עדן, און דורך וועמען ער האָט דאָס באַקומען און ווער ס׳האָט אים דאָס צוגעטיילט! לויטער דורות פון צדיקים מיט ליכטיגע און שטראַלנדיגע געזיכטער, מיט זעלטן שיינע און רייכע קרוינען אויף די קעפּ און דאָס גלייכן פון הימלישע מלאכים. צוויי פון די חשובסטע זקנים זענען מיר אַנטקעגן געקומען מיט אַ הערליך שיינע און פּרעכטיגע קרוין, אויף וועלכער ס׳האָבן ארויסגעלויכטן די ווערטער ״בעל תשובה גמור״ און איז געפלאַסטערט געווען מיט לויטערע שיינע און לייכטענדע אבנים טובות. די דאָזיגע קרוין האָט מען מיר אָנגעטאָן אויף מיין קאָפּ - האָט ער ווייטער דערציילט - און מיט אַן אומגעהויער-שיינעם פּאַראַד האָבן מיך אַלע אין איינעם באַגלייט צו דער ריכטונג פון דעם היכל פאר בעלי תשובה.

די פּראַכט, די שיינקייט פון דעם היכל איז נאָך פיל שענער ווי די פריערדיגע, פילפאַכיג מעהר. אַלע צדיקים וועלכע האָבן מיך באַגלייט ביז אהין, האָבן מיט גרויס פרייד אויסגערופן: **אשריך שזכית לכך!**

דער פאַרשטאָרבענער שותף האָט יעצט אָנגעזאָגט זיין חבר: ווער נישט חלילה מיד מיט דיין פאַרמוטשעטן לעבנס-פיהרונג אַלס בעל תשובה! ס׳זאָל דיר נישט עולה על הדעת זיין אויף קיין אויגנבליק קיין חרטה געפיל וועגן דער ערליכער פיהרונג. געדענק! ס׳איז פילפאַכיג בעסער די ערגסטע ליידן און יסורי איוב אפילו דעם

גאַנצן לעבן, ווי איידער דאָס מינדעסטע פון די יסורי הגיהנם אויף דעם הימלישן עולם, דאָס ערדישע לעבן לויפט דורך כצל עובר און ס׳איז פאַרגענגליך, אָבער דאַגעגן איז די הימלישע וועלט א נצח נצחים און איז נישט באַגרענעצט מיט קיין צייט.

כאָטש כ׳בין זיכער, אַז דער הייליגער רב, דער ״מגלה עמוקות״, ווייסט פון אַלעס, דאָך גיי און דערצייל אים אַלעס וואָס כ׳האָב פאַר דיר דערציילט, און אויב ער וועט האַלטן פאַר וויכטיג אונדזער לעבנס-געשיכטע צו פאַרעפענטליכן און דאָס מפרסם זיין פאַר דער וועלט און אויך פאַר די קומענדיגע דורות, כדי ס׳זאָל זיין לערהאַפטיג, מ׳זאָהל וויסן זיך ארויסצולערנען א מוסר השכל פון די אַלע געשעענישן און פון די אורזאַכן וועלכע האָבן דאָס צוגעברענגט, וועט דאָס געוויס אויך זיין פאַר אונז אַ נחת רוח.

צום שלוס

מיט גרויס שפאַנונג האָבן אונזערע טויזנטער לייענערס געלייענט די היסטאָרישע פאַסירונג, אין וועלכער ס׳שפיגלט זיך אָפּ א מורא׳דיגע געשעעניש, וואָס קען אונדז פיל לערנען, הן דעם כלל און הן יעדער איינציגער פרט. דעם מוסר השכל וועלכן מ׳דאַרף אַרויסלערנען פון די אַלע פרטים, פון אָנפאַנג די פאַסירונג ביז צום שלוס, איז, ווי מ׳ברויך זיך אומצוקוקן אויף עלנדע קינדער. אויך ווען זיי טרעפן שוין א מקום מנוחה, צי באַגייט מען זיך מיט זיי אין אָרדענונג, צי באַקומען זיי די ריכטיגע דערציאונג? ווי די

הייליגע חז"ל וואָרענען אונדז: "הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה". דאָס ווייזט, אַז פון די דאָזיגע שיכטן קענען אויסשטייגן גדולי תורה און מ'טאָר דאָס נישט פאַרפאַסן. אויך קען מען זען אַז אַדאַנק זייערע כשר'ע הערצער און אמונה פשוטה האָבן זיי מיט מסירות נפש ממש זיך אומגעקערט בתשובה שלימה, נאָך דעם ווי זיי האָבן נאָר געהערט די האַרבקייט פון די עבירות.

לײדער היינטיגע צייטן איז צו אונזער גרויס באַדויערן אַנדערש. נאָך דעם ווי די אַלע מעגליכקייטן צו היטן אויף דער ריינקייט פון דעם אידישן טיש און דער כשרות-פּראָבלעם קען געלייזט ווערן פיל לייכטער ווי אין יענע יאָרן, טרעפן זיך נאָך היינט אַזעלכע מכשולים וואָס הערנדיג שטעלן זיך די האָר און די נעגל קאַפּויער. דאָס איז נאָך נישט גענוג בעוה"ר, נאָר טראָץ דעם וואָס די זאַך איז שוין גוט באַקאַנט פאַר טויזנטער און צענדליגער טויזנטער אידן, דאָך שטייען דאַקעגן אַ הייפעלע פון די אינטערעסאַנטן וועלכע האָבן יאָרן לאַנג געשאַרט גאָלד און פון די מאכלות אסורות ערוואָרבן פאַנטאַסטישע קאַפּיטאַלן, שטייען זיי נאָך אין גרויסן מיט א מצח נחושה און ווילן נישט מודה זיין על האמת, נאָר שיטן זאַלץ אין די אויגן פון חרדי'שן ציבור און ווילן מטהר זיין את השרץ - נישט מיט ק'ין טעמים נאָר מיט איינעם... אני ואפסי עוד!..

ביי דער געלעגנהייט איז כדאי צו שילדערן פאַר דעם חרדי'שן ציבור אין אַמעריקע, אויך פאַר די אַלע

טויזנטער וועלכע קומען אין פאַרשידענע פאַלן קיין אמעריקע, דעם מצב הכשרות ווי אזוי ס'איז נאָכגעלאָזן. דורך דעם וועלן זיי וויסן ווי זיך אָפּצוהיטן, נישט נכשל צו ווערן חס ושלום אין מאכלי איסור. מיר וועלן דעריבער אָנפאַנגען מיט א סעריע באַשרייבונגען אויף דער כשרות-טראַגעדיע פון אמעריקע אין די לעצטע הונדערט יאָר אומגעפער. מיר האָפן, אז די ריכטיגע יראי ה' וועלכע ווילן עסן א כשר'ן ביסן וועלן זיך דערוועקן מתקן צו זיין די געפערליכע קלקולים, וועלכע זענען פאַרבונדן נישט נאָר מיט איסורי טריפות ונבילות, וואָס איז אַן איסור פון א לאו, נאָר אויך מיט דעם פּראָבלעם פון ניקור וואָס איז אַן איסור פון "כרת" רח"ל.